

Publicacions

Diada andorrana a l'UCE
SAC (Prada de Conflent)

- 2003
ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL SUD (16a)
- 2004
ELS LLINDARS ÒPTIMS DEL CREIXEMENT
ANDORRÀ (17a)
- 2005
ANDORRA I ELS SEUS VEÏNS DEL NORD (18a)
- 2006
ELS MODELS DE FISCALITAT
PER A ANDORRA (19a)
- 2007
ANDORRA I EL SEU CAPITAL SOCIAL (20a)
- 2008
L'ANDORRANITAT (21a)
- 2009
L'ENERGIA A ANDORRA (22a)
- 2010
ANDORRA I ELS SEUS CIUTADANS (23a)
- 2011
L'AIGUA I ANDORRA (24a)

ISBN: 978-99920-61-19-0

9 789992 061190

25

ANDORRA I L'OBERTURA ECONÒMICA

LA NACIONALITAT ANDORRANA

26

Societat Andorrana de Ciències

ANDORRA I L'OBERTURA ECONÒMICA

25a DIADA ANDORRANA
XLIV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
18 d'agost del 2012
Prada de Conflent

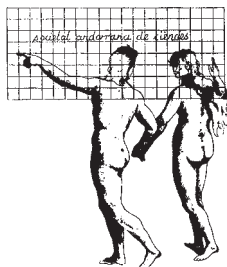

26a DIADA ANDORRANA
XLV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
18 d'agost del 2013
Prada de Conflent

Publicacions

Diada andorrana a l'UCE
SAC (Prada de Conflent)

- 1988
ANDORRA, ESTAT, INSTITUCIONS,
SOCIETAT (1a)
- 1989
ELS MOVIMENTS MIGRATORIS
A ANDORRA (2a)
- 1990
LA IDENTITAT NACIONAL (3a)
- 1991
EL FUTUR D'ANDORRA (4a)
- 1992
TÈNCENCIES POLÍTIQUES A ANDORRA (5a)
- 1993
ALTERNATIVES ECONÒMIQUES PER A
ANDORRA (6a)
- 1994
ANDORRA I LA CATALANITAT (7a)
- 1995
EL FINANÇAMENT DE L'ESTAT ANDORRÀ
(8a)
- 1996
ANDORRA EN EL MÓN (9a)
- 1997
LA INTEGRACIÓ A ANDORRA (10a)
- 1998
ANDORRA I L'APROFITAMENT DELS
RECURSOS NATURALS (11a)
- 1999
L'ORDENACIÓ DEL TERRITORI ANDORRÀ
(12a)
- 2000
FORMACIÓ I ENSENYAMENT A ANDORRA
(13a)
- 2001
ANDORRA I LA INTEGRACIÓ A LA UNIÓ
EUROPEA (14a)
- 2002
UNA HISTÒRIA D'ANDORRA, TEMÀTICA (15a)

Societat Andorrana de Ciències

LA NACIONALITAT ANDORRANA

26a DIADA ANDORRANA
XLV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU
18 d'agost del 2013
Prada de Conflent

Diada patrocinada per

Govern d'Andorra

Sumari

Salutació

Jordi SALES i CODERCH, president de l'equip rector de la XLV UCE197

Presentació

Èric JOVER i COMAS, vicerector per les Relacions de l'UCE amb Andorra199

Batlles, veguers i síndics. Els càrrecs de govern de la ciutat d'Urgell i Andorra en el procés de consolidació de la nacionalitat

Lluís OBIOLS i PEREARNAU, historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell,
i Climent MIRÓ i TUSET, llicenciat en humanitats i màster en Estudis Històrics201

Nacionalitat, identitat i integració

Eva ARASA i ALTIMIRA, periodista i llicenciada en història207

Dades al voltant de la nacionalitat andorrana

Joan MICÓ i IBÁÑEZ, sociòleg i director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra (CRES)215

El dilema de la ciutadania: entre la solidaritat universal i la cohesió social

Albert GOMÀ i SALA, políticòleg i sociòleg229

Perquè em considero andorrana

Fabiola Sofia MASEGOSA i GAYO, llicenciada en Filologia Espanyola i professora233

La nacionalitat andorrana vista a distància

Francesc FUGUET i MOLNÉ, llicenciat en Història i professor de l'Escola Andorrana237

La nacionalitat vista per un emprenedor

Ramon TENA i PERA, llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració i empresari
emprenedor mediador243

La nacionalitat com a dret

Júlia MARTÍNEZ-ILLESCAS i BERMEJO, metgessa i directora mèdica del Centre de
Medicina General i Medicina Estètica i de l'Envel·liment Dra. Martínez-Illescas247

La nacionalitat dins dels estudis universitaris

Alan WARD i KOECK, enginyer en Informàtica, màster en Programari Lliure i professor
de l'Escola Andorrana253

Nacionalitat, pèrdua d'identitat o pèrdua de poder polític?

Albert ROIG i LOSCERTALES, director de l'Agència de Notícies Andorrana (ANA)259

L'adquisició de la nacionalitat andorrana per residència

Ramon VIÑAS i FARRÉ, doctor en Dret i catedràtic de Dret Internacional Privat
de la Universitat de Barcelona263

Nacionalitat i ciutadania

Rosa GILI i CASALS, ensenyant, consellera general pel Partit Socialdemòcrata
i secretària de la Sindicatura267

Pascual Madoz, un dels primers ciutadans d'honor d'Andorra

Enric PALMITJAVILA i RIBÓ, empresari i cònsol honorari d'Alemanya a Andorra271

Nacionalitat andorrana honorífica

Pere CAVERO i MUÑOZ, historiador i ensenyant275

L'accés a la nacionalitat andorrana: mites i realitat

Ladislau BARÓ i SOLÀ, conseller general i cap el Grup Parlamentari Demòcrata, i Meritxell MATEU i PI, consellera general i vicepresidenta de la Comissió Legislativa de Política Exterior277

La nacionalitat andorrana, avui

Marc FORNÉ i MOLNÉ, advocat i excap del Govern d'Andorra285

La doble nacionalitat de fet, present i futur

Joan Miquel RASCAGNERES i LLAGOSTERA, advocat i mediador de la Universitat d'Andorra287

El tractament de la nacionalitat en els mitjans de comunicació

Marc SEGALÉS i DALMAU, periodista i director dels diaris gratuïts Bondia i Més Andorra291

La nacionalitat com a sentiment de pertinença a una nació

Òscar RIBAS i REIG, empresari i excap del Govern d'Andorra295

Resultats de l'enquesta "Breus qüestions sobre la nacionalitat andorrana"

Alan WARD i KOECK301

Cloenda

Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC305

Altres actes a la XLV UCE

Andorra i la independència de Catalunya

Antoni POL I SOLÉ, arquitecte i representant de la Societat Andorrana de Ciències a la Fundació Universitat Catalana d'Estiu307

Premi Canigó 2013 a Prada per 30 anys de SAC

Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC311

Annex

Llista d'assistents a la 26a Diada Andorrana314

Programa316

Imatges de la 26a Diada Andorrana a la XLV UCE318

Recull de premsa 321

Salutació

Jordi SALES i CODERCH

Bon dia a tots.

Bé, jo us vinc a dir bon dia i, ara l'hi deia a en Gual, que les institucions han de ser agraïdes. Les persones educades hem de ser agraïdes per obligació. I les institucions també han de ser agraïdes.

I la Universitat Catalana d'Estiu ha de ser agraïda a la Societat Andorrana de Ciències perquè ha fet el que s'ha de fer a Prada, que és portar la vida d'estudi al servei dels ciutadans. Els homes d'estudi són científics. Tothom vol ser com tots i no pot ser. Cadascú ha de ser com és. Els esportistes són esportistes. Els economistes, economistes. I, la gràcia del món és que cadascú vagi profunditzant en les seves arrels. I la vida d'estudi és a Prada. Prada és aquesta vida d'estudi. Després portem polítics... però hi ha una sèrie de gent centrada en l'estudi. Perquè el resultat de la vida d'estudi al ciutadà l'orienta en les seves posicions. I Prada s'orienta d'aquesta confiança i la Societat Andorrana de Ciències també. I, des de sempre, ens hem caigut bé, aquesta presidència i la Societat Andorrana de Ciències. En la vostra jornada estudieu coses diverses, no pareu de barrinar. En els vostres programes hi ha una densitat d'estudi. Després sé que en fareu el llibre.

Aquest any parlem de La nacionalitat andorrana, parreu vosaltres, jo no diré res de la nacionalitat andorrana. És el que és. I és el que és.

I, aprendre que Europa camina cap a poder dir el que són les coses sense pors. I les pors s'han acabat perquè hi havia els carrabiners, els gendarmes i la guàrdia civil, creacions del segle XIX, que van d'alguna manera orientar la gent. La gent van aprendre d'on eren gràcies a la guàrdia civil. Perquè en el moment en que la gent no sabia massa el que era i quan els van anar tustant els diferents cossos nacionals, doncs això. Això és així.

I la nacionalitat andorrana té una llarga vida per endavant i Prada serà el lloc de la diada andorrana anyal per molts anys. I perquè això sigui així li donarem el premi Canigó. I li donarem compartit amb el conseller Huguet implicat en la continuïtat de Prada. La Universitat Catalana d'Estiu ha de continuar fent això.

El que sí és clar és que la Universitat Catalana d'Estiu els homes d'estudi s'uneixen en la seva qualitat de ciutadans a exercir aquest moment en que la ciutadania s'orienta en les seves decisions.

Prada és a la segona quinzena d'agost. Això fa que els diaris en parlin. Tenim uns quants titulars. I la part de gosadia nacional que s'ha de tenir a Prada. La gosadia de la Societat Andorrana de Ciències amb aquesta jornada de treball. Una de les coses que s'han de tenir.

La cultura del diner...llavors resulta que des d'un punt de vista dels ciutadans les coses no són tan senzilles. Perquè tenim unes mediacions culturals de racionalització. Avui dia vas d'un lloc a un altre, i pagues.

Bé, doncs això, tothom és l'univers de les coses que ens fan reflexionar. Prada està fet d'això. La Societat Andorrana de Ciències també. Que en traieu profit.

Jordi Sales i Coderch,
president de l'equip rector de la XLIV UCE

Presentació

Èric JOVER i COMAS

Al voltant de la nacionalitat

Segons la segona accepció del *Diccionari general de la llengua catalana*, la nacionalitat és la condició jurídica que s'atribueix als súbdits d'un estat. Cal comentar que la paraula *súbdit* en ella mateixa tampoc no és gaire clara, ja que també segons la seva segona accepció, ens diu "Ciutadà d'un estat, com a persona sotmesa a les seves autoritats polítiques." Fins a quin punt els residents no nacionals d'un país no estan també sotmesos a les autoritats polítiques d'aquell país?

Així doncs, el concepte de nacionalitat i els que l'envolten o que l'ajuden a definir no deixen de tenir una certa ambigüitat, fet que, us haig de confessar, no deixa de molestar als que venim de les ciències experimentals, ja que estem acostumats a conceptes un pelet més definits.

Si ens centrem una mica més en el cas andorrà i en el seu ordenament jurídic, veiem que el concepte té molta preeminència, ja que s'hi dedica el Capítol II de la Constitució, amb l'article 7, que, tot i ser breu, no deixa de tenir una certa contundència. D'una banda, entenent que una temàtica d'aquesta transcendència s'haurà de legislar a través d'una llei qualificada. De l'altra, negant la possibilitat de la doble nacionalitat. Així doncs, aquest segon punt, que suposo que es comentarà a bastament avui, no ens ve marcat per llei sinó que està fixat en la mateixa Constitució. Així doncs, el debat al voltant de la doble nacionalitat no és trivial, sinó que conforma una de les bases de la concepció de la nacionalitat a Andorra.

Encara que el meu objectiu no és centrar-me en els elements jurídics associats a la nacionalitat sí que m'agradaria destacar que històricament Andorra ha conegut una evolució de la concepció jurídica de la nacionalitat, com ho mostra l'evolució dels decrets del 1939, 1941, la Llei del 1985 o la Llei qualificada del 1993, modificada el 1994, 1995, 2004, 2006 amb un text refós el 2007 i que de ben segur continuarà evolucionant. El que sí que em sembla important és destacar la preocupació del legislador per, més enllà de fixar els drets i els deures associats amb la nacionalitat, tenir com a objectiu –i cito textualment un dels preàmbuls de la llei– "la preservació de la identitat nacional andorrana, substracte humana necessari a l'existència jurídica del

país" i d'altra banda, intentar limitar la distància entre "la població de fet i la població de dret". Però avui també us volia parlar més del meu àmbit professional i de com es relaciona la nacionalitat amb la recerca. En aquest punt és necessari diferenciar entre la nacionalitat individual i la nacionalitat de la institució en què es desenvolupa la recerca. En el pla individual, a Andorra per tenir accés a fons econòmics destinats a la recerca no cal ser nacional andorrà sinó tenir la residència efectiva al país des de fa cinc anys. Així doncs, no cal ser andorrà, però suposo que fins i tot aquesta limitació es tornarà més laxa i anirem en el sentit de l'obertura econòmica, que propugna que els drets econòmics s'assoleixin des del primer dia de residència efectiva. Quan els investigadors andorrans anem a l'estranger la cosa es fa una mica més difícil i depèn molt del país on anem i de la tipologia d'ajut o plaça a què aspirem. En aquest sentit, són molt importants tots els moviments que es fan per potenciar el reconeixement internacional de la nostra nacionalitat.

La recerca d'alt nivell cada cop necessita més de l'establiment de col·laboracions i de la realització de projectes d'investigació internacionals. Per aquest motiu és necessari poder optar a finançament de projectes a escala internacional. L'únic de què disposem les institucions andorranes en aquesta direcció és la Comunitat de Treball dels Pirineus, que implica totes les regions veïnes a la serralada. Evidentment això no és suficient, i per aquest motiu caldria que Andorra i les seves institucions de recerca poguessin accedir als fons de recerca europeu per poder fer el salt qualitatiu que necessitem en investigació.

Finalment, m'agradaria acabar fugint de la racionalitat normativa i centrar-me en el món de les emocions. Sé que és completament utòpic, però segons la meua perspectiva s'hauria d'inventar, i aquí potser els científics hi podem ajudar, un *estimamòmetre*, que mesurés el grau d'estimació que té una persona per un país i per tot el que representa. Aquest aparell, que de ben segur s'hauria de patentar, hauria de permetre decidir qui té dret o no a accedir a la nacionalitat andorrana. Així ens evitariem de deixar fora del passaport gent que s'estima el país i d'altra banda eliminariem gent que el té i que al meu entendre no el mereixen. Com he dit, això és completament utòpic però el que cal veure és quins estris jurídics podem desenvolupar per apropar-nos com més possible a aquest ideal.

Èric Jover i Comas,
vicerector per les Relacions de l'UCE amb Andorra

Batlles, veguers i síndics. Els càrrecs de govern de la ciutat d'Urgell i Andorra en el procés de consolidació de la nacionalitat

Lluís OBIOLS i PEREARNAU - Climent MIRÓ i TUSET

La Seu i Andorra

Segurament és innecessari fer notar la proximitat entre la Seu i Andorra, però és un element que cal tenir ben present per entendre el contingut d'aquesta petita aportació a la història institucional andorranca i urgellenca. La proximitat territorial, els vincles econòmics i familiars entre els dos indrets i el fet que la dependència jurisdiccional fos en els dos casos respecte del mateix senyor (el bisbe d'Urgell era cosenyor d'Andorra i també senyor de la Seu) han creat al llarg dels segles uns enormes lligams que no podem obviar.

Els batlles de la Seu i veguers d'Andorra

És prou coneguda la realitat institucional andorranca, la peça clau de la qual és la cosenyoria entre els bisbes d'Urgell i els successors dels comtes de Foix. Els dos cosenyors nomenaven un veguer cadascun, encarregats fonamentalment de tasques judicials. És en aquest punt on comencem a trobar una especial relació institucional entre la Ciutat d'Urgell i les Valls d'Andorra.

El bisbe d'Urgell, senyor jurisdiccional de la Seu i cosenyor d'Andorra entre altres indrets, nomenava el veguer episcopal d'Andorra i també el batlle de la Seu d'Urgell. Segurament, per la proximitat geogràfica i per una qüestió eminentment pràctica, els bisbes acostumaven a nomenar la mateixa persona per als dos càrrecs. Aquesta pràctica, que ja trobem documentada al segle XIV, va perdurar fins a l'aplicació del Decret de Nova Planta, que modificava el sistema d'elecció del batlle de la Seu, tal com especifica el *Manual digest*:

Com los S^{es}. Bisbes de Urgell de molts anys de la antiguitat aguesein unit lo empleo de Veguer de Andorra ablo de Batlle de la Ziutat de Urgell Sub uno Capite, o en una mateixa persona (cosa que en la nova planta del Rey de España en que se mudan de dos en dos anys los Batlles de Cataluña y dependeixen en la aprobacio, y demes dela Real Audiencia de Barn^a; separa lo ltt^m. S. Dn. Simeon de Guinda, dignissim Bisbe de Urgell, de gloriosa memoria, a fi de no esta obligat en mudar los Veguers de Andorra, nesesariament de dos en dos anys, y en lo que es absolut, ferse depenent dela dita Audiencia.

Primerament, hem de tenir en compte que els cònsols de la Ciutat d'Urgell tenien la potestat de recusar –no acceptar– la proposta de batlle que feia el bisbe, sempre justificant els seus arguments. En aquest cas, el bisbe estava obligat a fer una nova proposta. A la pràctica, aquesta possibilitat implicava que, finalment, l'elecció del veguer d'Andorra estava condicionada per l'acceptació o no del consolat de la Seu.

El fet que la Seu fos la residència oficial del bisbe, que el veguer hagués de jurar el càrrec en presència del bisbe o del seu vicari general, i la consideració de la Seu com a ciutat, amb tota la càrrega protocol·lària que comportava aquesta realitat, és determinant per entendre que el veguer de la Seu i Andorra (sovint apareix documentat amb aquesta denominació, per simplificar l'especificació dels dos càrrecs de batlle de la Seu i veguer d'Andorra) fos *investit* a la Casa de la Ciutat d'Urgell, en la qual se li donava el bastó o vara que simbòlicament li atorgava la potestat d'exercir les seves funcions.¹

I després de la Nova Planta?

Amb la implantació del Decret de Nova Planta, com hem vist, aquesta coincidència de càrrecs entre els batlles de la Seu i els veguers d'Andorra va deixar de produir-se tal com havia funcionat fins aquell moment. En tot cas, però, detectem certes inèrcies i dinàmiques que reflecteixen clarament aquesta realitat anterior, no de forma sistemàtica però sí prou freqüent.

Ens centrarem en el cas de la família Areny d'Ordino, la qual va traslladar la seva residència principal a la capital del bisbat en un moment precís de mitjan segle XVIII. És una bona mostra d'una oligarquia econòmica i política amb lligams als dos territoris, que ocupa càrrecs de govern a Andorra i a la Seu, i que actua amb plena naturalitat comportant-se com a andorrana a Andorra i com a espanyola a la Seu.

Aquest apartat no pretén detallar exahustivament l'activitat d'aquesta nissaga de prohoms a la Seu, atès que representaria un treball molt minuciós que requeriria la consulta de diversos arxius, com els que depenen del bisbat d'Urgell o els notariais del districte de la Seu d'Urgell, dispersats a diferents llocs. Per a l'elaboració d'aquesta conferència, i sense ser sistemàtics, hem consultat únicament una mostra dels fons municipals de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, dipositat a l'Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell, concretament part de les actes dels plens i els censos de població.

Tan bon punt s'establiren a la Seu d'Urgell, els Areny edificaren un palauet al carrer del Carme, en una nova àrea d'eixample urbà, molt a prop del convent de les monges de l'Ensenyança, de la capella del Carme, de la Casa dels Infants Òrfens i del Seminari. En una àrea compresa entre el carrer d'en Cesses (anomenat també dels Jueus), el del Riguer (l'actual sant Josep de Calassanç), i el de Capdevila. En aquella zona urbana, situada al sector nord-oest de la ciutat, hi tenien els seus casals altres famílies de notables, com els Carreu, els Cassany, els Solans, els Llorens, els Bononat i els de Castellarnau.²

Amb la fixació de la residència a la Seu d'Urgell, els Areny es van emparentar amb altres nissagues catalanes del seu estrat social. Aquestes unions no són casuais, atès que els Areny, com a prohoms i empresaris, ja actuaven a una escala més àmplia que l'andorrana i fins i tot que la de l'àrea pirinenca veïna. Per exemple, la seva cabana ovina transhumant es desplaçava any rere any d'Andorra fins a l'entorn de Lleida i a la plana de l'Urgell per les vies pecuàries situades al carener divisor de la ribera del Segre i de la Noguera Pallaresa.³

Guillem d'Areny Gallart va ser el primer de la seva família que s'establí a la Seu d'Urgell. Apareix a l'acta de la sessió del 17 de febrer del 1764 amb el càrrec de síndic procurador.⁴ El seu fill, Guillem d'Areny Solà, fou alcalde de la Seu d'Urgell, així com el gendre d'aquest, Josep de Plandolit de Targarona Pons, emmaridat amb Maria Dolors d'Areny Jordana. El seu descendent, Guillem de Plandolit i d'Areny, que fou síndic d'Andorra, també va ser alcalde de la Seu d'Urgell i un destacat carlí. Tot això succeeix en un segle de canvis a l'Estat espanyol, el XIX, en el qual s'intenta implantar l'estat liberal, amb els conseqüents conflictes i guerres que l'intentaran deturar, com la Regència d'Urgell i les tres guerres carlines.⁵

Els d'Areny-Plandolit o els Plandolit, com també serien coneguts, es comportaran com una família urgellenca, tot i que el seu àmbit d'actuació econòmica traspasarà l'àrea pirinenca. Pel que fa a la seva activitat política, que presumiblement estaria sempre d'acord amb la defensa dels seus interessos familiars, traspassaria fronteres, atès que podem trobar Guillem de Plandolit actuant com a síndic general d'Andorra al mateix nivell que actuaria també com a alcalde de la Seu d'Urgell. Tot això en una època en què el concepte de la nacionalitat, i sobretot el de la doble nacionalitat, no hauria cobrat la importància que té avui.

El darrer Areny-Plandolit que va viure a la Seu d'Urgell fou Guillem de Plandolit, fill de Don Guillem i de la seva segona muller, Carolina de Plandolit i Pelati, el qual fou un dels pioners de la fotografia a la regió. D'altra banda, una de les filles d'aquest matrimoni, Concepció de Plandolit, també vivia a la Seu d'Urgell, en un gran casal a prop del palau episcopal.

La major part de la producció agrícola de la família se centrava en el conreu de la vinya i els cereals a les finques que tenien a la costa de Carreus (solà de la Seu d'Urgell) i a la torre del Peu, que també s'anomenava torre de Don Guillem. Una altra gran propietat de la família era la borda de Don Guillem, situada a la palanca de Noves.⁶

Conclusions

La realitat andorrana actual, un Estat independent i reconegut pel dret internacional, no ens ha de fer perdre de vista l'evolució històrica d'aquest territori. Es tracta d'una vall que, amb uns organismes de govern idèntics als de bona part de les valls de tot el Pirineu, va saber mantenir el seu estatus polític al marge de l'evolució dels territoris que l'envoltaven i va saber jugar totes les cartes per conservar la seva neutralitat i per assegurar, en últim terme, la seva supervivència. Sens dubte, la cosenyoria entre els bisbes d'Urgell i els successors dels comtes de Foix hi van tenir un paper determinant. Aquest fet sovint ha eclipsat la relació d'Andorra amb els territoris propers, i especialment amb la Seu. Al marge de les diferències entre els dos indrets, les relacions de tot tipus eren d'una enorme intensitat, i especialment les oligarquies de govern –numèricament reduïdes en els dos casos– coincidien ben sovint a la Seu d'Urgell i a Andorra. El concepte de nacionalitat, tal com l'entendem avui, anà prenent forma amb l'establiment de l'estat liberal arreu d'Europa durant el segle XIX. En el món de les idees, el romanticisme impregnà d'esperit l'estat liberal en el seu procés de consolidació. Els Pirineus es convertiren més que mai en una frontera cada cop més impermeable, construïda damunt de relacions humanes i econòmiques, o traient-ne profit, i amb un concepte de nacionalitat cada cop més fonamentat.

Els conceptes de nacionalitat espanyola i francesa, que s'anaren construint amb l'estat liberal, ajudaren els andorrans a prendre consciència de la seva diferència. La nacionalitat no es creava,

es construïa a mesura que se solidificava el concepte d'Estat. Els Areny són un clar exemple d'aquesta construcció progressiva, que en un primer moment se situa per damunt de les fronteres, aleshores potser massa febles, però que a mesura que avançava el segle, s'anaven enfortint, així com el concepte de nacionalitat.

Les diferències polítiques, socials i econòmiques han modificat profundament les relacions entre els dos costats de la frontera, especialment les darreres dècades. Potser, en un món global com l'actual, caldria tornar la vista enrere per recuperar, no pas aquells càrrecs de govern comuns, però sí el contacte humà intens i l'intercanvi fluid entre dos territoris veïns que poden aportar-se molt mútuament.

Lluís Obiols i Perearnau,
historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, i
Climent Miró i Tuset,
llicenciat en Humanitats i màster en Estudis Històrics

NOTES

1- Sobre la coincidència entre veguers d'Andorra i batlles de la Seu, amb alguns exemples, vegeu Obiols Perearnau, Lluís: "La documentació municipal de la Seu d'Urgell en els estudis històrics referents a Andorra". *Papers de Recerca Històrica*, 7. Societat Andorrana de Ciències, 2013, p. 31-38. Vegeu també Moliné Coll, Enric: "El veguer episcopal i altres ministres de la justícia d'Andorra: notícies disperses des de 1372 a 1600". *Quaderns d'Estudis Andorrans*, número 8. Andorra: Cercle de les Arts i de les Lletres de les Valls d'Andorra, 2006-2008, p. 107-160.

2- Arxiu Comarcal de l'Alt Urgell (ACAU), fons de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, quintes de 1818.

3- És recomanable la lectura de l'edició de la tesi de doctorat de Codina Vialette, Olivier: *De fer et de laine. Les vallées andorranes du XVIe au XIXe siècle*, Sant Julià de Lòria: Fundació Julià Reig i Presses universitaires de Perpignan, 2005. Pel que fa a l'establiment a la Seu d'Urgell dels d'Areny i la seva cabana ramadera, consulteu la pàgina 188.

4- ACAU, fons de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, Llibre d'actes del Ple de l'Ajuntament de 1762-1766, pàg. 319: "convocados y congregados en forma de Ayuntamiento en el Salón de las Casas Comunas de la presente Ciudad de Urgel los ilustres señores Ignacio del Duque, Ignacio Fuster, Francisco Berga, Estevan Fuster, Jayme Ribot, y Joseph Quimesó, regidores de ella, con intervención del ilustre don Francisco Carreu, Bayle, que preside en dicho Ayuntamiento, fue propuesto por el señor Ignacio del Duque, regidor decano, que en atención que se hallan con los títulos de los señores regidores nombrados para el corriente año, que son el doctor Odón Lleopart; don Saturnino de Castellarnau, médico; Pedro Guarda y Martí, escribano; Lorenzo Sánchez, cirujano; Bautista Ramon, confitero; Pedro Saldas, alpargatero; y Antonio Torrents, carpintero, y así mismo el de Síndico Procurador que es el señor don Guillermo de Areny y Gallart, resuelva vuestra señoría si se les dará posesión".

5- És recomanable la lectura d'Albert Corp, Esteve: *Don Guillem*, Andorra la Vella: Editorial Andorra, 1987.

6- Codina Vialette et al. *La casa d'Areny-Plandolit. De casa pairal a casa noble*, Andorra la Vella: Govern d'Andorra, 2007, pàg. 22 i 23.

Nacionalitat, identitat i integració

Eva ARASA i ALTIMIRA

Nacionalitat

2 DR CIV Situació de la persona determinada per la seva subjecció o pertinença a un estat i a la seva jurisdicció, amb el conjunt de deures i drets que això comporta.

Ciudadania

2 DR Condició i dret que ostenten els qui pertanyen a una comunitat política

erigida en estat, que expressa el vincle existent entre aquest i els seus membres.

Identitat

3 Conjunt de característiques que fan que una persona o una comunitat sigui ella mateixa. *La llengua i la cultura, entre altres coses, formen la identitat d'un país.*

Integració

6 SOCIOL 1 Ajustament de les parts que componen un sistema social.

2 Procés amb què una societat assimila els elements que li són heterogenis: immigrants, marginats, etc.

Definicions: *Diccionari de l'Enciclopèdia Catalana*

Introducció

Per a l'atorgament de la nacionalitat, el dret internacional exigeix un "vincle genuí" entre la persona i l'Estat. Ara bé, els criteris que defineixen aquest vincle genuí varien d'un país a l'altre en les legislacions respectives. Els principals criteris són el naixement dins del territori de l'Estat (*ius soli*) o la descendència d'un nacional (*ius sanguinis*). De fet, la majoria de països opten per una combinació de tots dos criteris en la regulació de l'accés a la nacionalitat.

A Andorra havia prevalgut tradicionalment el criteri del *ius sanguinis*, per la via del pare o per la via de la mare si era l'hereva de la casa, i encara que la nacionalitat no es reguli positivament fins al Decret dels Coprínceps del 17 de juny de 1939, ja abans es distingien els *andorrans* dels *forasters*.

Amb la creació de la figura dels *andorrans de primera generació*, a partir dels decrets sobre nacionalitat del 26 de desembre de 1941 i del 16 de gener de 1942, s'introdueix el criteri del *ius soli* per accedir a la condició d'andorrà. L'objectiu principal, tal com es reflecteix als mateixos textos, era evitar l'apatridia dels infants nascuts a Andorra fills de pares estrangers. Amb tot, aquells andorrans de primera generació no tenien els drets polítics i, per tant, no eren andorrans de ple dret.

A partir de la Constitució i la primera Llei qualificada de nacionalitat de 1993, es consolida el criteri del *ius soli* per accedir a la nacionalitat andorrana.¹ Una nacionalitat indissociable, ara sí, i en virtut de la mateixa Carta Magna, dels drets polítics.

Actualment, una altra via d'accés a la nacionalitat és la naturalització dels residents, introduïda amb la Llei qualificada de la nacionalitat del 5 d'octubre de 1995.² En aquest cas, l'objectiu és fer convergir al màxim la població de fet i la de dret, entenent que la nacionalitat és la culminació d'un procés d'integració a una identitat col·lectiva comuna i compartida:

"La legislació andorrana en matèria de nacionalitat, des del Decret del 17 de Juny de 1939, ha tingut sempre com a constant la preservació de la identitat nacional, fonament necessari per a l'existència jurídica del país. El canvi de les estructures demogràfiques, passant d'una situació estàtica durant segles a una forta immigració en els darrers decennis, ha dut com a conseqüència una desproporció entre la població nacional i la forana; aquesta desproporció ha estat percebuda com un element que calia corregir per no comprometre les bases mateixes de l'Estat. L'afirmació del Principat d'Andorra com a Estat en dret internacional, una vegada el poble s'ha donat la Constitució, s'assolirà millor si l'element humà de l'Estat, la població, és cada vegada més homogènia, seguint progressivament la tendència de fer coincidir la població de fet amb la població de dret. En aquesta línia, la legislació s'ha anat ampliant progressivament i ara es proposa una obertura important donant el dret a la nacionalitat per naturalització a una part de la població que es pot considerar integrada pel nombre d'anys de residència al país. La tendència a fer coincidir la població de fet amb la de dret no té lloc solament en el sentit de l'adquisició de la ciutadania andorrana per als que neixen i viuen al país, sinó que, de manera simètrica, exigeix la pèrdua de la nacionalitat en els casos de possessió de doble o múltiple nacionalitat, tal com queda expressat en la Constitució, establint l'obligació d'optar lliurement entre l'andorrana i les altres nacionalitats."³

L'última proposta de modificació de la Llei de nacionalitat

El 14 de febrer del 2012, el grup parlamentari socialdemòcrata va presentar al registre del Consell General la proposició de llei qualificada de modificació de la Llei qualificada de la nacionalitat, del 5 d'octubre de 1995. Una proposició de llei que va ser admesa a tràmit una setmana més tard, el 21 de febrer.⁴

En l'exposició de motius de la proposició de llei presentada pels socialdemòcrates s'explicava que l'objectiu de la modificació era facilitar la naturalització per residència a Andorra reduint el termini establert en l'article 11.1 de 20 a 15 anys. A més a més, es volia prescindir de l'exigència que aquest termini de residència fos tot continu i ininterromput, tot i que es continuava requerint un mínim de cinc anys de residència ininterrompuda abans de fer la sol·licitud.

La proposta també mirava de facilitar l'accés a la nacionalitat per via de la naturalització en altres supòsits. D'aquesta manera, i pel que fa als joves escolaritzats a Andorra, per sol·licitar la naturalització es requerien igualment deu anys de residència, però només sis anys d'escolarització, en comptes dels deu vigents, que impliquen l'escolarització obligatòria completa.

També els infants nascuts a Andorra amb pare i mare estrangers, si un dels progenitors feia sis anys (en comptes de deu) que residia al Principat, podien tenir la nacionalitat andorrana. Un criteri que també s'hauria aplicat en el cas dels fills adoptius.

El criteri del Govern relatiu a la proposició socialdemòcrata,⁵ emès el 21 de març del 2012, distingia volgutament *integració d'identitat*. En aquest sentit, el criteri del Govern defensava que amb la llei d'obertura econòmica –que s'aprovaria tres mesos justos després, el 21 de juny– es faria un significatiu pas endavant en la integració dels residents al Principat, en rebaixar a 0 els

anys per obtenir els drets econòmics, mentre que els drets polítics quedaven vinculats a la identitat:

“Compartint el principi que cal seguir avançant cap a una major integració social, el Govern considera que aquesta integració no depèn tant de l'accés efectiu a la plenitud dels drets de participació política –uns drets més vinculats a qüestions relatives a la identitat– com de l'efectiva possibilitat d'integrar-se al teixit econòmic del país”.

La proposició de llei va ser refusada en la sessió ordinària del Consell General del 19 d'abril. La intervenció del grup parlamentari demòcrata, que va votar-hi en contra, a més de recollir en part el criteri del Govern i altres arguments com ara el problema de la doble nacionalitat, va al·ludir a altres petits estats europeus on l'accés a la nacionalitat és tant o més restrictiu: Liechtenstein, San Marino i Mònaco.

“Els demòcrates considerem que el debat de l'adquisició de la nacionalitat des de la perspectiva d'un petit estat com el nostre, no té les mateixes implicacions que les que comporta tractar aquesta qüestió en un gran país. En aquest sentit, hem estat mirant les legislacions en matèria de ciutadania i nacionalitat de San Marino, Mònaco i Liechtenstein i, sense entrar ara en detalls, hem pogut constatar que aquests tres països tenen unes normatives -tot i que diferents en cada cas- força restrictives (o en algun cas molt restrictives) pel que fa a l'adquisició de la nacionalitat per naturalització. A la vegada, cal també esmentar que en aquests tres països existeixen disposicions normatives que intenten evitar o suprimir els supòsits de doble nacionalitat”.⁶

Països similars, diferents condicions d'accés a la ciutadania

Efectivament, si comparem els quatre països –Andorra, Liechtenstein, San Marino i Mònaco–, veiem que tots són contraris a la doble nacionalitat. Amb una excepció, Mònaco, forçada per la Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) i les seves recomanacions amb l'objectiu d'evitar casos d'apatridia. I és que fins a la Llei 1.387 del 19 de desembre del 2011, les mares que havien obtingut la nacionalitat monegasca per declaració, és a dir, previ matrimoni amb un ciutadà de Mònaco, si tenien un fill no reconegut no li podien transmetre ni la nova nacionalitat ni tampoc la nacionalitat anterior, a la qual havien hagut de renunciar.⁷

La doble nacionalitat és percebuda per molts estats com un problema, com una font de fidelitats polítiques contraposades, i els estats petits tenen encara una sensació de perill més accentuada. Perill, per exemple, d'esdevenir satèl·lits d'un gran Estat i perdre així, *de facto*, la seva sobirania i independència.

El quadres que hi ha a continuació ofereixen una síntesi dels principals requisits per accedir a la nacionalitat per naturalització, per residència o matrimoni als quatre estats esmentats:

Andorra

Superfície: **486 km²**

Població: **76.426 habitants**

Règim polític: **coprincipat parlamentari**

Naturalització per residència: **20 anys**

Nacionalitat per matrimoni: **3 anys de residència, abans o després del matrimoni**

Doble nacionalitat: **no permesa**

Liechtenstein

Superfície: **160 km²**

Població: **36.157 habitants**

Règim polític: **principat constitucional**

Naturalització per residència: **30 anys**

Nacionalitat per matrimoni: **10 anys de residència** (els anys de matrimoni compten doble, amb un mínim de 5 anys de matrimoni per poder sol·licitar-la)

Doble nacionalitat: **no permesa**

San Marino

Superfície: **61,2 km²**

Població: **32.576 habitants**

Règim polític: **república democràtica parlamentària**

Naturalització per residència: **25 anys⁸**

Nacionalitat per matrimoni: **15 anys de residència**

Doble nacionalitat: **no permesa**

Mònaco

Superfície: **2,02 km²**

Població: **36.371 habitants**

Règim polític: **monarquia constitucional**

Naturalització per residència: **10 anys⁹**

Nacionalitat per matrimoni: per declaració, **10 anys de matrimoni¹⁰**

Doble nacionalitat: **no permesa, amb una excepció**

Els informes de l'ECRI sobre Andorra, Liechtenstein, San Marino i Mònaco posen en relleu les dificultats relatives per accedir a la nacionalitat i els drets polítics en aquests quatre països. Amb tot, convé assenyalar que l'ECRI no fa les mateixes recomanacions per a tothom. Així, mentre que l'últim informe sobre Andorra demanava que es rebaixés el termini de naturalització a 15 anys primer, per en breu passar a 10 anys, en el cas de San Marino es congratula amb la rebaixa de 30 a 25 anys.¹¹ Això s'explica perquè l'ECRI pren com a referència els criteris de la Convenció Europea sobre Nacionalitat i procura que els diferents països, des de punts de partida molt diversos i heterogenis, vagin convergint progressivament cap als estàndards de l'esmentada convenció.

Els drets polítics dels andorrans

La Llei d'inversió estrangera, tal com avançava el Govern en aquella sessió del Consell General del 19 d'abril del 2012, ha despulat la nacionalitat de qualsevol connotació econòmica. Al capdavall, no tenia massa sentit voler promoure inversions de capital estranger i, en canvi, seguir blindant els drets econòmics als residents fins que no residissin un nombre determinat d'anys al Principat.

D'aquesta manera, en l'actualitat, els únics drets aparellats a la nacionalitat andorrana són els drets polítics. Els drets polítics dels andorrans queden recollits al Capítol IV de la Constitució

(articles 24-26) i fan referència al dret de vot i el dret d'elegibilitat, així com al dret de lliure creació de partits polítics.

Capítol IV. Dels drets polítics dels andorrans

Article 24

Tots els andorrans majors d'edat, en ple ús dels seus drets, gaudeixen del dret de sufragi.

Article 25

Tots els andorrans tenen dret a accedir en condicions d'igualtat a les funcions i als càrrecs públics, amb els requisits que determinin les lleis. L'exercici de càrrecs institucionals queda reservat als andorrans, excepte en el que prevegin aquesta Constitució o els tractats internacionals.

Article 26

Es reconeix als andorrans el dret de lliure creació de partits polítics. El seu funcionament i organització han d'ésser democràtics i les seves actuacions, conformes a la llei. La suspensió de les seves activitats i la seva dissolució hauran de ser efectuades pels òrgans judicials.

Algunes conclusions

A Andorra, però també a Liechtenstein, San Marino i Mònaco, la nacionalitat dóna accés als drets polítics. És clar que històricament hi ha hagut excepcions. Així, els decrets sobre nacionalitat del 26 de desembre de 1941 i del 16 de gener del 1942 van crear la figura dels *andorrans de primera generació*, que eren considerats andorrans però no tenien els drets polítics. Aquesta situació no es va corregir, i encara parcialment, fins al Codi de la nacionalitat de l'11 de març de 1977, que concedeix als *andorrans de primera generació* la possibilitat d'adquirir amb plenitud la condició d'andorrans i de gaudir dels drets polítics als 28 anys.¹²

Però és que a Mònaco, i per esmentar un altre exemple, fins a la llei del 2011, les dones estrangeres que es casaven amb un monegasch podien adquirir la ciutadania per declaració, però no els drets polítics. En realitat, havien de passar cinc anys des de l'adquisició de la nacionalitat perquè aquestes dones poguessin ser electores o elegides.

Amb tot, nacionalitat i drets polítics són dues qüestions diferents. Pel que fa a la nacionalitat, les recomanacions internacionals, especialment de l'ECRI, van en el sentit de facilitar les condicions d'accés, amb l'objectiu de fer coincidir la població de fet i la de dret en qualsevol país. Però també per combatre l'apatridia dels infants nascuts de pares estrangers. Quant als drets polítics, l'ECRI recomana obrir les eleccions locals als residents estrangers.

Als referits petits Estats d'Europa, tant una qüestió com l'altra provoquen reticències que s'han de tenir en compte si es volen abordar les reformes legislatives necessàries per adaptar-se gradualment a les recomanacions de l'ECRI. Si ens fixem en Andorra, veiem que part de la reticència rau en la por de perdre la pròpia identitat si es rebaixen els anys per accedir a la nacionalitat. Però també hi ha un cert sentit de discriminació respecte als ciutadans de països més grans, especialment si són de la Unió Europea, i de perill de perdre la plena sobirania en favor dels estats veïns.

Aquestes pors es tradueixen igualment en la prohibició de la doble nacionalitat. Tanmateix, la doble nacionalitat tampoc no és acceptada en països més grans perquè, tal com s'ha assenyalat anteriorment, es considera una possible font de fidelitats polítiques contraposades.

L'accés a la nacionalitat i els drets polítics es pot entendre com la culminació del procés

d'integració i, per tant, d'assumpció d'una identitat nacional determinada. De fet, la integració és un procés que engloba tots els àmbits vitals i se serveix, per consegüent, de mecanismes diversos. Efectivament, a Andorra, la Llei 10/2012 ha suposat un pas endavant en favor de la integració dels residents des del punt de vista econòmic. Un pas, però, que no és exclouent d'altres mesures que es puguin emprendre amb el mateix objectiu integrador i de contínua construcció de la identitat col·lectiva –al capdavant, només una identitat fossilitzada és una identitat estàtica.

Qualsevol reforma futura de les condicions d'accés a la nacionalitat i, per extensió, als drets polítics, ha de ser capaç de prendre en consideració no només les recomanacions de l'ECRI, sinó molt especialment les opinions diverses en el si de la societat andorrana. I és que, finalment, els avenços fets des del consens són la millor garantia de la cohesió futura.

Eva Arasa i Altimira,
periodista i llicenciada en Història

NOTES

- 1- Si el pare i la mare són estrangers, el naixement en territori andorrà ha d'anar acompanyat d'un nombre determinat d'anys de residència per poder adquirir la nacionalitat.
- 2- A més de la filiació –de fills naturals o adoptius–, del naixement en territori nacional i de la naturalització per residència, encara hi ha la via del matrimoni amb un nacional andorrà i la naturalització dels joves que s'han escolaritzat íntegrament al Principat. Tant les vies d'accés com les condicions i els terminis concrets han anat evolucionant amb les successives lleis de nacionalitat.
- 3- Exposició de motius de la Llei qualificada de la nacionalitat del 5 d'octubre de 1995. Fins ara, la llei en qüestió ha estat objecte de dues modificacions, la Llei qualificada 10/2004, per la qual es rebaixava de 25 anys a 20 el termini mínim de residència a Andorra per sol·licitar la naturalització, i la Llei qualificada 15/2006.
- 4- Admissió a tràmit publicada al Butlletí del Consell General número 9/2012, del 22 de febrer.
- 5- Criteri publicat al Butlletí del Consell General número 15/2012, del 23 de març.
- 6- Intervenció de la consellera general demòcrata Olga Adellach, publicada al Diari Oficial del Consell General número 04/2012.
- 7- En aquests moments, qui obté la nacionalitat per declaració, havent-se casat doncs amb un ciutadà o una ciutadana de Mònaco, no pot renunciar a la nacionalitat prèvia o s'enfronta a les penes previstes per l'article 103 del Codi Penal: des de sis mesos a tres anys de presó.
- 8- Fins a la Llei 35 del 30 de març del 2012, el període de residència continuada per demanar la naturalització era de 30 anys.
- 9- L'informe del comissionat pels Drets Humans del Consell d'Europa, Thomas Hammarberg, després de la visita a Mònaco dels dies 20 i 21 d'octubre del 2008, constata que, de les 500 a 600 sol·licituds anuals de naturalització, només se n'aproven el 10%, i que la decisió és una prerrogativa reial i, per tant, sense dret a apel·lació per part del sol·licitant.
- 10- Fins a la Llei 1.387 de nacionalitat només els ciutadans (homes) de Mònaco podien transmetre la ciutadania a les seves dones, després de cinc anys de matrimoni, per declaració. Els marits de ciutadanes de Mònaco, en canvi, només podien accedir a la nacionalitat monegasca per naturalització, després de deu anys de residència, és a dir, com qualsevol altre resident i mitjançant un procés desvinculat completament del matrimoni.
- 11- El darrer informe de l'ECRI sobre San Marino va ser adoptat el 21 de març del 2013 i publicat el 9 de juliol d'aquest mateix any. La Llei de mesures extraordinàries de naturalització havia estat aprovada el 21 de març del 2012. D'altra banda, l'informe de l'ECRI corresponent al mateix quart cicle de control va ser adoptat el 21 de març del 2012 i publicat el 22 de maig d'aquell any.
- 12- VIÑAS I FARRÉ, R. *Nacionalitat i drets polítics al Principat d'Andorra*. p. 113.

Annex a l'article "Nacionalitat, identitat i integració". Reflexions de dos andorrans.

Marc Juanati: "No entenies que Andorra no et volgués com a andorrà"

Marc Juanati va néixer a Andorra el 7 de setembre de 1975, fill de pares espanyols. Forma part, per tant, d'aquella generació a la qual es va negar la nacionalitat en virtut del Decret del 24 de desembre de 1974.

"Cada any, quan anàvem al Tibidabo o allà on fos, sempre em passava el mateix. Quan recollien els passaports, no ho entenia... Perquè havia nascut a Andorra i en aquells moments jo sentia que Andorra era el centre del meu univers. No entenia que a mi se'm negués quelcom que els companys tenien, quan tots havíem nascut igual. És més, hi havia companys meus, de la mateixa edat, que havien nascut després del 1975 i de pares espanyols, que sí que tenien el passaport andorrà perquè tenien germans grans que ja eren andorrans abans del decret i, per tant, per a ells la norma era diferent".

"És una cosa que em va saber greu. De fet, quan vaig anar a la facultat, a Cerdanyola, vaig pensar: *si fins ara Andorra ha jugat al que volia jugar, ara sóc jo que faré el que més em convingui*. Aleshores ja em podia fer andorrà, o estava al límit, i vaig preferir jugar com a espanyol perquè tot era més senzill. No havia de fer tants papers".

"Hi havia una base de ressentiment i després descobries que, a més, tenies avantatges. Descobries que, si acabaves la carrera i volies treballar a Espanya, t'era més senzill com a espanyol que com a andorrà. Davant de dos currículums iguals, segur que agafaven abans un espanyol. Amb un andorrà havien de fer cinc papers més i, si podien, s'ho estalviaven".

"Vaig fer-me andorrà quan ho vaig necessitar. Vaig acabar la facultat i vaig estar un any i escaig fent urgències i pràctiques en clíniques veterinàries de baix. Quan vaig pujar, em va sortir l'oportunitat d'agafar un traspàs d'un negoci que estava en marxa. De seguida vaig fer els papers per tenir el passaport i poder ficar el negoci al meu nom".

"De petit no ho entens. Et sents com els altres, has tingut les mateixes experiències, són nanos amb qui has anat a classe des dels cinc anys. Et sents completament d'Andorra. Sí que entens que els teus pares són espanyols, sí que estàs molt a prop de Catalunya i vas a veure els teus avis, però tot i així, tu et sents nacional i, que t'ho neguin, causa una certa frustració. També és cert que normalment no hi pensaves. Només quan et recollien el passaport al clípol i, mentre els companys donaven l'andorrà, tu donaves l'espanyol. Era una tonteria, era molt personal, però en qualsevol cas no ho entenies. Sabies que era la llei, però ho trobaves súper injust. No entenies que Andorra no et volgués com a andorrà quan hi havies nascut, quan hi anaves a l'escola, quan tot el teu món era Andorra".

"No vaig pensar mai si això em limitava els drets polítics, entre d'altres coses perquè mai no m'ha interessat gaire la política, ni aquí ni a baix. No vaig associar mai el passaport als drets polítics. Per mi sempre va ser un tema més romàntic, més visceral, no tant per aconseguir uns drets o no. Sí que es va convertir en un tema de facilitar-me la vida quan vaig començar a treballar. Era més senzill treballar a Andorra si tenia el passaport: podia tenir un negoci al meu nom, podia exercir una professió liberal..."

"Sempre m'he sentit d'aquí, amb passaport andorrà o sense. De petit no ho entens i et queda un punt de ressentiment. Jo vaig néixer uns mesos després de la llei. Si hagués nascut uns mesos abans, hauria pogut ser andorrà. Si hagués tingut germans més grans amb el passaport andorrà, també. Ho trobava absolutament arbitrari i injust".

Olga Adellach: "Sentir-se andorrà és estimar aquest país, és lluitar i treballar per aquest país"

Olga Adellach és d'una família d'andorrans de generacions. Vincula la nacionalitat a un sentiment i veu en la doble nacionalitat un greuge comparatiu per a aquells que tenen un únic passaport.

"Per mi tenir la nacionalitat andorrana és una qüestió de sentiment, una cosa que es porta al cor. Sobretot tenint en compte que en aquesta legislatura s'ha fet una llei d'inversió estrangera que permet que qualsevol persona, resident o no, pugui obrir un negoci al Principat. El passaport ja no té cap dels beneficis que en algun moment algú podia pensar que aportava tenir la nacionalitat andorrana".

"Andorra, independentment que no es rebaixin els anys per tenir la nacionalitat, és un país on sempre hi ha hagut molta integració i cohesió social. Penso que hem sabut conviure diferents col·lectius i persones procedents de llocs diferents".

"Penso que és molt injust que en aquests moments hi hagi andorrans de dos tipus: els que tenim i només podem tenir una única nacionalitat i els que tenen la doble nacionalitat. Finalment això està vulnerant un article de la nostra Constitució".

"És cert que els andorrans quan surten fora -sobretot els nostres joves, que van a estudiar fora i volen buscar oportunitats- ho tenen més difícil que aquells que tenen doble nacionalitat. I això sí que s'hauria d'arreglar".

"La nacionalitat andorrana és un sentiment d'identitat. Quan es parla d'obrir la nacionalitat, rebaixant els anys per a la naturalització, hem de tenir en compte que no es pot comparar un país petit com el nostre amb un país que tingui milions d'habitants. No és el mateix. Potser visc d'una altra manera aquest sentiment amb relació a la nacionalitat i la identitat perquè procedeix d'una família que hem sigut andorrans de moltes generacions. A mi m'han fet estimar aquest país d'una manera potser diferent de la d'algú altre que, tot i que estimi Andorra com jo, no ha viscut el que jo he viscut. Potser també fa que sigui més tancada en aquest sentit".

"No considero que jo sigui més andorrana que una altra persona que s'estimi aquest país, que hagi nascut a Andorra i hagi adquirit la nacionalitat pels drets que li permet la llei. Finalment, sentir-se andorrà és estimar aquest país, és lluitar i treballar per aquest país. I no només es treballa per Andorra des del món polític, sinó des de qualsevol àmbit".

"Andorra és molt petita, som molt vulnerables. Entenc que és important saber gestionar el que tenim al país i per mi és important que ho facin els andorrans. Si fóssim més grans, el plantejament seria un altre. Si fóssim més grans i forméssim part d'una estructura com el mercat comú, podria entendre la participació com passa a altres països a les eleccions municipals. Però no és el cas d'Andorra".

"Hi ha feina per fer a nivell de política exterior. La nostra exportació d'andorrans cap a altres països és mínima i, en canvi, considero que és un capital humà que, si ara exportem, d'aquí a uns anys pot tornar ja format i contribuir a tirar endavant el país. Tinc un fill de 19 anys que va començar la universitat l'any passat. Vam haver de fer la targeta d'identificació d'estrangers. A la meua època -també vaig estudiar fora- no em va caldre. Algunes coses, en comptes de simplificar-se, encara s'han complicat més".

Dades al voltant de la nacionalitat andorrana

Joan MICÓ i IBÀÑEZ

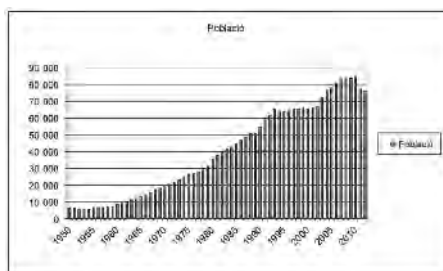
1. Característiques de la societat andorrana i evolució demogràfica

1.1. Evolució demogràfica

Arran de la transformació de l'estructura productiva de la segona part del segle XX, Andorra passa a ser un focus d'immigració i deixa enrere una etapa de regressió demogràfica (la població va disminuir un 23% en trenta anys, en passar de 5.231 habitants l'any 1900 a uns 4.042 l'any 1930).¹

Si bé Andorra ja havia rebut un nombre important d'immigrants a principi dels anys trenta, amb motiu de les obres de construcció de la central hidroelèctrica i de carreteres per part de l'empresa Fhasa (Forces Hidroelèctriques d'Andorra, SA),² i també durant els anys quaranta, amb l'arribada de refugiats a causa de les guerres als països veïns (alguns dels quals s'estableixen a Andorra i altres retornen un cop finalitzen els conflictes),³ va ser a final dels anys cinquanta i sobretot a partir de la dècada dels seixanta quan es registra un gran flux migratori lligat al creixement de l'economia andorrana (es tracta majoritàriament d'una immigració laboral atreta per la demanda de mà d'obra).

Durant la primera meitat de la dècada dels cinquanta la població d'Andorra va experimentar un descens pel retorn d'alguns exiliats als països d'origen: dels 6.310 habitants l'any 1951 es va passar a 5.503 habitants l'any 1954 (gairebé una disminució del 13% de la població en tres

anys).⁴ A partir del 1955 s'inicia un augment important de la població, que passa de 6.189 habitants l'any 1955 a 7.239 el 1959 (augmenta aproximadament un 17% en quatre anys).⁵

Període dels anys 60-70

La continuada arribada d'immigrants durant els anys seixanta es tradueix en un important creixement demogràfic, en passar de 8.392 habitants l'any 1960 a 18.233 habitants l'any 1969, que representen un creixement mitjà anual del 9,7% (un 8% correspon al creixement migratori i un 1,7% al creixement natural). El creixement demogràfic continua, tot i que amb menys intensitat, en la dècada dels 70. Entre els anys 1970 i 1979 la població d'Andorra passa de 19.545 a 31.274 habitants, fet que suposa un creixement mitjà anual del 5,6% (el 4% correspon al creixement migratori i l'1,5% al creixement natural).

A causa d'aquest creixement migratori, la població estrangera supera la població andorrana (l'any 1963 la població de nacionalitat andorrana representa un 33,3% del total, un 62,2% són espanyols, un 3,6% francesos i un 0,9 d'altres nacionalitats).⁶ Aquest fet també està relacionat amb una política molt restrictiva per accedir a la nacionalitat andorrana.

Durant els anys setanta la població de nacionalitat espanyola continua augmentant i és la més nombrosa, pràcticament el doble de l'andorrana, tot i que en va disminuint el pes relatiu alhora que augmenta el dels francesos i d'altres nacionalitats. La proporció d'espanyols sobre el total de la població oscil·la entre el 61% l'any 1970 i el 56,8% el 1979, i la d'andorrans continua disminuint durant aquests anys del 31,6% al 28,8%, mentre que la proporció de francesos i del grup d'altres nacionalitats augmenta del 5,3% al 7,4% en el cas dels francesos i del 2,2% al 6,9% la resta de nacionalitats.⁷

Període dels anys 80-90

La població passa de 35.460 persones l'any 1980 a 50.826 el 1989, que representen un increment mitjà anual de la població del 5% (4% de creixement migratori i 1% de creixement natural). Els països d'origen dels immigrants, igual que en els anys anteriors, són sobretot Espanya i en menor proporció França, però a partir de mitjan dels 80 comencen a arribar de forma significativa des de Portugal. Aquests anys, la proporció d'andorrans es manté al voltant del 27% (sumant els andorrans i els nats a Andorra),⁸ mentre que la proporció d'espanyols continua disminuint poc a poc (del 57,5% el 1980 al 50,9% el 1989), alhora que augmenta la de francesos (del 7,0% al 7,8%), portuguesos (del 3,1% al 4,8%) i d'altres nacionalitats (del 4,9% al 6,9% aproximadament).

Entre el 1990 i el 1999 la població d'Andorra passa de 54.507 a 65.971 habitants; el creixement mitjà anual és del 2,7% (un 1,9% correspon al creixement migratori i un 0,8% al creixement natural). Aquestes dades indiquen que en la dècada dels noranta es produeix el trencament de la dinàmica de creixement demogràfic paral·lelament a la desacceleració del creixement econòmic, i es registra els anys 1994 i 1995 una reducció de la població a causa d'un saldo migratori negatiu. Tot i que a partir del 1996 la població torna a augmentar, s'observa un ritme de creixement molt moderat. El tret més destacat d'aquesta dècada és l'augment de la proporció de població de nacionalitat andorrana, que l'any 1999 ja representa un 34,5% del total, i especialment de la població de nacionalitat portuguesa, que puja fins al 10,5% i supera per primer cop la població francesa. En aquests deu anys s'accentua la pèrdua de pes relatiu de la

població de nacionalitat espanyola, que passa del 49,6% al 41,8%, tot i que encara és el grup més nombrós i assoleix un màxim en nombres absoluts l'any 1993 (amb un total de 30.043 residents). La proporció de residents francesos disminueix un punt percentual al llarg de la dècada (passen del 7,6% al 6,6%) i els d'altres nacionalitats es mantenen al voltant del 6,6%.

L'increment de la població amb nacionalitat andorrana s'explica en part per l'entrada en vigor de la normativa que regula l'accés a la nacionalitat (Llei qualificada de la nacionalitat, del 3 de setembre de 1993, i Llei qualificada de la nacionalitat, del 5 d'octubre de 1995), que facilita la nacionalització dels estrangers que tenen més temps de residència (molts espanyols). Això forma part del procés d'integració dels immigrants que van arribar fa més temps i que han pogut accedir a la nacionalitat andorrana, i té efectes positius per a l'estabilitat i la cohesió social, tot i que encara es manté un alt grau de rotació de la mà d'obra per les característiques estructurals de l'economia.

Període 2000-2007

La població d'Andorra augmenta dels 65.844 habitants l'any 2000 als 83.137 el 2007, que representen un creixement mitjà anual del 2,9% (un 2,2% pel creixement migratori i un 0,7% pel creixement natural). Els registres oficials de població mostren un saldo migratori mínim o fins i tot negatiu entre els anys 1998 i el 2002, a causa que durant aquests anys, en espera de l'aprovació de la Llei d'immigració, només es van concedir autoritzacions de treball provisional (l'anomenat *rebut rosa*), amb les quals els titulars no es podien inscriure al cens de població; aquesta situació no es va regularitzar fins a l'any 2003, per la qual cosa aquest any i el següent registren un creixement migratori i un increment de la població que volta un 6%, que correspon a l'efecte d'aquesta regularització. A partir del 2005 ja es normalitza el ritme de creixement migratori anual al voltant del 2% i el creixement de la població al voltant del 3%.

Durant aquests anys la proporció d'andorrans s'ha mantingut al voltant del 36%, i destaca que a partir del 2005 ja supera la proporció d'espanyols, que ha continuat disminuint (del 40,6% l'any 2000 al 33% el 2007). La població de francesos s'ha mantingut bastant estable (al voltant del 6%) i la població de portuguesos, que fins l'any 2002 s'havia mantingut en un 10%, ha tornat a augmentar els darrers anys fins a assolir el 16,3% el 2007. La proporció de residents d'altres nacionalitats també ha augmentat lleugerament i passa d'un 6,6% l'any 2000 al 7,8 el 2007.

Període 2008-2013

Des del començament de la crisi econòmica, l'any 2008, el registre oficial de població passar de tenir 84.484 habitants a 76.098 a final del 2013. La disminució de població ha estat de 8.386 habitants, amb una disminució mitjana anual de l'1,9%.

De tota manera, s'ha de tenir present que durant la mateixa època s'ha tingut cada cop més consciència dels errors del registre oficial del cens: com a exemple, amb les dades oficials de mitjan dècada dels anys 2000, l'esperança de vida a Andorra era de les més altes del món, però quan s'analitzava més en detall les xifres, es podia veure que hi havia en aquest registre un volum important de persones centenàries que en realitat ja no eren vives o de les quals es desconeixia la seva situació per, segurament, ja no residir a Andorra o per qualsevol altre motiu. Així, durant els darrers anys, els comuns han fet un esforç per regularitzar aquesta situació i han començat a depurar els seus registres.

Alhora, hi ha moltes persones que han marxat del país per la situació econòmica, però com a conseqüència de la regularització abans comentada, no sabem quina proporció de la disminució de població és per aquesta conjuntura econòmica.

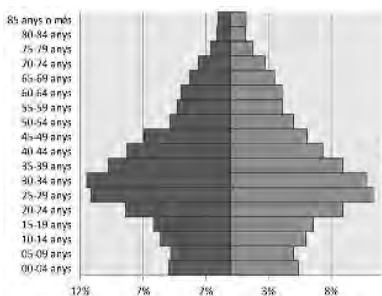
D'altra banda, és possible que encara no s'hagin regularitzat del tot els registres de població, ja que el departament d'Estadística de Govern calcula que el juny del 2013 el nombre real de persones que habiten al país és de 69.929 habitants (més de 6.000 persones menys que al registre oficial).

En tot cas, seguint les dades del registre oficial, el percentatge d'andorrans ha passat del 37,1 l'any 2008 al 45,1 l'any 2012, mentre que el percentatge d'espanyols ha baixat del 32,3% al 26,7% en el mateix període i el de portuguesos, del 16,3% al 14,7%.

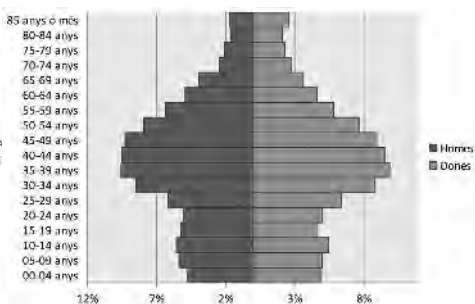
D'altra banda, el percentatge de francesos ha continuat la progressiva davallada, i ha passat del 6,2% al 5%, mentre que el grup d'altres nacionalitats és l'únic del grup d'immigrants que ha tingut un lleuger augment, i ha passat del 8,1% al 8,5%.

Piràmide d'edat. Comparació 1993-2012

Piràmide de població d'Andorra. 1993

Piràmide de població d'Andorra. 2012

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del departament d'Estadística del Govern d'Andorra

A grans trets podem destacar aquestes característiques:

La migració marca de manera contundent l'estructura poblacional andorrana, ja que la major part de la població es concentra a les edats centrals: entre els 20 i 44 anys l'any 1993, i entre els 30 i 55 anys l'any 2012, a causa de la gran entrada d'immigrants fins al començament de la crisi. Aquest envelliment relatiu de la població s'ha accentuat en aquest període de crisi, ja que l'entrada de nous immigrants al país s'ha aturat (la major part de les persones que migren per motius laborals ho fan en edats joves), i perquè moltes de les persones que han hagut de marxar del país per manca de feina són joves.

Hi ha una desproporció entre el nombre de persones en edat de tenir descendència i el nombre d'infants, la taxa de fecunditat, que amb dades del 2012, és d'1,25 nens per dona en edat de tenir fills (la taxa de reemplaçament⁹ és de 2,1 fills per dona).

Com a la resta de països, el nombre de persones que arriben a edats cada cop més elevades és més gran, com es veu de manera evident comparant les dues piràmides.

Hi ha un percentatge més elevat d'homes que de dones a la major part de les edats menys a les més avançades, on hi ha proporció més alta de feminitat, a conseqüència de la (sobre)mortalitat masculina.

Evolució població de nacionalitat andorrana

El percentatge del nombre d'andorrans en relació amb la població total ha variat molt des de la primera part del segle XX.

Així, l'any 1936 el percentatge d'andorrans era del 87%. L'any 1957 va baixar al 47% i només 6 anys més tard va passar a ser del 29,6%.

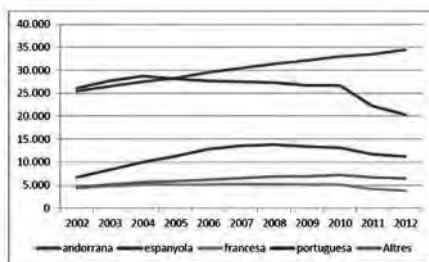
L'any 1983 era només del 17,5%, mentre que un altre 9,5% no tenia la nacionalitat andorrana però havia nascut a Andorra i l'any 1994, la xifra d'andorrans era del 18,4% i un 11% de nats a Andorra sense dret a obtenir la nacionalitat.

Aquesta evolució descendent del percentatge d'andorrans va ser conseqüència lògicament del gran creixement de la immigració, però també de la política restrictiva per poder obtenir la nacionalitat andorrana.

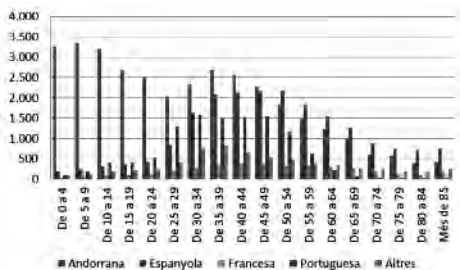
A partir de l'any 1995 aquesta política canvia d'orientació, ja que es permet l'accés a la nacionalitat per residència continuada al Principat de més de 25 anys (i a 20 anys posteriorment). A més, també s'hi pot accedir per naixement al país tot i que els pares no tinguin la nacionalitat andorrana. És per aquest motiu que en les estadístiques oficials es consideren andorrans tots els nats a Andorra, encara que possiblement alguns d'aquests infants finalment no es facin andorrans.

Des de l'any 2002 el percentatge d'andorrans ha augmentat de manera continuada, sobretot des del començament de la crisi econòmica, i ha passat del 37,9% al 45,1% l'any 2012.

Amb les dades de població del 2012 per nacionalitat i edat, s'observa que la població andorrana és majoritària entre els joves menors de 20 anys i es troba més equilibrada en les edats adultes (com s'ha explicat anteriorment, tots els nascuts a Andorra es consideren andorrans, encara que posteriorment alguns no adquireixin la nacionalitat). D'altra banda, el nombre d'andorrans augmenta a

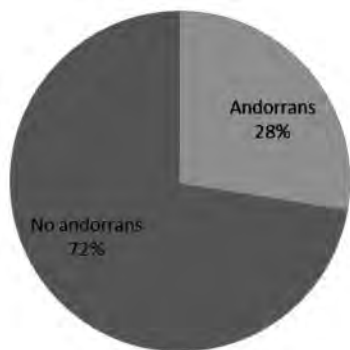

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del departament d'Estadística del Govern d'Andorra

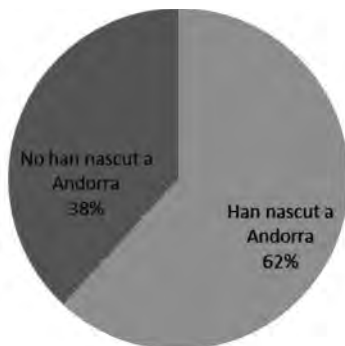

Font: Elaboració pròpia a partir de dades del departament d'Estadística del Govern d'Andorra

partir dels 25 anys, fruit del nombre de persones que accedeixen a la nacionalitat per temps de residència o també per matrimoni.

Andorrans de més de 18 anys segons lloc de naixement. 2013

Font: CRES. Primer observatori del 2013

Font: CRES. Primer observatori del 2013

De tota manera, segons dades de l'observatori del CRES, s'observa que el 72% de les persones residents a Andorra de fa 20 o més anys a Andorra i que tenen dret a l'accés a la nacionalitat no han adquirit la nacionalitat andorrana.

D'altra banda, si mirem el total de persones amb nacionalitat andorrana de més de 18 anys, el 62% ha nascut a Andorra, davant un 38% que ha nascut fora d'Andorra.

1.2. Estructura i segmentació de la societat andorrana

La societat andorrana s'estructura en funció d'unes divisions que s'interrelacionen i se superposen. Així, es pot parlar d'una divisió de naturalesa jurídicopolítica que divideix la societat entre les persones que tenen la nacionalitat andorrana i els estrangers residents al país, que defineix el conjunt de drets i deures de cada col·lectiu (drets polítics i econòmics), d'una divisió socioeconòmica (segmentació laboral) relacionada amb la situació en l'estructura social, i una divisió lingüísticocultural.¹⁰

1.2.1. Segmentació jurídicopolítica

A part dels drets polítics que corresponen als andorrans segons els articles 24, 25 i 26 de la Constitució (dret de sufragi, exercici de càrrecs institucionals...), també hi ha hagut, fins a l'any 2012, una sèrie de restriccions per als estrangers en els drets econòmics, en l'exercici de professions liberals i en l'accés a llocs de treball del sector públic, si bé aquestes restriccions ja s'havien reduït per als residents espanyols, francesos i portuguesos en aplicació d'uns convenis especials amb aquests països. Així, abans de les lleis d'obertura econòmica del 2008 i sobretot del 2012, les condicions eren les següents:

Es reserva als nacionals andorrans l'accés als llocs de treball del sector públic que comportin atribucions que impliquin l'exercici de la sobirania o la participació directa o indirecta en l'exercici de les prerrogatives de potestat pública de l'Estat o de les altres corporacions públiques. També es pot reservar l'accés a llocs de treball del sector públic als andorrans en primera

convocatòria, si bé aquesta convocatòria s'obre als espanyols, francesos i portuguesos que exerceixen una activitat al sector públic andorrà; en cas de no haver cobert el lloc de treball en primera convocatòria, tots els nacionals espanyols, francesos i portuguesos es podran presentar en la segona convocatòria en igualtat de condicions amb els andorrans.

Fins al 2012, per a l'exercici de professions liberals, a més dels requisits de titulació (estar en possessió del títol oficial andorrà o reconegut al Principat d'Andorra exigint per a l'exercici de la professió), cal tenir "la nacionalitat andorrana o acreditar un període mínim de 20 anys de residència efectiva i ininterrompuda al Principat d'Andorra, llevat dels casos en què els tractats internacionals estableixin un termini inferior".¹¹

En el 2012 s'aprova una llei d'obertura econòmica per la qual es liberalitzen les inversions a tots els sectors del economia (el 2008 ja es van liberalitzar una part) i s'amplien els drets econòmics a totes les persones amb residència legal al Principat. En relació amb les professions liberals, se suprimeix el criteri de 20 anys de residència per poder exercir una activitat professional al país, amb la condició que tinguin una residència efectiva i permanent al Principat i la signatura de convenis de reciprocitat amb els països originaris d'aquests professionals. A partir d'aquests canvis, aquesta segmentació es farà més tènue, tot i que en relació amb el principal factor de divisió, l'accés a drets polítics, continua dividint la població, de tal manera que només prop més d'un terç de les persones més grans de 18 anys residents al país tenen dret a vot.

1.2.2. Segmentació laboral (socioeconòmica)

A Andorra, la distribució dels assalariats en els diferents sectors d'activitat indica una segmentació laboral per raons d'origen.¹² Destaca una proporció més gran de treballadors originaris d'Andorra que estan ocupats en el sector de l'administració pública, mentre que els treballadors procedents d'Espanya i França estan ocupats amb més freqüència en el comerç, i els de Portugal en la construcció; una part important dels assalariats de França, els de Portugal i del grup d'altres orígens també treballen en l'hoteleria, i aquests darrers també destaquen en les activitats socials i serveis personals.

Aquesta segmentació té l'origen en l'especialització de certs grups nacionals en determinats sectors o feines, que es pot explicar per l'existència d'uns canals força estructurats dels fluxos migratoris i factors com el nivell de qualificació de la mà d'obra procedent de cada lloc, les formes de reclutament dels treballadors (reclutament en el lloc de procedència, contractació mitjançant les relacions familiars, de veïnatge, etc.). La immigració dels anys 80 i 90 procedent de Portugal va proveir el mercat laboral andorrà de molts treballadors en sectors com la construcció o l'hoteleria i el comerç, que demandaven molta mà d'obra poc qualificada. Aquesta immigració, com la d'Andalusia i Galícia els anys 60 i 70, es va concentrar en aquests sectors, tot i que amb el temps ha anat ampliant la seva presència en altres activitats. En les darreres dècades han anat arribant treballadors de diversos orígens que es troben ocupats sobretot en els sectors relacionats amb el turisme (comerç, hoteleria i serveis personals).

Evidentment, el lloc d'origen o la nacionalitat no són els únics factors que expliquen la situació dels treballadors en el mercat laboral, sinó que hi intervenen altres factors com ara el nivell de formació o el temps de residència, així com altres característiques adscriptives (sexe, edat). És a dir, que la situació de cada grup nacional dins de l'estructura ocupacional variarà segons les seves característiques, les condicions en què van arribar a Andorra, el

temps que fa que hi viuen, etc., elements que poden afavorir una mobilitat laboral i social ascendent.

Però també cal tenir en compte l'efecte de la legislació sobre l'estructura ocupacional, que condiciona un accés desigual als llocs de treball en funció de la nacionalitat dels treballadors. D'una banda, hi ha limitacions en l'accés a certes activitats per als estrangers (en l'administració pública i en les professions liberals) i de l'altra, en les diferents quotes d'immigració s'estableixen restriccions en determinats tipus de feina per als immigrants extracomunitaris. Així, mentre que la majoria d'autoritzacions prorrogables s'han destinat a nacionals de la UE (especialment espanyols i francesos), les autoritzacions prorrogables per als treballadors de països de fora de la UE s'han limitat a treballs relacionats amb l'assistència domèstica o treballs molt qualificats, i s'han obert les quotes d'autoritzacions a treballadors de qualsevol nacionalitat (principalment sud-americans), però només per a la temporada d'hivern i per a feines relacionades amb l'esquí.

1.2.3. Segmentació lingüística i cultural

El domini de la llengua del país d'acollida es considera una de les estratègies fonamentals (juntament amb la concessió de la nacionalitat) per a la integració social dels immigrants.¹³ A Andorra, on el català és l'única llengua oficial, en la prova d'integració per a les persones que volen adquirir la nacionalitat andorrana es requereix el coneixement i la comprensió del català (no han de passar aquesta prova les persones que es consideren integrades a la societat andorrana per haver efectuat l'escolarització obligatòria al Principat i les que acreditin disposar d'un diploma d'haver assolit el nivell A de català i el nivell mitjà de coneixements d'història i institucions andorranes).¹⁴ També és necessari el coneixement de la llengua catalana per accedir a un lloc de treball en l'administració pública, i també en la resta de treballs d'atenció al públic a partir de l'any 2002.¹⁵

La gran presència de persones de diferents orígens i llengües (especialment castellanoparlants) entre la població d'Andorra va portar a promoure el coneixement de la llengua oficial i de la història d'Andorra com a mitjà d'integració. L'any 1972 es va posar en marxa el programa d'andorranització de l'ensenyament (Programa de formació andorrana), destinat a preservar la identitat i les peculiaritats del país en els sistemes educatius espanyol i francès.¹⁶ L'any 1982 es va posar en marxa la creació del sistema educatiu andorrà, amb uns plans d'estudis específics i atenent la realitat lingüística andorrana.

Les dades sobre els coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra¹⁷ mostren un bon nivell de comprensió del català per part de la població, i també a l'hora de llegir i parlar la llengua (no tant en l'escriptura), però malgrat aquest coneixement la seva utilització no és tan generalitzada (només s'utilitza de forma majoritària en les relacions amb l'administració pública i en determinats contextos més formals, com ara visites a bancs, companyies d'assegurances o gestories, i les visites al metge o al dentista, mentre que en les relacions més privades o informals s'utilitza més el castellà).

En aquest context, l'exigència del coneixement del català en el mercat de treball és diferent segons el segment laboral. D'una banda es considera fàcil trobar feina a Andorra tot i no saber català (en aquest cas es tractaria principalment de treballs de menys qualificació, en l'anomenat segment secundari). D'altra banda, també es constata que, en l'àmbit professional, és més

important dominar el català que el castellà o que altres llengües (com l'anglès o el francès), i de fet el català és imprescindible per accedir a determinats llocs de treball, com l'administració pública, i en altres ocupacions qualificades del segment primari (professions liberals...). Així mateix, la societat andorrana s'ha anat constituint en una mena de piràmide on els diferents col·lectius nacionals residents estan ordenants en funció del seu prestigi social. Això és possible perquè aquestes segmentacions han comportat un cert tancament d'uns col·lectius envers els altres, on existeixen estereotips i fins i tot prejudicis entre els diferents grups.

Factors de cohesió

D'altra banda, en la societat andorrana també estan presents factors de cohesió o d'afebliment d'aquestes divisions: el fort creixement econòmic ha donat oportunitats de millora ocupacional també a les persones sense nacionalitat andorrana, malgrat la segmentació legal i econòmica abans esmentada. Aquesta mobilitat ascendent ha estat palesa sobretot a les noves generacions d'andorrans, també dels fills de persones immigrades. La molt bona estrada laboral d'aquestes generacions de joves andorrans ha estat possible gràcies, en part, al gran creixement de la massa salarial a les diferents administracions públiques del país.

Així mateix, les dimensions del país han fet possible la interrelació dels diferents col·lectius nacionals, o en tot cas, les divisions existents no s'han traduït en la creació de guetos o en la translació de les segmentacions existents al territori. A més, hi ha hagut una barreja relativament important dels nens de diverses procedències als col·legis que ha permès atenuar els estereotips existents en la societat.

Ser un país amb una economia oberta completament l'exterior, amb l'entrada de milions de turistes cada any, ha estat un factor molt important d'obertura.

En fi, es pot afirmar que per a la major part de la societat andorrana, i malgrat les línies de segmentació abans descrites, hi ha la consciència que el fet migratori es consubstancial al creixement econòmic i a la millora de les condicions de vida de tota la població, tot i que les línies de segmentació abans descrites marquen de manera fonamental la societat andorrana.

2. "La immigració com a problema" i l'accés a la nacionalitat

Atesa l'evolució demogràfica del Principat d'Andorra, lligada al fort creixement migratori experimentat des dels anys 60, s'ha considerat la immigració com un dels problemes més importants. Aquesta consideració de la immigració com a *problema* es fa explícita tant en els estudis que s'han realitzat sobre la immigració com en diferents textos legislatius.

En els estudis que analitzen el fenomen de la immigració es destaquen les preocupacions que provoca i els punts considerats problemàtics:

En l'estudi encarregat pel Consell General l'any 1979 a J. Estivill, sobre "el creixement desordenat del país", es considera que "la immigració constitueix en l'actualitat un dels problemes més greus que es plantegen a Andorra" i se cita el discurs de presa de possessió de la Sindicatura (òrgan rector del Consell General) en què es diu que "la demografia galopant actual fa perillar l'existència de la personalitat andorrana, malgrat els lloables esforços d'andorranització [...] El creixement demogràfic incideix sobre l'urbanístic, i aquest, sobre el demogràfic, quan l'element motor n'és la venda d'apartaments".¹⁸

En les conclusions d'aquest treball es destaca la necessitat d'elaborar una estratègia articulada entre la política econòmica i la política poblacional (establint unes quotes per regular l'entrada d'immigrants en funció de les necessitats dels sectors econòmics), i l'ajustament entre la política urbanística i les previsions de població (per cobrir les necessitats d'habitatge, escoles, sanitat, etc.). Finalment, davant la desproporció tan gran entre la població autòctona i població forana, que "provoca un conjunt de tensions, desajustos i contradiccions que poden ésser a la llarga desestabilitzadores de la societat andorrana", proposa replantejar-se les bases del sistema dels drets polítics dels residents per potenciar la identitat andorrana dels immigrants.

L'any 1987, el cap de Govern encarrega a G. Tapinos una recerca sobre la immigració a Andorra inscrita dins la "problemàtica de demografia econòmica" que associï l'anàlisi de les característiques del conjunt de la població a l'anàlisi de l'estructura econòmica i del nivell de creixement de l'activitat¹⁹

En aquest estudi es proposa donar prioritat al reconeixement internacional d'Andorra i al manteniment de la cohesió de la nació andorrana, i subordina l'objectiu econòmic al respecte de certs equilibris socioculturals. Per això defineix com a objectius la diversificació de les activitats econòmiques i incrementar la proporció d'andorrans dins la població d'Andorra: proposa potenciar activitats noves i a través d'aquesta diversificació incidir en l'estructura dels llocs de treball, ja que un dels problemes més grans de la immigració a Andorra és l'escassa qualificació de les ocupacions. En les conclusions també assenyala que paral·lelament a la transformació econòmica caldrien modificacions institucionals com ara la reforma del Codi de la nacionalitat que permeti la naturalització dels immigrants (amb 10 anys de residència) i l'accés a la nacionalitat dels nats a Andorra, i per afavorir la inserció dels estrangers caldria adoptar mesures per flexibilitzar els drets dels residents.

La Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància (ECRI) ha portat quatre informes sobre Andorra en els quals alerta del perill de les segmentacions socials del país i aconsella que es faciliti el dret a obtenir la nacionalitat andorrana als residents de més de 15 anys al país (com a pas previ a rebreixar-lo als 10 anys). També recomana l'aprovació de la doble nacionalitat i el vot de dels residents a les eleccions comunals.

En general, en aquests estudis es planteja el problema de l'articulació de l'estructura i el creixement econòmic d'Andorra amb la política d'immigració. D'altra banda, hi ha una sèrie de preocupacions, com ara el problema de les infraestructures, per atendre les necessitats de la població (habitatges, escoles, hospitals...) i el problema de la identitat cultural i la cohesió social, que es veu perillar davant la gran proporció de població estrangera.

La consideració institucional (oficial) de la immigració com a *problema* també es veu reflectida en els textos legislatius en relació amb el tema:

En les quotes d'immigració dels diferents anys, s'esmenten les preocupacions concretes envers el fenomen de la immigració (habitatge, càrrega familiar) i també la necessitat d'un control quantitatiu i qualitatiu del flux migratori, tenint en compte la necessitat de mà d'obra per al desenvolupament de les diverses activitats econòmiques:

"Si la immigració constituïa ja un problema important a l'inici de la dècada dels 80 –data de la redacció del vigent Decret de Bases sobre la immigració– avui aquest fenomen s'ha agreujat molt sensiblement, degut, per una banda, al creixement molt important de l'activitat econòmica d'Andorra, i per l'altra, a l'agreujament catastròfic del problema de l'habitatge, donat que

malgrat es construeixi molt, els pisos amb uns preus prohibitius, són destinats exclusivament a la venda i, en la majoria dels casos, adquirits per inversors estrangers.” (Edicte de 13-7-90 pel qual es publica la Quota d’Immigració per a l’any 1990).

“Atesa la crisi de manca d’allotjaments que pateix actualment el Principat, [...] l’Oficina de Treball considerarà com a element fonamental i requisit indispensable que el sol·licitant d’una autorització de Sojorn i Treball amb caràcter prorrogable presenti un contracte d’un allotjament en bones condicions”. (Edicte de 26-6-91 relatiu a la quota d’immigració per a l’any 1991).

“Conscients del cost social que esdevé del fenomen immigratori al Principat i conscients, també, que la càrrega familiar del treballador immigrant, és un dels principals factors d’aquest cost, l’Oficina de treball tindrà en compte l’estat civil del treballador immigrant”. (Edicte de 13-7-92 relatiu a la quota d’immigració per a l’any 1992).

“Atès que el Govern ha d’assegurar unes condicions òptimes de funcionament dels diferents sectors econòmics del Principat i, alhora, ha de controlar eficaçment els fluxos migratoris [...] es proposa l’adopció del present Projecte de Llei de quota d’immigració [...]. Tanmateix, l’adopció d’aquesta Llei ha de venir a establir la legalitat a una situació que ja existeix en l’actualitat derivada de la complexa realitat socio-econòmica”. (Llei qualificada de quota d’immigració, de 30-6-95).

La legislació sobre la nacionalitat també planteja directament la problemàtica sobre la identitat nacional, que sorgeix arran del creixement de la població resident estrangera i el desequilibri respecte la població nacional:

“La realització de diferents estudis demogràfics en el decurs dels darrers anys ha tornat a plantejar la necessitat acuintant d’establir un nou equilibri entre la comunitat andorrana i la no andorrana. Es tracta d’una qüestió de cabdal importància per a la defensa de la identitat andorrana”. (Llei qualificada de la nacionalitat, de 3-9-93).

“La legislació andorrana en matèria de nacionalitat, des del Decret del 17 de juny de 1939, han tingut sempre com a constant la preservació de la identitat nacional. [...] Una forta immigració en els darrers decennis, ha dut com a conseqüència una desproporció entre la població nacional i la forana; aquesta desproporció ha estat percebuda com un element que calia corregir”. (Llei qualificada de la nacionalitat de 5-10-95).

Darrere aquestes apreciacions hi ha, a part de la percepció dels problemes d’infraestructura i possibles tensions socials com a conseqüència del ràpid increment de la població, una consideració de la immigració com a amenaça per a la conservació de la identitat nacional (per la integritat cultural de la nació). El gran nombre d’immigrants residents a Andorra justificaria aquests temors, però d’altra banda, malgrat que la desproporció entre població autòctona i població immigrada situa els nacionals com una minoria al seu propi país –de manera que el nombre de residents estrangers superaria el *llindar de tolerància* (proporció d’immigració per sobre de la qual es produiria un augment dels conflictes socials i de la xenofòbia)–,²⁰ a Andorra no s’han produït grans conflictes entre les diferents comunitats nacionals. De fet, no es pot dir que a partir d’un determinat percentatge d’immigrants es produeixin més conflictes, sinó que el problema es troba en els mitjans per atendre les necessitats que això comporta; d’altra banda, aquest *llindar de tolerància* està marcat pels conceptes que es difonen sobre la immigració, de manera que els missatges negatius que insisteixen en la necessitat de controlar l’entrada d’immigrants comportaran la creença que n’hi ha massa i afavoreixen les actituds de rebuig, mentre

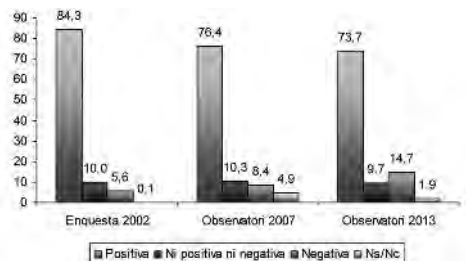
que un missatge positiu que parli dels avantatges de la immigració ampliaria el límit de tolerància.²¹

3. Opinió pública sobre la immigració

Des del Centre de Recerca Sociològica, s'han fet una sèrie de preguntes relacionades amb la qüestió de la immigració i l'accés a drets polítics de la població i/o a la nacionalitat.

Creu que la immigració per a Andorra és positiva o negativa?

A la mateixa pregunta feta en tres onades diferents, la major part de la població d'Andorra considera que la immigració és positiva per a Andorra (tot i que hi ha un descens, segurament com a efecte de la conjuntura econòmica). En el cas de les persones amb nacionalitat andorrana, en l'enquesta del 2013 el percentatge de persones que la consideren positiva és del 66%.

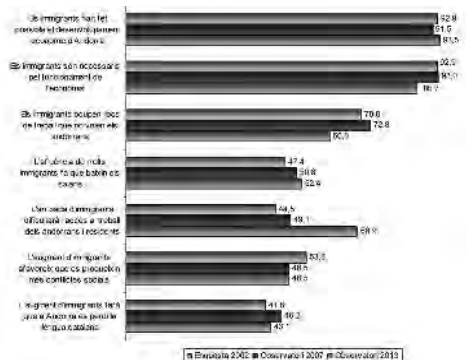

Font: Observatori. Centre de Recerca Sociològica

En relació amb les següents afirmacions que es diuen sobre la immigració i els immigrants, digui'ns, si us plau, si hi està més aviat d'acord o més aviat en desacord:

De manera molt general es considera que els immigrants han fet possible el desenvolupament econòmic d'Andorra, que són necessaris per al funcionament de l'economia i que ocupen llocs de treball que no volen els andorrans; en l'enquesta del 2013, la por que l'arribada d'immigrants dificulta l'accés al treball dels andorrans i residents. D'altra banda, hi ha un divisió d'opinions quan es demana si l'afluència dels immigrants fa que baixin els salaris o que afavoreix que es produeixin més conflictes socials.

A la pregunta sobre si l'augment d'immigrants farà que es perdi la llengua catalana, hi ha un percentatge lleugerament superior dels que pensen que no.

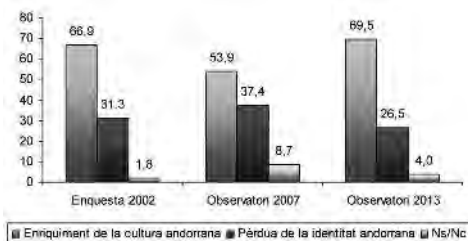
Font: Observatori. Centre de Recerca Sociològica

Amb quina de les següents frases està més d'acord?

"El fet de conviure amb persones procedents de diferents llocs i de diverses nacionalitats suposa un enriquiment per a la cultura andorrana"

"El fet que el nombre de residents que provenen d'altres països superi el nombre d'andorrans comporta una pèrdua de la identitat andorrana (cultura, llengua, costums i tradicions andorranes)"

Prop d'un 70% de les persones enquestades estan d'acord que la convivència amb immigrants de diferents procedències suposa un enriquiment per a la cultura andorrana, davant d'un 27% que opinen que el gran nombre d'immigrants comporta una pèrdua de la identitat andorrana.

Font: Observatori. Centre de Recerca Sociològica

Què li sembla que, tot i que aprenguin la llengua i que adoptin costums andorranos, els residents estrangers...? (li sembla bé o li sembla malament que...)

Percentatges	Bé	Malament	Ni bé ni malament	No contesta
1. Mantinguin l'ús de la seva pròpia llengua	83,1	14,4	2,4	0,1
2. Mantinguin els seus costums i estils de vida d'origen	84,3	9,7	4,7	1,3
3. Mantinguin les seves creences religioses i les practiquin habitualment	84,8	6,8	4,5	3,9

Font: Observatori. Centre de Recerca Sociològica

A la majoria de la població enquestada li sembla bé que els residents estrangers mantinguin la pròpia llengua (83%), mantinguin els seus costums i estils de vida (84%) i les seves creences i pràctiques religioses (85%), sempre que aprenguin la llengua i adoptin costums andorranos.

Opinió pública sobre la regulació de la nacionalitat

En relació amb els següents aspectes i en el context d'Andorra, digui si hi està a favor o en contra:

Percentatges	A favor	En contra	No contesta
Que els treballadors s'organitzin en sindicats per defensar els seus drets	79,6	12,8	7,6
El dret de manifestar-se	81,6	13,3	5,2
El dret de vaga	64,4	29,2	6,4
Que a Andorra fos legal que qualsevol persona pogués tenir la nacionalitat andorrana i una altra (doble nacionalitat)	68,8	23,3	7,9
Que es rebaixin els d'anys de residència per poder fer-se andorrà	56,8	35,9	7,4
El dret dels residents d'Andorra sense nacionalitat andorrana a votar a les eleccions comunals	60,2	33,7	6,1
El dret dels residents d'Andorra sense nacionalitat andorrana a votar a les eleccions generals	31,0	63,1	5,9
El matrimoni civil per a persones del mateix sexe	70,0	19,4	10,6

Font: Enquesta política del 2013. Centre de Recerca Sociològica

La majoria dels enquestats de nacionalitat andorrana estan a favor que els treballadors s'organitzin en sindicats, del dret a manifestar-se, del dret a vaga, de la doble nacionalitat, de reduir el temps per obtenir la nacionalitat andorrana, del vot dels residents a les eleccions comunals i del matrimoni civil entre persones del mateix sexe. Només es declaren en contra del vot dels residents a les eleccions generals.

Joan Micó i Ibañez,
sociòleg i director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra (CRES)

NOTES

- 1- Segons les dades de l'Oficina d'Estadística del Bisbat, recollides a Adellach, B.; Ganyet, R. (1977) *Estadístiques de les Valls d'Andorra*. Andorra: Consell General de les Valls d'Andorra.
- 2- Segons algunes estimacions, van venir més d'un miler d'obers, majoritàriament espanyols, molts dels quals van retornar al país d'origen, encara que una part es van quedar a viure a Andorra.
- 3- Lluelles, M. J. "El procés de canvi i la creació de serveis: 1900-1970". Dins Comas d'Argemir, D.; Lluelles, M. J.; Pujadas, J. J.; Sáez, X. (2004) *El segle XX. La modernització d'Andorra*. Lleida/Andorra: Pagès Editors/Cambra de Comerç, Indústria i Serveis.
- 4- Bricall, J. M. (1975) *Estructura i perspectives de l'economia andorrana*. Barcelona: Edicions 62.
- 5- Ros Pascuet, F. (2001) *Èvolució, estructura i dinàmica demogràfica andorrana*. Ministeri d'Educació, Joventut i Esports del Govern d'Andorra.
- 6- Adellach, B.; Ganyet, R. (1977) *Estadístiques de les Valls d'Andorra*.
- 7- Estivill, J. (1979) *La immigració a Andorra*. Andorra la Vella: Departament de Població del Consell General.
- 8- Des del 1975, el recompte de la població andorrana distingeix entre els que tenen la nacionalitat andorrana i els nats a Andorra (amb la nacionalitat provisional), encara que a partir del 1999 es comptabilitzen tots com a població de nacionalitat andorrana.
- 9- El nombre de fills de mitjana que ha de tenir una dona perquè la propera generació tingui el mateix nombre d'individus, sense comptar els moviments migratoris
- 10- Seguint les línies de divisió o *fronteres internes*, com es defineixen a Comas, D.; Pujadas, J. J. (1997) *Andorra, un país de frontera*.
- 11- Llei 6/2008, del 15 de maig, d'exercici de professions liberals i de col·legis i associacions professionals.
- 12- Les dades de població assalariada venen donades pel lloc d'origen dels treballadors, mentre que les dades del cens de la població es presenten per nacionalitat. Cal tenir en compte que les dades de la CASS corresponen a la població assalariada i que no registren tots els treballadors per compte propi o empresaris (ja que fins ara no tenen l'obligació d'estar afiliats a la CASS), i en canvi sí que inclouen els assegurats voluntaris sense activitat i també els treballadors fronterers i treballadors temporals que no consten en el cens de població. Tot i aquestes limitacions, l'evolució de les dades de la població assalariada aporten una informació molt interessant per analitzar la participació en el mercat laboral dels immigrants i de la població d'Andorra en general.
- 13- Ruiz de Olabuénaga, J. I. (2000) *Inmigrantes*. Madrid: Acento.
- 14- Reglament per a l'apreciació de la suficient integració a Andorra, de 3-5-96.
- 15- Disposició transitòria segona de la Llei d'ordenació de l'ús de la llengua oficial, de 16-12-99.
- 16- Bastida i Areny, R. (2001) "Els sistemes educatius a Andorra". *Estudi sobre la joventut al Principat d'Andorra*. Andorra: Càritas Andorrana.
- 17- Servei de Política Lingüística (2005) *Coneixements i usos lingüístics de la població d'Andorra. Situació actual i evolució (1995-2004)*. Govern d'Andorra. Ministeri d'Afers Exteriors, Cultura i Cooperació.
- 18- Estivill, J. (1979)
- 19- Tapinos, G. (1987)
- 20- Stolcke, V. (1994). Els partidaris de frenar la immigració es refereixen al *llindar de tolerància*, que es correspondria a la idea de l'imperatiu territorial que suposa que les poblacions animals tendeixen a defensar el seu territori dels intrusos quan aquests superen una proporció (estimada entre un 12% i un 25%) per evitar tensions socials greus.
- 21- Pajares, M. (1999)

El dilema de la ciutadania: entre la solidaritat universal i la cohesió social

Albert GOMÀ i SALA

El dilema democràtic

La Declaració universal dels drets humans reconeix el dret a la llibertat de moviments a través de les fronteres amb el dret a emigrar (article 13), estableix el dret a obtenir l'asil sobre certes circumstàncies (article 14) i declara el dret a una nacionalitat (article 1).

Això no obstant, la declaració no diu res sobre l'obligació a admetre l'ingrés d'immigrants, sostenir el dret d'asil i permetre la ciutadania a residents i ciutadans estrangers. No reconeix el dret a immigrar.

D'una banda, els drets humans són universals per natura. És a dir, tot ésser humà només per existir ja té dret que se li respectin. De l'altra, el seu gaudi s'obté a través de disposar d'una ciutadania nacional.

Els estats defineixen els principis pels quals s'incorporen els forasters i els estrangers immigrants i acabats de venir, refugiats i asilats en entitats polítiques existents a través d'una categoria principal: la ciutadania nacional. Els estats declaren respecte als drets humans a la vegada que tenen el dret sobirà a controlar fronteres així com a controlar la qualitat i quantitat de qui és admès a l'Estat.

Segons l'Acnur, el 2012 hi havia 45,2 milions de desplaçats forçats, refugiats i sol·licitants d'asil. El nombre de migrants internacionals al món s'estima el 2010 en 214 milions segons les Nacions Unides.

A causa de les migracions internacionals, l'aparició de mercats globals, les noves tecnologies de la informació, el desenvolupament d'entitats polítiques supranacionals (com la Unió Europea) i d'entitats subnacionals, han emergit noves modalitats de ciutadania.

A més, l'exercici de la sobirania nacional està cada cop més sotmès a un emergent règim de drets humans internacional, com ara les normes que limiten el genocidi, les expulsions en massa, l'esclavització, la violació o els treballs forçats.

Actualment, els estats es tornen massa petits per poder combatre els problemes mediambientals, econòmics, sanitaris o informatius mundials per ells sols. A més, les migracions internacionals han creat un espai més multicultural amb la presència d'una pluralitat més gran de cultures, llengües i religions a l'espai públic.

En aquest context es posa de manifest el dilema constitutiu de les democràcies liberals.

D'una banda, no hi pot haver democràcia sense respectar els drets humans i no hi pot haver democràcia sense definir unes fronteres polítiques que defineixin qui forma part i qui no forma part del poble.

La sobirania popular ha de circumscriure una *demos* particular definida per a autogovernar-se, fonamentar l'adhesió democràtica i el compromís cívic, a la vegada que la democràcia requereix el respecte als drets humans.

Des del segle XIX la ideologia i pràctica del nacionalisme ha definit com s'obtenia la pertinença a una comunitat política. El nacionalisme construeix una sèrie de demarcacions imaginàries entre el nosaltres i els altres que simplifiquen la realitat i creen un imaginari nacional.

Aquestes comunitats es poden definir pel fet de residir en un territori, un lligam de sang, una llengua o una religió. En realitat, no hi ha principi universal, neutre, perfecte i just per definir una comunitat nacional. Les normes de ciutadania són suma i barreja de fets històrics, lluites territorials, xocs culturals i actes burocràtics.

Per tant es crea un xoc entre l'autodeterminació sobirana i els principis universals dels drets humans. Definir la identitat nacional representa una constant tensió entre la visió universal i els lligams al particular.

Quins són llavors els principis normatius guia per a la pertinença política en un món cada cop més descentralitzat i global?

Quins principis pels quals s'incorporen els forasters i els estrangers immigrants i acabats de venir, refugiats i asilats en entitats polítiques existents?

Quins principis cal aplicar per a un microestat com Andorra?

Les tensions sobre la nacionalitat andorrana

El Principat es veu confrontat a diverses tensions que redefeixen i reconstrueixen el seu imaginari nacional.

Una primera tensió ve per l'arribada massiva de treballadors a partir dels anys seixanta sota unes normes estrictes d'adquisició de la nacionalitat. Es crea una tensió entre els ciutadans amb nacionalitat i els ciutadans residents. Com definir l'accés als drets polítics dels residents? Quin límit en els anys de residència?

Una segona tensió a causa que els primers residents estrangers a Andorra eren sobretot espanyols i francesos, i Andorra manté una relació històrica especial amb França i Espanya. Això no obstant, als anys 90 apareix una tercera comunitat nacional significativa: la comunitat portuguesa, que no disposa del mateix reconeixement públic que l'espanyola i la francesa. Com integrar en l'espai nacional la comunitat portuguesa? Com integrar les altres comunitats nacionals que van emergint com la de països llatinoamericans o altres?

Una tercera tensió és causada per l'aparició d'una creixent pluralitat religiosa en un país tradicionalment catòlic. El reconeixement de drets de les comunitats musulmanes, jueves o protestants al voltant dels cementiris, els llocs de culte o els dies de festa nacional.

Una quarta tensió, al voltant de definir la nacionalitat andorrana respecte a Europa i als comunitaris. Quin grau d'integració haurà de tenir Andorra a Europa i de quins drets s'hauria de gaudir i/o negociar per als andorrans a l'espai europeu?

Una cinquena tensió, en el fet que la majoria dels andorrans disposen de progenitors d'origen d'un

país comunitari. La regulació de l'adquisició de les múltiples nacionalitats i el fet que la majoria dels andorrans tinguin dret a una altra ciutadania a la vegada que la ciutadania d'Andorra resta marginada a l'estranger.

Com es poden resoldre aquestes tensions?

L'ètica discursiva

És inevitable que haurem de demarcar uns principis d'identificació comunitària amb certs elements que inevitablement marcaran fronteres entre els andorrans i els altres, i que haurem de resoldre les cinc tensions abans descrites.

A més, amb l'aparició de ciutadanes supranacionals com la de la Unió Europea i el procés d'obertura econòmica, la definició de la pròpia identitat ja no depèn únicament de la política interior, sinó que Andorra haurà de negociar a l'exterior el seu model d'integració a la Unió Europea i amb la resta d'estats de l'entorn els drets per treballar i exportar serveis a l'exterior per a les empreses i ciutadans d'Andorra. El model d'integració que tindrem els andorrans a Europa i els drets de què gaudirem en l'espai europeu i en els altres estats marcaran quin model de nacionalitat i integració construïm a Andorra. Per tant, la definició de la pròpia nacionalitat i identitat també s'haurà d'eleva en un difícilíssim procés de negociació internacional. La ciutadania ja no es defineix únicament en l'Estat sinó que es fa cada cop més de manera interconnectada.

Malauradament, no disposem de principis universals, neutres, justos i duradors en el temps per fer-ho, però sí que podem crear una comunitat política en la qual la definició entre el nosaltres i els altres i la pròpia identitat nacional siguin fluides, justificades, negociades i obertes.

Per tant, haurem de definir unes fronteres o principis però inevitablement hauran d'estar en constant evolució, contestació i definició. Definir la identitat d'un poble és un procés constant d'autocreació.

Per aquest motiu, s'hauran de dur a terme processos complexos de debat, deliberació i aprenentatge públic amb els quals les normes polítiques referents a la nacionalitat són contestades i contextualitzades, evocades i revocades per engegar un procés discursiu de creació de les lleis en espais per a la participació, argumentació, negociació i discussió pública entre la societat civil, les autoritats legals i les autoritats polítiques.

Encara que no podem fixar principis neutres i universals per a l'accés a la nacionalitat sí que podem crear processos per definir-los que siguin legítims i justos. S'ha de definir un tancament democràtic de la nostra comunitat o nació, però hi ha una diferència abismal entre fer-ho a partir d'ignorar els altres o per preservar privilegis; o fer-ho a partir d'un procés on atorguem als altres la veu, els escoltem, justifiquem les nostres proposicions degudament i entrem en debat. No tenim la certesa del consens ni de posar fi als desacords, ni la certesa de fer decisions perfectes però almenys sí que podem atorgar justícia i legitimitat i millorar la vida moral i democràtica d'Andorra.

Albert Gomà i Sala,
politicòleg i sociòleg

Referències

BEN-HABIB, SHEYLA (2004) *The Rights of Others: Aliens, Residents, and Citizens*. Cambridge University Press.
SANDEL, MICHAEL Curs a Harvard sobre justícia <http://www.justiceharvard.org/>

Perquè em considero andorrana

**Fabiola Sofia MASEGOSA
i GAYO**

Per què em considero andorrana

En primer lloc, havia pensat posar com a títol d'aquesta ponència *Per què no puc ser andorrana?* però no estaria dient la veritat, perquè sóc a Andorra els anys suficients per poder fer-me andorrana. Després vaig pensar, "doncs, potser aniria bé *Per què no vull ser andorrana?*" Però tampoc no és exacte, perquè jo sí que vull ser andorrana i, de fet, ja em considero com a tal. Andorra és el meu país. Per tant, finalment, vaig decidir posar com títol *Per què em considero andorrana* encara que per parlar correctament reflectint els meus sentiments el títol correcte hauria de ser *Per què sóc andorrana*.

M'explico. Afirmo que sóc andorrana perquè vaig arribar a aquest país l'any 1988, quan només tenia 20 anys i ara ja en tinc 45. Per tant, he passat a Andorra més de la meitat de la meva vida. A Andorra tinc la meva llar i vaig trobar el que ara és el meu marit, fa més de 21 anys. Aquí hi tinc la meva família, els meus amics, el meu treball, i, entre altres coses més, he completat la meva formació acadèmica. Aquí ho he fet gairebé tot. M'estimo aquest país tant com el meu propi i, a més, participo en la seva vida cultural i m'he esforçat per aprendre la seva història i la seva llengua. I ara arribem al veritable motiu pel qual no he volgut demanar la nacionalitat andorrana, i és ben senzill: perquè no vull renunciar a la meva nacionalitat espanyola. Veritablement, em fa molta vergonya haver de renunciar a la nacionalitat del país on vaig néixer, on vaig viure amb la meva família quan era petita, d'on guardo molts records, ja siguin bons o dolents. Com molta gent, vaig marxar de la meua terra per refer la meua vida i a Andorra vaig trobar el lloc adequat. Ara, no entenc per què he d'elegir entre un país o l'altre si tots dos formen una part molt important dins de la meua vida.

Un altre motiu pel qual no he demanat la nacionalitat andorrana és perquè són necessaris massa anys d'estada al país per poder adquirir la nacionalitat. Quan jo vaig arribar a Andorra eren 25, ara són 20. Potser si s'aconseguís abans molta gent l'agafaria, però són molts anys per pensar-hi i, a més, algunes persones, encara que no és el meu cas, quan passa el temps estipulat ja tenen una edat en la qual ja no els mereix la pena fer-se andorrans, ja els és ben igual. Jo

m'ho he rumiat moltes vegades i, finalment, quan va arribar l'hora, vaig pensar que no, que jo no necessito un paperet que digui que sóc andorrana, perquè ja em sento com a tal. Què canviaria? Només alguns aspectes legals, res d'important dins de la meua vida. Això sí, podria participar dins de la vida política i, per tant, podria votar i exercir un dret i una obligació que tenen tots els ciutadans al seu país. Si es pogués obtenir la doble nacionalitat ni tan sols m'ho pensaria, la demanaria de seguida.

I una vegada aclarit aquest tema, recordo que algú aquí present i que em coneix molt bé em va dir "nacionalitat i teatre?". Doncs, sí la meua tesi parla del teatre a Andorra. I el teatre utilitza com a temes coses extremes de la realitat. Per això, aconsegueix arribar al cor del públic. Unes vegades fets que fan riure, d'altres temes que ens commouen i, fins i tot, poden arribar a fer-nos plorar, però sempre exagerant-los al màxim amb la finalitat de crear uns determinats sentiments en el públic. Sempre temes d'actualitat, candents, per poder fer una crítica de la societat en què vivim.

I, per què parlo de tot això? Perquè ara vull parlar d'una persona que va ser molt important i molt especial dins del món cultural andorrà. Em refereixo a l'Esteve Albert i Corp. Aquest autor teatral, creador de muntatges escènics, director d'escena i moltes més coses, perquè va ser una persona molt polifacètica, va tractar dins de la seva extensa producció teatral el tema de les dificultats que existien per poder adquirir la nacionalitat andorrana, ja fa molts anys. Fet que demostra que aquest problema de l'adquisició de la nacionalitat ja existia fa molt temps i es manté dins dels temes candents de la societat andorrana encara avui dia.

L'obra que ens interessa, i que roman inèdita, és *Targa* (*l'Andorra novella*). Encara que l'Esteve Albert la va escriure l'any 1962, *Targa* és una tragèdia en tres actes l'acció de la qual se situa al voltant dels anys cinquanta. En aquest període la vida tradicional a Andorra comença a canviar. Molts d'aquests canvis es reflecteixen en aquesta peça teatral, la qual també manifesta la lluita entre tradició i modernitat.

Targa, el personatge principal, era un passador. La seva vida havia estat sempre molt difícil. Havia passat gent i paquets per les muntanyes durant diferents guerres en diversos països i s'havia enriquit. A Andorra, havia passat gent durant les dues guerres –la Guerra Civil espanyola i la Segona Guerra Mundial–. Vivia feia molts anys en una borda allunyat de la resta del món. I en aquest país decideix acabar la seva vida. Per aquest motiu s'adreça a un conseller, l'Àngel, per demanar-li la nacionalitat andorrana. Però en aquesta data era molt difícil aconseguir-la. Com gairebé tothom sap, als anys cinquanta només existien dues maneres d'obtenir la nacionalitat: la primera, era ser un andorrà de primera generació, és a dir, ser fill de pare no andorrà nascut a Andorra i, a més, haver residit a les Valls per espai de vint anys consecutius; i la segona, era casar-se amb una pubilla andorrana, i aquesta és l'opció que el conseller li va proposar. Per tant, l'Àngel li aconsella casar-se amb una pubilla andorrana per tal de poder aconseguir la nacionalitat, però l'home refusa aquesta proposta i li ofereix els diners que calgui per tal d'aconseguir-la. El conseller tracta d'aquest assumpte amb la resta del Consell, que, després de diverses deliberacions, refusa la seva petició i, en aquest mateix moment, es desencadena la tragèdia, amb el suïcidi del passador, com ens ho mostra l'Esteve Albert en l'acte III, escena XIV de la seva obra: "VEU DEL CARRER. En Targa s'ha ofegat! S'ha tirat de cap al Valira."

Encara que ningú no hagi arribat a aquests extrems i que les condicions per obtenir la nacionalitat hagin millorat molt, el problema de l'adquisició de la nacionalitat andorrana continua avui dia

sent un tema de plena actualitat i de difícil solució. Encara que jo crec que en els temps en què ens troben s'haurien d'avaluar novament els requisits i rebaixar una mica els anys per a la seva obtenció i, a més d'això, deixar que les persones puguin mantenir la seva nacionalitat sense haver de renunciar a obtenir la del país que ja fa molts anys que els acull, Andorra.

Fabiola Sofia Masegosa i Gayo,
llicenciada en Filologia Espanyola i professora

La nacionalitat andorrana vista a distància

Francesc FUGUET i MOLNÉ

Nacionalitat andorrana, nacionalitat sociològica?

*"Hem de valorar, doncs, la passa curta del camí llarg
(la història) que ens fa més forts, i Andorra ha caminat molt de pressa."*

El tema de la nacionalitat andorrana està molt obert. En el següent assaig m'he limitat a estudiar meres observacions des del punt de vista del resident de poca durada interessat i incuriosit pel país que l'acull (moltes contrastades amb altres persones amb una posició similar a la meua per mostrar una mostra més àmplia i justa), sense aproximar-me a cap veritat ni sentència (no ho voldria pas), sinó per arribar a senzilles percepcions, qüestions debatibles o qüestions prou vàlides per emprendre futurs treballs d'investigació.

El títol i el seu objectiu

És difícil, poc justa i plena de riscos l'anàlisi subjectiva d'una nacionalitat basada en el grau d'incidència i la participació, des de fora del mateix Estat que la sustenta. S'hauria de matisar molt bé i tenir en compte tot un ventall de perills. Entre els quals, tenir clar des d'on s'analitza, des de quin país o territori s'intenta indagar amb els estira-i-arronsa que això pot suposar, perjudicis i conclusions previsibles depenent de la perspectiva i del lloc des d'on es miri, per caure, moltes vegades, en un fatal etnocentrisme. Més encara si aquesta observació es realitza des de Catalunya, amb tot un seguit de lligams i una estreta relació identitària i cultural amb Andorra. Per tant, crec que l'anàlisi/observació ha de ser des de dins, com un *observador participant*,¹ amb una aproximació més directa a la realitat social.

Quan parlem de la *Nacionalitat andorrana vista a distància*, vull entendre que pot ser vista de més a prop o de més lluny, de dalt o de baix, però sempre, com he dit anteriorment, des de dins del mateix Estat andorrà. Però amb distància, i crec que és important matisar-ho, sense ser partícip de la nacionalitat andorrana ni amb intenció de participar-hi.

Amb mirada de sociòleg i ulls de curios, he intentat observar la societat andorrana alçat des d'una escala, observant amb prudència des de la distància que m'ocupa però amb lupa d'alta definició els moviments de la població, el grau d'afectació de la nacionalitat andorrana en la societat, insistint des del punt de vista sociològic, en el sentit subjectiu de voluntat de pertànyer al mateix o al comú que posseeix qualsevol nacionalitat.

El concepte

Ràpidament, podem entendre el terme *nacionalitat* com la condició o l'estatus de pertinença o d'identitat legal a una nació o Estat i el conjunt de deures i drets que això comporta. Crec, però, que és necessari i lògic dividir el terme *nacionalitat* en dos: la nacionalitat jurídica o administrativa (de pertinença a un ordenament jurídic concret com a vincle d'un individu a un Estat amb drets i deures, que recauen, i en el cas d'Andorra, a les normes constitucionals), i la nacionalitat social, identitària o de sentiment. M'he dedicat a la segona (amb més matisos i tonalitats) i a esbrinar sobre la motivació que tenen, en general, els andorrans de pertànyer a un grup social amb més o menys personalitat identitària que s'identifica amb la nació andorrana. He insistit en l'àmbit dels sentiments, com a vincle cultural entre un ampli grup de persones que comparteixen una identitat en comú. Buscant la resposta al crit de *som i serem* com a sentiment de pertinença a una mateixa comunitat i voluntat de ser. Identificant el grau de fortalesa i unió, grau d'expansió i propagació, com també orgull i manifestació de la nacionalitat identitària andorrana. Arribant a matisos, aproximacions, visions i a possibles respostes a les preguntes: la nacionalitat andorrana és activa o passiva? Podem parlar de nacionalitat sociològica? I la nació, hi és?

L'anàlisi/observació d'una microsocietat

Un exemple crec que prou identificatiu en el qual he basat algunes de les meves observacions per obtenir una visió global de l'estat o afectació de la nacionalitat andorrana ha estat a les aules d'un centre escolar, lloc de relació i intercanvi. Concretament, aules pertanyents al sistema educatiu andorrà (creat en la defensa de la identitat, les institucions, els costums i la llengua d'Andorra, i actualment el sistema educatiu que rep més població amb nacionalitat andorrana).² Una aula analitzada i observada com una microsocietat on trobem les formes bàsiques de convivència, participació i respecte. Un tros de la nostra societat, on els processos que es donen a l'aula responen a les necessitats també d'una societat.

Si observem una o diverses aules (una mitjana de 20 alumnes), amb alumnes amb edats compreses entre 16, 17 i 18 anys (edat important i prou transcendental en la tria de les opcions de futur i en el desvetllament, si no s'ha consolidat ja, de la curiositat identitària o de pertinença, buscant unes pròpies arrels o orígens i una certa identificació dins d'un grup, aquest també nacional), la identificació nacional és pobre. Amb un 80-90% d'alumnes de nacionalitat (jurídica) andorrana, un tant per cent molt baix sent com a pròpia la nacionalitat (sentimental) andorrana. Els pols s'oposen i la identificació real amb la nacionalitat andorrana és molt pobre, llunyana. Els alumnes tenen majoritàriament la següent resposta a les següents preguntes: "Ets andorrà?" Resposta majoritàriament afirmativa. "Et sents andorrà?" Resposta més igualada, però majoritàriament negativa. "T'identifiques plenament amb la nació andorrana?" Resposta majoritàriament negativa.

Tot i que majoritàriament són alumnes de dret, llei i passaport andorrà, se senten sentimentalment poc identificats amb la nacionalitat andorrana. Entre d'altres, la principal causa és que la gran majoria d'alumnes són fills de pares que no han nascut a Andorra. Tenen més predilecció per la nacionalitat dels pares, sigui la catalana, espanyola, portuguesa o francesa abans que l'andorrana. Tenen presents amb molta més força aquests orígens diversos, amb els seus símbols i senyals d'identitat, i els practiquen (nostàlgia nacional de l'immigrant). Per a ells, i parlant sempre amb dades relatives, és més important, atractiva i forta la nacionalitat d'origen del pare o mare que no pas la seva andorrana, més feble i en constant construcció o desubicació.

Un altre argument relacionat que sorprèn, vàlid per debatre i crec que fins i tot motiu de certa preocupació, còpsat en les diferents interlocucions o debats realitzats a les aules, és l'alt percentatge d'alumnes crítics amb el Principat d'Andorra i la consideració (moltes vegades sense criteris ni sense fonaments objectius) que els altres països tenen una visió bastant negativa d'Andorra. Vista l'experiència, és un tòpic/opinió exterior molt poc fonamentat i apartat de la realitat que durant anys s'ha explotat i s'ha importat i es continua important, que sorprenentment arriba i pren en un sector ampli de la joventut.

Recerca de cohesionadors nacionals

El debat acadèmic sobre l'origen de les nacions s'ha centrat tradicionalment en les tesis primordialistes (la nació com una realitat immemorial que ha existit des de sempre) i en les tesis modernistes (nació com a fenomen recent, que sorgeix en l'època moderna). No obstant això, els últims anys s'ha popularitzat un tercer corrent teòric: l'etnosimbolisme (posició intermèdia entre el modernisme i els corrents moderats del primordialisme). Segons els teòrics etnosimbòlics, es creu que les nacions es construeixen sobre la base d'una realitat prèvia a l'època moderna. Els mites, la història, els símbols i les tradicions d'una comunitat són elements imprescindibles a l'hora de definir la nació (s'hauria de veure i mesurar amb deteniment i consciència la participació i l'afectació d'aquests elements en la població andorrana). Sense tenir en compte el passat ètnic de les comunitats, no és possible entendre l'existència i la importància de les nacions actuals i la seva repercussió o exercici de la població. Si ens fem nostres les tesis etnosimbolistes, podem considerar que les nacions modernes es construeixen sobre alguns elements ètnics, com ara: el mite d'una ascendència compartida, unes tradicions i una història comunes, alguns elements culturals, un vincle històric amb un territori específic, vincles de solidaritat entre els seus membres, etc. Com podem observar, doncs, història, tradició i cultura. Per tant, el passat no és irrellevant, ja que són precisament els lligams, els sentiments i les tradicions ètniques preexistents les que constitueixen la matèria primera a l'hora de definir les nacions tal com les podem veure avui en dia i la nacionalitat com a vincle d'identificació amb aquestes.³ Hem de valorar, doncs, la passa curta del camí llarg (la història) que ens fa més forts, i Andorra ha caminat molt de pressa.

Una història de grans canvis que ha anat molt de pressa (tot i que s'ha de tenir en compte tot: el context social, econòmic polític i, fins i tot, geogràfic del Principat), sense deixar ferida en el record comú. Amb pocs referents identitaris, personatges i mites, records compartits, lluites i defenses, com també pocs teòrics del *corpus doctrinal andorrà* que hagin exaltat el fet andorrà i les seves peculiaritats, exceptuant-ne la *bíblia andorrana*, el *Manual digest* realitzat per Antoni Fiter i Rossell l'any 1748 (una empremta de sobirania popular que arribà poc abans dels

corrents romàntics europeus d'exaltació i mite nacional, potser sense poder-se arrossegar per aquestes).

A primer cop d'ull, manquen senyals clars d'identitat. No trobem símbols visibles compartits pels habitants d'Andorra (a part de la bandera) i, menys, acceptats com a propis. La llengua és un element clau i important, i ha de cuidar-se i potenciar-se com a base de la identitat nacional andorrana. El català, però, no és propi ni únic de l'àmbit geogràfic d'Andorra, sinó que també és l'idioma oficial i un dels pilars de reivindicació d'un complex entramat nacional dels veïns del sud, cosa que suposant un perill d'absorció i pèrdua d'identitat pròpia i una pèrdua de reconeixement per a d'altres nacionalitats (possible gradual castellanització de la societat). Un altre tema que cal tenir en compte seria el teixit d'entitats culturals del país, molt importants en la identificació de nació, cultura, costums, col·lectiu, activitat, integració, relació veïnal, etc. Desconec totalment el grau d'afectació, participació de la població i d'agrupament d'aquestes entitats segons l'activitat i el context. Seria una bona i important recerca, que també ens seria indicador de la salut nacional andorrana i de molts altres aspectes dins d'aquest àmbit.

Conclusió

Amb un senzill i ràpid cop d'ull, podem veure que la societat andorrana està dividida nacionalment en tres grups: els andorrans de soca-rel, plenament identificats amb la nacionalitat andorrana més com a condició de ser que de sentir; nous andorrans que han adquirit la nacionalitat, convençuts del fet andorrà però amb el desgast de l'espera i el sentiment de sentir-se poc participants; i els estrangers residents al país, practicants de la seva nacionalitat d'origen i molt poc identificats amb la nacionalitat andorrana i el seu exercici.

A les diferències de classe, presents en moltes societats, s'hi afegeixen, doncs, les de caràcter nacional, relacionades amb l'origen, amb factors lingüísticoculturals i amb la divisió que representa pel que fa a drets polítics i socials tenir o no la nacionalitat andorrana.⁴

Des del punt de vista social, identitari o sentimental, podem dir que la nacionalitat andorrana majoritàriament és passiva, o potser més correcte seria dir poc participativa o poc valorada. La majoria de la població se sent poc identificada amb la nacionalitat andorrana, amb poca autoestima nacional col·lectiva, record, promoció i propagació. En moltes ocasions l'expressió sembla que es pronuncia més des de la reivindicació d'un privilegi que no pas des de l'afirmació orgullosa d'una identitat centenària. L'afirmació mostra la clara consciència que ser ciutadà andorrà és una cosa ben particular.⁵

Andorra és dels pocs països on la població estrangera resident és superior a la població amb nacionalitat pròpia andorrana (dades del departament d'Estadística del Govern d'Andorra de l'any 2012: 34.417 andorrans; 41.829 residents estrangers).⁶ Aquest fet particular podem dir que és el que crearia la nacionalitat sociològica o identificació social amb altres nacionalitats. La població estrangera resident majoritària al país, en molt casos residents de llarga durada, expressa uns vincles forts amb la seva nacionalitat d'origen que arriben a diferents sectors de la població (sobretot familiars i amics), que tot i tenir la nacionalitat andorrana de ple dret no la sentiran socialment com a pròpia en detriment d'altres. Gran part d'aquests residents d'origen estranger de llarga durada no podran gaudir dels drets i beneficis de la nacionalitat i, més important, no se sentiran participants del país, cosa que provoca el que podríem anomenar *cansament al procés* i poca vinculació emocional.

La societat andorrana es mostra segmentada i la nacionalitat andorrana es troba en construcció, fet que provoca que un gros notable de la població s'identifiqui sociològicament amb altres nacionalitats, tot i ser llunyanes, més properes i fortes (probablement la d'origen dels pares o familiars pròxims amb concepcions culturals i tradicionals diferents).

La meua aportació al tema és ràpida i senzilla i amb molt camp per recórrer (espero ampliar-la al llarg dels anys). Per finalitzar, però, pujo un esglaó, potser un replà central, i permeteu-me una pregunta: després d'aquestes percepcions, línies plenes d'aproximacions i opinions, recerca de referents i cohesionadors nacionals, identifications i respostes que comprometen la població, després d'haver abordat la nacionalitat social com a passiva i sociològica, confusa, poc identitària, poc exercida i poc valorada, creieu que podem parlar de nació?

Francesc Fuguet i Molné,

llicenciat en Història i professor de l'Escola Andorrana

Agraïments

Al company Alan Ward, per la possibilitat d'assistir i participar en la jornada andorrana de la 26a Diada Andorrana a la XLV UCE.

Bibliografia i notes

- 1- Tècnica d'obtenció i anàlisi de dades en què l'investigador s'integra en l'espai de la comunitat observada, participant en més o menys grau en activitats de la situació social estudiada i observant a fons aquesta situació. CRES. Tècniques qualitatives d'investigació social. <http://www.iea.ad/>
- 2- Curs 2008-2009, nombre d'alumnes segons nacionalitat: andorrans, 3.127; espanyols, 361; francesos, 5; portuguesos, 400. Font: Recull d'estadístiques de població. Departament d'Estadística d'Andorra. <http://www.observatorisocial.ad>
- 3- BOSCH, A.; ORRIOLS, LL. (2011) *Ciència política per a principiants*. Barcelona: UOC. Pàg. 151-153.
- 4- COMAS, D. (2008) "La identitat andorrana avui" (Annex, aportacions complementàries). *21a Diada andorrana de l'UCE 'L'Andorranitat'*. Societat Andorrana de Ciències. Pàg 171.
- 5- MATEU, V. (2008) "Apunts sobre andorranitat". *21a Diada andorrana de l'UCE 'L'Andorranitat'*. Societat Andorrana de Ciències Pàg. 155.
- 6- Població per parròquia i nacionalitat, 2012. Font: Departament d'Estadística del Govern d'Andorra / Censos parroquials.

La nacionalitat vista per un emprenedor

Ramon TENA i PERA

Bona tarda,

De professió sóc mediador i un dels objectius de la meva feina consisteix a ajudar les persones que tenen algun problema o conflicte a trobar solucions que els permetin arribar a acords. Un dels principis bàsics és que abans de buscar solucions a un problema, el problema ha d'estar ben definit, des de tots els punts de vista i totes les perspectives.

És el que ens permet fer la Societat Andorrana de Ciències en aquestes trobades de Prada, amb l'afegit que estar lluny d'Andorra parlant d'Andorra ens permet molta més llibertat.

Em considero també empenedor: fa un any vaig renunciar a una plaça com a funcionari per muntar una petita empresa, i des d'aquest doble punt de vista voldria parlar.

Simplificant molt, amb la nacionalitat normalment es debat el punt de vista identitari i el punt de vista més jurídic (drets polítics, econòmics i socials). Jo vull posar una mica de llum al problema des d'un altre punt de vista, que és el pràctic: en què ajuda i quines dificultats suposa tenir la nacionalitat andorrana avui en dia per a un empenedor?

No ho vull fer com una crítica del que es fa malament sinó amb ànim d'identificar alguns aspectes on cal treballar.

Les dificultats d'empendre a Andorra

Ser un empenedor, iniciar un negoci des de zero, no és fàcil. Fer-ho a Andorra pot comportar certes dificultats afegides. En primer lloc, perquè ens falten eines per ajudar en aquest procés, com formacions especialitzades, serveis de tutoria i seguiment de projectes, llocs de treball com centres de *coworking*, oportunitats per fer xarxa... Les eines que hi ha són poques i molt sovint no responen a les necessitats reals de la gent que empenen a Andorra.

Als països veïns, moltes d'aquestes eines estan disponibles, per exemple amb iniciatives com Barcelona Activa. El problema és que anar-hi amb un passaport andorrà et fa molt difícil tenir entrada a aquests llocs. Molt sovint la problemàtica no és tant el lloc de residència de l'empenedor sinó la seva nacionalitat.

A això s'hi afegeix que molt sovint, sobretot quan es tracta de projectes innovadors, ens trobem amb traves burocràtiques. Jo vaig tenir la sort de tenir l'empresa muntada en dos mesos. Però tinc companys que en fa sis, o fins i tot un any. I això no ens ho podem permetre.

Aquestes dificultats fan que en alguns aspectes i segons el tipus de projecte que es vol fer, sigui més fàcil iniciar-lo en un dels països veïns. Amb un passaport andorrà és pràcticament impossible fer-ho, per la qual cosa a la pràctica molts emprenedors que voldrien endegar projectes a Andorra acaben marxant del país i fins i tot opten per un altre passaport o per la doble nacionalitat.

El "mantra" de l'obertura econòmica

Però tot i les dificultats, afortunadament Andorra segueix oferint una sèrie d'avantatges per muntar negocis com pot ser la proximitat amb els clients, la relativa facilitat per analitzar el mercat o la facilitat també per trobar els contactes necessaris.

On sí que les dificultats per als emprenedors andorrans són majúscules a dia d'avui és en l'àmbit de l'obertura econòmica. Aquestes dues paraules, *obertura* i *econòmica*, s'han convertit en una mena de *mantra* que invoquem avui en dia per sortir d'aquesta crisi econòmica, financera i de valors en què estem immersos.

Fins ara, el Govern d'Andorra s'ha centrat en un aspecte, que és el de promoure la inversió estrangera: que empreses i capitals de fora d'Andorra s'instal·lin al país. Sens dubte és una faceta necessària i de la qual podem sortir beneficiats, sobretot com a usuaris o consumidors. Com a empresaris, també hauria de ser un repte molt refrescant, una competència que ens obligui a posar-nos les piles.

Però s'està deixant de banda totalment l'altra cara de la moneda: ajudar els empresaris i els estudiants d'Andorra a sortir fora del país.

La setmana passada eren els arquitectes que es queixaven d'això: s'està fent molt més fàcil que vingui algú de fora a treballar a Andorra que no que un andorrà surti a fer-ho a Europa. La competència és bona, però sempre que tots puguem jugar amb les mateixes regles.

D'exemples, us en podria donar molts i segur que molts de vosaltres tindríeu experiències per explicar. Fa una parell de setmanes, per exemple, vaig anar a cobrar una feina que vaig fer a Espanya. Després de la preceptiva retenció de l'impost (25%), es van negar a pagar-me el xec al·legant que no residia fiscalment a Espanya i que no tenia un Número de Registro Tributario. L'incident va trigar una hora a resoldre's i va necessitar la intervenció de cinc empleats de la banca i l'empresa per qui havia treballat.

En aquest cas, encara sort que es tractava d'un projecte que havia pogut fer, però en altres ocasions –per exemple cursos de formació que necessito per la feina– he hagut de renunciar-hi pel fet de tenir el passaport andorrà.

Com a país no ens podem permetre situacions d'aquest tipus. Si no, molts andorrans amb idees innovadores i interessants poden acabar renunciant a la nacionalitat *de facto*, és a dir que poden seguir mantenint un passaport però a la pràctica poden deixar de sentir-se andorrans. I aquest és l'autèntic problema. Estem deixant escapar un talent que potser mai no arribarem a recuperar, fet que sens dubte suposa un problema si el que volem és aconseguir una nacionalitat andorrana forta i de la qual ens en sentim encara més orgullosos.

Altres dificultats: formació i recerca de feina

Per mi, obertura econòmica també vol dir que els andorrans puguin estudiar i investigar sense cap mena de trava en qualsevol universitat del món, i que puguin trobar feina després als països on resideixen. Sobretot feines de prestigi. Potser hi ha exemples paradigmàtics com el Xavier Llovera –director del Museu Arqueològic de Catalunya–, però no sol ser la norma.

Novament, el passaport andorrà pot ser un obstacle per a alguns d'aquests projectes. Suposo que molts de nosaltres, amb nacionalitat andorrana, hem patit problemes a l'hora de buscar feina a Espanya, França o altres països. I per desgràcia massa sovint, un passaport andorrà pot significar dificultats per accedir al mercat laboral de països europeus (i no diguem ja dels d'altres països del món), accés a programes de formació (com pot ser l'Erasmus o els altres programes mobilitat europeus).

Alternatives: donar valor a la nacionalitat andorrana

Tenim eines al nostre abast, però s'han d'aplicar: tenim un tractat trilateral que encara que no s'apliqui a la pràctica és una bona eina de base. Hi ha en curs també negociacions amb la Unió Europea que haurien d'adreçar alguns d'aquests problemes. I sens dubte els tractats de no doble imposició també hi ajudaran.

On potser es podria fer més és a l'hora de valorar què suposa la nacionalitat andorrana i equilibrar els esforços que s'estan fent en el marc de l'obertura econòmica. En aquest sentit, caldria ajudar molt més els andorrans i les empreses andorranes que volem sortir a treballar, investigar o estudiar fora del país. Com he dit, la competència amb empreses foranes és positiva però sempre que tots juguem amb les mateixes regles.

I penso que a vegades a Andorra no és així, fet que acaba debilitant el sentiment de nació.

Per acabar, voldria compartir amb vosaltres una darrera idea. Andorra i els andorrans (amb un passaport o un altre) ens en sortirem, d'aquesta crisi. I reforçats. Jo sóc dels que pensen que les crisis sempre acaben portant quelcom de positiu.

Però aquest esforç l'hem de fer entre tots. No són només les institucions les que han de tirar del carro i els altres seguir, sinó que cada ciutadà és responsable de posar-hi el seu granet de sorra i el seu esforç per sortir-nos-en. El procés per sortir reforçats d'aquesta situació i amb uns valors reforçats és una responsabilitat compartida entre tots els ciutadans.

Moltes gràcies.

Ramon Tena i Pera,

llicenciat en Ciències Polítiques i de l'Administració
i empresari emprenedor mediador

La nacionalitat com a dret

**Júlia MARTÍNEZ-ILLESCAS
i BERMEJO**

Introducció

Primer de tot vull felicitar la SAC per posar sobre la taula un tema tan polèmic com el de nacionalitat. I dic polèmic però en sectors més conservadors el qualificarien de conflictiu, i tindrien així l'excusa per no parlar-ne i mantenir l'ordre establert.

Però aquest és el gran valor de la democràcia, cada dia més autèntica al nostre país, que el debat es considera una eina per avançar des del respecte a totes les opinions.

Al darrere queda aquella mentalitat conservadora que vol imposar un pensament hegemònic impedir debatre certs temes per conservar el seu *status quo*. Hem de considerar superada una època amb reminiscències feudals, en què hi havia una classe social molt pròxima al poder, que fins i tot es considerava superior, i que marcava el que es podia o no debatre públicament sota l'amenaça de possibles conseqüències per als que volien defensar un pensament alternatiu utilitzant la seva llibertat d'expressió.

Avui som un Estat amb una democràcia cada vegada més consolidada i que entre tots hem de seguir enfortint dia a dia. En aquest moment la democràcia necessita una ciutadania activa que la defensi i que controli el poder polític. Aquest és el motiu de la meva participació. Contribuir al confrontament d'idees, sempre necessari per avançar, i defugir el confrontament entre persones.

La meva història, una entre moltes altres

Vaig arribar a Andorra amb 5 anys. Als 10 anys havia viscut la meitat de la meua vida al país, però el més important era que tots els meus records i vivències eren d'Andorra.

Els meus pares varen immigrar des de Madrid, però per mi aviat l'únic vincle amb la capital de l'Estat espanyol eren els familiars que visitàvem tres dies per Nadal. És fàcil entendre, doncs, que jo em sentís andorrana. Vaig viure la infància i joventut sent andorrana a Madrid però estrangera a Andorra, i sense visionar un futur en què poder compatibilitzar els meus sentiments de pertinença amb una legalitat que llavors es preveia sense canvis.

A l'escola en aquell temps l'idioma vehicular era el castellà i la integració lingüística no es promovia, pel que als infants d'origen espanyol se'ns parlava sempre en castellà, cosa que impedia una integració completa i marcava una diferència, com una mena d'estatus inamovible. I cadascú acceptava el seu.

Vaig realitzar a Barcelona els meus estudis universitaris de Medicina, però no vaig poder fer una especialitat mèdica com altres companys de la infància que avui són reconeguts especialistes del país per no tenir la nacionalitat. Em vaig casar amb un company d'universitat de nacionalitat espanyola i vam passar una època difícil, ja que el meu marit no podia exercir com a metge liberal, en aquell moment gairebé l'única via per treballar. Jo només tenia els drets adquirits per residència i no els hi podia traspasar.

Sabem que a Andorra han existit en la història recent diferents tipus d'andorrans i andorranes. A la nostra primera filla vam haver de nacionalitzar-la espanyola perquè el 1987 la llei no reconeixia com a nacional una persona nascuda a Andorra si un dels progenitors no n'era.

Tan aviat m'ho va permetre la llei em vaig nacionalitzar andorrana. Era una assignatura pendent en la meua vida. Jo era sentimentalment andorrana de sempre. Però al moment de renunciar a la meua nacionalitat de naixement, davant l'ambaixador espanyol em vaig sentir com una traïdora. I em van dir: "y ya sabe, cuando quiera puede volver a pedir la nacionalidad española". Vaig contestar que tenir dues nacionalitats era il·legal a Andorra.

Un dia algú a Canillo em va dir que no podíem tenir els mateixos drets els nacionals de generacions que els naturalitzats o nacionalitzats per residència, perquè ells no tenien cap altre lloc on anar si a Andorra les coses anaven malament. Li vaig contestar que els meus pares estan enterats els dos al cementiri d'Andorra la Vella, on van viure la major part de la seva vida. Tota la meua vida he estat a Andorra. On podia anar jo si a Andorra les coses anaven malament? I aquí sóc, anant malament les coses...

He volgut explicar la meua història com una més de tantes històries diferents, amb condicionants positius i negatius, oportunitats i inconvenients, de persones distintes que avui formem part d'un país plural al qual tots estíem per ser el nostre, Andorra.

El dret a la nacionalitat

Què és el dret a una nacionalitat? És el vincle jurídic de dret públic intern entre una persona i un Estat. La nacionalitat, en el dret civil i polític, és la condició o l'estatus de pertinença o d'identitat legal amb una nació o Estat, amb els deures i drets que comporta.

El consens a escala internacional passa per evitar la situació d'apatrídia, després que règims totalitaris com el de Hitler o Mussolini van desnacionalitzar milers de persones. Així més tard va ser recollit com un dret fonamental en la Declaració universal de drets humans, que en l'art. 15 diu, "tota persona té dret a una nacionalitat".

La nacionalitat, per tant, atorga a una persona, a més d'una identitat, drets, llibertats i obligacions.

La identitat andorrana, debatuda també en unes jornades d'aquesta universitat i que vam veure que era difícil de definir. Identitat en el meu cas, durant la meua adolescència i joventut, que era andorrana de fet però no de dret. Els drets, entre els quals els de participació política, necessaris per sentir-se plenament ciutadà o ciutadana, les llibertats, entre les quals les econòmiques –avui obertes als estrangers–, i les obligacions.

Actualment, amb l'obertura econòmica, la nacionalitat l'únic que ens atorga són els drets polítics. Però és que no tenim una ciutadania plena sense els drets de participació democràtica. La integració de qualsevol resident és incompleta si no gaudeix del dret a escollir els seus representants i poder ser escollit.

I un país té un dèficit democràtic si la majoria de la seva ciutadania no està integrada com a nacional; el que és el cas d'Andorra, a causa de l'alt nivell d'immigració que va necessitar en un moment determinat pel desenvolupament tan accelerat que va tenir.

La Llei de nacionalitat andorrana

La nostra actual Llei qualificada de la nacionalitat obliga a renunciar a qualsevol altra nacionalitat si es té el dret i es vol accedir a la nacionalitat andorrana. Exposa com a motius, i un dels seus objectius principals, la preservació de la identitat andorrana.

No podem obviar que la regulació legal de la nacionalitat en qualsevol Estat és un factor que condiona la realització d'objectius polítics. A Andorra, el manteniment de pocs nacionals ha estat molt valorat per alguns sectors per controlar i mantenir el poder polític.

Preservar una identitat andorrana segurament idealitzada sembla que és l'objectiu gairebé obsessiu en què pivota la llei. La por de perdre identitat té les causes en la particular demografia que presenta Andorra, conseqüència de la gran immigració que va tenir fins fa uns anys, com hem dit abans, cosa que ha produït una important desproporció entre la població nacional i l'estrangera.

Vull deixar clar que comparteixo l'objectiu de preservació de la identitat andorrana en general; el que no comparteixo és que el sentiment de pertinença o la identitat nacional estigui vinculada a tenir una o dues nacionalitats.

Altres països no es plantegen el fet de tenir dues nacionalitats com un problema; ben al contrari, donen totes les facilitats als seus nacionals per conservar els seus drets. L'obligació de renunciar a la nacionalitat d'origen, o el dilema en què es poden trobar actualment persones andorranes emigrades que per acollir-se a una nova nacionalitat han de renunciar a l'andorrana, recorda aquell pensament absolutista d'*amb mi o sense mi*, que exigeix exclusivitat i limita la llibertat personal alhora que resta drets i oportunitats.

Cal afegir-hi que, encara que la regulació de la nacionalitat és una competència pròpia de cada Estat, en el pla jurídic aquesta regulació s'hauria de poder integrar bé i no intercedir en les competències d'altres estats. Sabem que hi ha estats que no accepten la renúncia de la nacionalitat, per la qual cosa es podria considerar una incorrecció amb els altres estats, però sobretot, per tot el que hem exposat anteriorment, crec que és poc respectuós amb la persona que vol exercir el dret de nacionalitzar-se andorrà o andorrana.

L'ECRI (Comissió Europea contra el Racisme i la Intolerància) és un òrgan independent de control dels drets humans que elabora informes cada cinc anys de cada un dels països membres del Consell d'Europa, i emet suggeriments i propostes per abordar els problemes identificats. En el seu tercer informe, l'ECRI recomanava a les autoritats andorranes agilitar més la legislació sobre la nacionalitat i facilitar-ne l'accés reduint el requisit d'anys de residència per obtenir-la a deu anys, com estableix el Conveni europeu sobre la nacionalitat. També recomanava que la legislació andorrana permetés la possibilitat de mantenir la doble nacionalitat. En el seu darrer informe, del 2012, l'ECRI constata que malauradament no s'han produït avenços en aquest sentit.

Conseqüències d'una llei restrictiva

A Andorra només el 25% de la població gaudeix de drets polítics; per això els observadors europeus de les darreres eleccions van dir el que és evident, que tenim com a país un dèficit democràtic greu.

En aquests moments, uns 14.000 residents de més de 20 anys, segons xifres publicades, malgrat tenir el dret a accedir a la nacionalitat no ho fan. Urgeix fer una reflexió de les diferents causes i les solucions possibles per acabar d'integrar persones que formen part del nostre país, ben arrelades a Andorra, molts pares d'una generació d'andorrans i andorranes. Una causa important, segons les enquestes, era haver de renunciar a la nacionalitat d'origen; una altra, considerar que després de tants anys els drets polítics que els atorga la nacionalitat no són importants en un moment de la seva vida en què consideren limitada la seva possibilitat de participació pública. Hauríem d'evitar que persones integrades al país caiguin en la desafecció i renunciïn a formar part plenament de la nostra societat.

Estem obligats a fer una especial atenció a les dificultats que pateix el jovent durant els seus estudis a l'estranger, per gaudir d'una beca *Erasmus*, matricular-se en certes escoles públiques espanyoles o fer un màster europeu, en no ser considerats ciutadans de la Unió Europea. I és veritat que existeix el conveni trilateral, però també és veritat que gairebé sempre se n'ha d'exigir l'aplicació i que no sempre s'aconsegueix, a més de no ser suficient. Avui les oportunitats no són únicament Espanya, França i Portugal, sinó tots els països de la Unió Europea i fins i tots els estats sud-americans.

Fa pocs dies el *Diari d'Andorra* publicava un article sobre una realitat que tots ja coneixíem. Després d'acabar els estudis, cada vegada més els i les nostres joves es troben amb la necessitat de sortir fora de les nostres fronteres per poder desenvolupar-se professionalment. (Segons les darreres dades del CRES, la piràmide poblacional entre els 20 i els 30 anys s'ha aprimat a causa de la marxa de gent jove en aquesta franja d'edat.)

Com a Estat, no hauríem de permetre que ningú es veïés obligat a renunciar a la nacionalitat andorrana per necessitar-ne una altra nacionalitat per poder desenvolupar-se professionalment (a Espanya i a la majoria de països europeus, al cap de cinc anys de residència et pots nacionalitzar espanyol, que és habitualment el temps de cursar uns estudis superiors).

La inversió que hem fet en educació no hauríem de permetre que no es traduís en una inversió intel·lectual per al país, per la qual cosa si en aquest moment aquest jovent no té cabuda en l'oferta laboral andorrana, li hauríem de facilitar aconseguir el seu màxim desenvolupament i que pogués tornar en un futur al seu país d'origen, és a dir a Andorra.

Inconvenients de la doble nacionalitat

Com hem dit abans, el motiu principal de la llei, d'obligar a renunciar a qualsevol altra nacionalitat en el moment que, per dret, una persona vol accedir a la nacionalitat andorrana, és per preservar la identitat nacional.

Ja he manifestat que no comparteixo que tenir dues nacionalitats faci perdre identitat, però d'altra banda seria positiu impulsar accions amb la fi de preservar-la. En aquest sentit, la promoció que es fa de la utilització del català sembla importantíssima, igual que popularitzar costums, tradicions i la cultura andorrana en general. Però el que seria valuósíssim és que conservéssim els valors tradicionals intangibles de la societat andorrana. La solidaritat, l'autenticitat, la lleialtat,

la humilitat, l'esforç, el treball, la generositat... Antics valors humans que van fer sobreviure i prosperar una societat en condicions difícils i que en temps d'opulència han quedat relegats però que són en els quals hem de basar la nostra societat futura.

A part del problema de la identitat, algunes persones andorranes de generacions argumenten de manera intransigent que poder conservar la nacionalitat d'origen, els andorrans per naturalització, crearia una diferència d'oportunitats amb ells. On? A Andorra, no. Això seria si retornessin al seu país d'origen. Però, a més, els naturalitzats andorrans hem estat vint anys, segons la llei actual, de la nostra vida al país sense drets de ciutadania plena i amb menys oportunitats pel fet de ser immigrants. Aquesta defensa d'una concepció única de l'individu es contraposa a la realitat, la pluralitat de persones que avui integrem el nostre país.

La diferència d'oportunitats, que un Estat democràtic té l'obligació de minimitzar, hi és d'entrada per la nostra família d'origen i per les relacions que la família tingui amb els diferents poders, social, polític o econòmic. I aquesta relació entre les famílies i els poders socials és habitualment molt més forta en les famílies andorranes de diverses generacions. Tots som conscients del *pes polític* que significa ser *de cal...* en una parròquia.

Com a anècdota, durant la campanya de les eleccions del 2007, algú va dir a Canillo que no seria bo que arribessin a ser consellers de comú persones que no posseïen terrenys a la parròquia. La meua resposta va ser demanar fer la volta a la reflexió. Amb el pla d'urbanisme encara per acabar d'aprovar definitivament, potser no era bo que fossin consellers de comú persones que tenien terrenys a la parròquia.

Superada l'anècdota, és fàcil evidenciar que la democràcia ens dóna la solució. Els representants del poble han de ser representatius de la societat; ha d'haver-hi elegits amb terrenys i sense, homes i dones, grans i joves, i andorrans de generacions i naturalitzats, per integrar així els diferents interessos i buscar solucions vàlides per a la majoria. La diferència és una mentalitat integradora o exclouent. Democràtica o absolutista.

Conclusió

En conclusió, crec que és impropï dels temps actuals i d'un Estat democràtic que s'obligui els ciutadans i ciutadanes que vulguin, després de vint anys de residència, optar per exercir el dret de gaudir de la nacionalitat andorrana, a renunciar al dret anteriorment obtingut per naixement de l'antiga nacionalitat.

Tenim, d'altra banda, una realitat actualment que hem d'afrontar, que és el jovent que es veu obligat a emigrar per desenvolupar-se professionalment. Andorra hauria d'ajudar-los i donar-los totes les possibilitats perquè arribin a realitzar-se; és a dir, que mantenint la nacionalitat andorrana puguin accedir a altres nacionalitats i un dia puguin retornar al seu país, Andorra.

L'Estat hauria de facilitar i no retallar drets, i considerar els seus nacionals la seva principal riquesa.

Moltes gràcies.

Júlia Martínez-Illescas i Bermejo,
metgessa i directora mèdica del Centre de Medicina General
i Medicina Estètica i de l'Envelliment Dra. Martínez-Illescas

La nacionalitat dins dels estudis universitaris

Alan WARD i KOECK

Molts tenim una visió una mica idealista de la universitat. Aquesta institució hauria de tenir un paper de cercador i difusor desinteressat de la universalitat del coneixement. Consideracions tristament materials com les finances necessàries per fer funcionar tal organisme no haurien de tenir un paper rellevant en aquesta visió certament idealitzada de la recerca i dels estudis superiors. La història ens diu que va ser així durant un temps al Museion d'Alexandria, biblioteca associada al famós far i que va ser de les primeres institucions a tenir un paper que nosaltres reconixeriem com a universitari. Però la vida real dels últims anys ens ha recordat diverses vegades que existeixen, i que s'han de tenir en compte les contingències econòmiques que pesen sobre la vida universitària.

En aquesta jornada que enguany tracta de la nacionalitat en general, i més concretament de l'andorrana, voldria investigar un segon factor no sempre divergent del purament econòmic, i que seria la contingència de nacionalitat referent als estudis universitaris i més enllà a la carrera de l'investigador. Tenim la sort de viure en un estat ben petit en què, d'una banda, abunden les persones de nacionalitats diferents –i no únicament l'andorrana–, i de l'altra disposem també de més opcions universitàries del que hom podria trobar en el marc d'un estat més gran i amb menys fronteres. En aquesta breu intervenció, intentaré enfocar la qüestió de la relació entre nacionalitat i estudis universitaris des de tres punts de vista: del punt de vista de la nacionalitat de la universitat, del de la nacionalitat de la persona, i del de la nacionalitat del títol universitari. En acabat, també voldria intentar tractar la pregunta de saber si ens trobem en una situació ideal en què el factor nacionalitat no influeix sobre la trajectòria universitària, o al contrari el nostre document d'identitat sí que hi té repercussions.

La nacionalitat de la universitat

La pregunta típica que es plantegen els nostres alumnes de batxillerat, com també els seus pares, és a quina universitat anar. Una vegada feta la tria de la branca del coneixement o àdhuc de la carrera que voldrien cursar, es troben davant d'una tria que es pot plantejar en termes geogràfics (quin país? quina ciutat?) o bé d'institució (quina universitat concreta en una ciutat

que, com Barcelona o Tolosa, en té diverses?) Concretament, en molts casos entre les seves opcions es poden trobar universitats:

- a França.
- a l'Estat espanyol, que sovint, però no sempre, vol dir a Catalunya.
- en llocs més llunyans, com per exemple Anglaterra, els Estats Units o Suïssa.
- a Andorra mateix, que té actualment una oferta universitària notable per a una població de tan sols 70.000 habitants

D'entrada, ens cal demolar el mite que diu que, en última instància, totes les universitats valen. No és així, precisament pels condicionants econòmics. Si ens centrem amb consideracions purament econòmiques, no estranyarà a ningú que l'ensenyament universitari és una activitat que té un cost. Aquest cost varia substancialment segons les condicions concretes de docència –efectius a les aules, equipament, contractació de persones amb alt perfil mediàtic com a professors– però en termes molt generals podem proposar un interval de costos que aniria dels 90 € als 300 €, i això per cada crèdit cursat per un estudiant. En el sistema europeu (sistema ECTS), es considera que un estudiant a ple temps cursarà 30 crèdits per semestre, o 60 per curs complet. Resulta, doncs, fàcil determinar que cada estudiant universitari pot costar pel cap baix 10.000 € cada any. Els valors més típics serien a prop dels 10.000 € a les universitats de les nostres contrades, però bastant superiors en països de més cap al nord.

Sense anar més lluny, aquest potser seria un bon moment per fer dues reflexions. La primera és que, en un sistema d'ensenyament públic, generalment no pagarem la totalitat del que costa aquest servei. A l'Estat espanyol i a Catalunya, tot i que tinguem una impressió que les matrícules són elevades, en realitat l'estudiant paga tan sols una proporció del 30 al 35% del cost. A França, la proporció a càrrec de l'estudiant és encara inferior, del 10 al 15% del cost real. En altres estats, segons la seva política educativa la part a càrrec de l'estudiant és molt variable, i va des del 0% (gratuïtat total) fins al 100% (es paga la totalitat del cost real). En aquest últim cas, però, generalment s'instaura un sistema de beques per intentar salvar la dificultat econòmica que pot suposar per a certes famílies.

La segona reflexió és macroeconòmica, en el sentit que, quan un estudiant d'Andorra se'n va a estudiar a fora, en realitat l'Estat d'acollida ens està subvencionant en certa manera la seva educació. Dit això, precisem de seguida que sens dubte aquest Estat també hi trobarà el seu interès, sigui pel fet que aquest estudiant possiblement es quedi en aquell país i s'integri en el teixit econòmic, o sigui pel fet que d'altres persones d'aquell Estat vinguin a Andorra a cursar estudis, dos fenòmens que s'han produït a bastament sobretot amb els estats més propers.

Tot i això, és força possible que la seva generositat tingui els seus límits. S'ha pogut comprovar en el cas d'antics països colonials o els països del nord d'Europa, gran receptors d'*immigració universitària* fins al punt de saturació del seu sistema. També en certa mesura seria el cas de Catalunya, destinació privilegiada d'estudiants universitaris del nord d'Europa en el moment de fer un intercanvi. La solució a aquest problema, si es pot dir així, ha estat aplicar preus diferenciats segons les circumstàncies de l'alumne. Dins Europa, el criteri delimitador entre els estudiants que pagaran el preu oficial i els que hauran d'abonar un preu superior (de vegades fins 3 a 4 vegades més alt) sol ser el de residència fiscal del mateix estudiant, o dels seus pares. Des del punt de vista de l'estudiant d'Andorra, la seva nacionalitat o més precisament la seva residència al nostre país pot, doncs, tenir un efecte clar quant a la tria de la universitat on cursarà

estudis. El fet que el nostre Estat hagi pogut subscriure o no un acord bilateral de tal manera que l'estudiant andorrà gaudeixi dels mateixos preus que els estudiants europeus pot ser un factor important a l'hora d'escollir en quin país estudiarem.

La nacionalitat de l'estudiant

De la mateixa manera, la nacionalitat del mateix estudiant també és important. Es presenten fins a quatre casos típics:

- l'estudiant de nacionalitat andorrana, resident, i que vol estudiar a Andorra;
- l'estudiant de nacionalitat andorrana que vol estudiar a l'estranger;
- l'estudiant resident, però sense nacionalitat andorrana, que vol estudiar a l'estranger, i
- l'estudiant no resident que vol estudiar a Andorra.

El primer cas no planteja dificultats –però és l'únic–. En tots els altres, cal tenir en compte el fet que estudiar en un país representa en la gran majoria dels casos el fet de viure-hi, encara que sigui de manera temporal. Per aquest motiu:

- els andorrans i residents a Andorra que vulguin estudiar a l'estranger hauran de complir amb la legislació d'immigració del país de recepció;
- els no-residents a Andorra que hi vulguin estudiar hauran de complir amb la legislació andorrana.

En molts casos, es tracta d'una legislació plenament compatible, que imposa una sèrie de requeriments semblants a l'estudiant: residir únicament amb l'objectiu de fer-hi els estudis, sense poder-hi treballar, i poder justificar una correcta cobertura sanitària i mitjans suficients per poder subsistir. S'entenen aquests condicionants perquè l'estudiant que es va acollir per fer estudis no acabi quedant al càrrec de la col·lectivitat del país de recepció.

Naturalment, en alguns casos les persones en aquest cas no presten suficient atenció a aquests aspectes legals. Posteriorment, poden arribar a tenir problemes per aquest motiu, sigui al moment de voler demanar un permís de residència, ja per treballar en el país de recepció, o bé en el moment de voler demanar beques o ajuts d'estudi que comportin un requisit de residència legal. El conegut programa *Erasmus* per incentivar els intercanvis en forma part.

La nacionalitat del títol universitari

D'entrada ens podem plantejar si un títol universitari té nacionalitat, fet que aniria directament en contra de la nostra idea original de la universitat del coneixement i del paper desinteressat de les universitats. Ara bé, cal que ens fixem que en els nostres països de dret romà no és la universitat que atorga el títol, sinó l'Estat. Així mateix, els altres estats no tenen en principi cap obligació de reconèixer la validesa del títol, a menys que s'hi hagin obligat mitjançant tractat internacional.

D'altra banda, el títol universitari té efectes, de la mateixa manera que en té la nacionalitat de la persona. Així, en un gran nombre d'estats l'accés a certes professions són reglades; seria el cas de les professions mèdiques o odontològiques, l'arquitectura, l'advocacia, la funció pública o les professions militars. Per totes aquestes professions, cada Estat pot imposar condicions

Exemple del nord d'Europa: Trinity College Dublin

Tuition	Student Contribution	Sports Centre Charge	USI Levy	Total Fees (€)
3,431	2,250	77	8	5,766

Tuition	Sports Centre Charge	USI Levy	Total Fees (€)
15,950	77	8	16,035

Un dels factors que més va influir sobre aquest panorama va ser la Declaració de Bolonya del 1999, i el procés de convergència que el va seguir durant l'última dècada. Alguns dels seus efectes positius varen ser la

Finalment, val a dir que aquest procés ha rebut nombroses crítiques per diferents motius. Entre altres, es poden esmentar el fet que s'hagi aprofitat en alguns casos per introduir mesures que

TITRE DE SEJOUR

F925015213

CARTE DE SEJOUR TEMPORAIRE
Nom [redacted]

Prenom [redacted]
Vieillesse-Retire [redacted] Fin [redacted]
Cotisant par [redacted]
Motif du séjour [redacted]

Département de l'étranger:

V.T. TOTALE

T9FRA <[redacted]><[redacted]><[redacted]><[redacted]>
4230132135YR670728N0809306<<<<<<<<<<

3.1. Màsters no professionalitzadors: M1, M2, M3, M5 i M6						
		Preu del curs (€)				
		1a mat.	2a mat.	3a mat.	4a mat.	Recursos
		(+1,625 vegades)	(+1,75 vegades)	(+1,875 vegades)	(+1,875 vegades)	Convulsitat Adaptat (10%)
Màsters no professionalitzadors (preu màxim)						
Anàlisi Econòmica / Economic Analysis	M5	65,00	105,63	113,75	121,88	9,75
Biogènetica oer a la Genètica i el Disseny de Fòrmes						
3.4. Màsters universitaris per als estudiants estrangers no residents sense permís de residència permanent						
		1a mat.	2a mat.	3a mat.	4a mat.	Recursos
		(+1,625 vegades)	(+1,750 vegades)	(+1,875 vegades)	(+1,875 vegades)	Convulsitat Adaptat (10%)
Màsters no professionalitzadors constants per la UAB (preu màxim)						
	X1	113,00	183,63	197,75	211,88	16,95

un títol universitari europeu no forçosament ens obrirà les portes a totes les professions, fins i tot dins Europa; un títol universitari d'un estat aliè al procés de Bolonya pot plantejar dificultats pel seu reconeixement, que per exemple seria el cas dels títols d'universitats dels Estats Units.

A través d'aquest estudi centrat successivament en les nacionalitats de la universitat, de la persona, i del títol universitari, hem vist que estem prou distants d'una situació ideal en què consideracions com la nacionalitat no haurien de tenir efectes sobre els estudis universitaris tant dels estudiants andorrans, com dels residents i els estudiants d'altres països del nostre

entorn. La nacionalitat de la universitat té els seus efectes, sobretot pel que fa al cost que pot representar per a l'alumne. La nacionalitat del mateix alumne s'ha de tenir en compte per al compliment de les condicionants legals per poder residir al país en què es troba la universitat mentre duri els estudis –sovint sense poder-hi treballar–. I finalment, la nacionalitat del títol universitari també pot tenir els seus efectes, tant pel que fa a l'accés a certes professions reglades, com també per les dificultats del seu reconeixement si provés d'un país aliè al procés de Bolonya. En aquest context, i davant del repte que ens planteja aquest moment amb una població i unes perspectives econòmiques l'una i l'altra en situació de contracció, potser fóra necessari que, com a país, ens plantejem conjuntament quines necessitats concretes d'educació en l'àmbit universitari tenim per poder afrontar els reptes de l'endemà, i quines polítiques igualment molt concretes hem de posar en marxa. Liechtenstein és conegut per la seva indústria de les pròtesis dentals, i Luxemburg per la indústria i la banca. Tots dos també són coneguts pel seu producte interior brut, del voltant de 80 a 88 k\$ per any i *per capita* –mentre que el d'Andorra es deu situar més aviat pels volts del 37 k\$/*capita*. Potser el nostre camí ha de ser comparable a aquests, o potser ha de ser un altre. El que sí que podem tenir clar és que per aconseguir crear el nostre nínxol ecològic dins d'Europa, una de les condicions serà tenir una població suficientment formada.

Alan Ward i Koeck,
enginyer en Informàtica i màster en Programari Lliure
i professor de l'Escola Andorrana

Nacionalitat, pèrdua d'identitat o pèrdua de poder polític?

Albert ROIG i LOSCERTALES

La meva feina, la de periodista, m'obliga a estar a prop dels polítics, i per tant em permet fer una anàlisi de les seves actituds i dels seus comportaments, de les seves paraules i del significat que desprenen segons siguin dites en un o altre fòrum, en un o altre moment. Per tant, vaig pensar que ja hi havia persones molt més qualificades que jo per fer una anàlisi històric, sociològic, filosòfic o acadèmic. El llistat de ponents -presencials i escrits- ho acredita. Què puc aportar doncs jo al costat de l'Òscar Ribas? O d'en Ladislau Baró? O d'en Marc Forné? O d'en Ricard Viñas? Del Jean-Michel Rascagneres? I no continuo per no deixar-me ningú...

Així, doncs, vaig decidir que parlaria de pors. D'aquí el títol: pèrdua d'identitat i de poder polític. En honor a la sinceritat, el títol hagués hagut de formular-lo amb interrogants, i per tant, crec que el millor per començar després d'aquest preàmbul és esmenar-lo i deixar-lo com segueix: *Nacionalitat: pèrdua d'identitat o pèrdua de poder polític?*

Com que podríem estar moltes hores elucubrant sobre el concepte de nacionalitat i la idoneïtat o no de flexibilitzar el tempos per a la seva obtenció per naturalització, em centraré en el pasat més recent, en el darrer cop que es va parlar sobre aquest tema al Consell General, el 19 d'abril del 2012, arrel d'una proposició de llei de modificació de la llei qualificada d'immigració.

I per començar m'agradaria que llegíssiu aquesta frase:

"Andorra ha de continuar sent una societat oberta i alhora capaç de preservar els elements bàsics de la seva identitat, de la seva personalitat institucional i cívica.

Una identitat que no ha de ser entesa com una cosa estàtica, que no canvia mai, sinó com una realitat dinàmica que, des de l'ancoratge a uns valors cívics determinats, s'adapta a les noves condicions".

Hi ha algú d'aquesta sala que no signaria aquesta frase? Jo mateix la signo. Vull dir que està formulada de tal manera que acontenta un ampli espectre de la societat. S'hi poden sentir identificats una majoria de persones progressistes, però també una majoria de conservadors, allò que se'n diu l'ampli espai central de l'electorat (i alguns fins i tot diuen de la societat).

Però alerta, cadascú la interpreta a la seva manera: uns hi posen més accent en les paraules de color vermell i altres en les de color blau. Però, qui va pronunciar aquesta frase?

Olga Adellach, consellera general grup parlamentari demòcrata

Debat sobre l'examen i votació de la presa en consideració de la Proposició de llei qualificada de modificació de la Llei qualificada de la nacionalitat.

Consell General, 19 d'abril del 2012

I ho va fer defensant el posicionament contrari a la modificació de la llei de nacionalitat que tenia com a principal eix la rebaixa dels anys per naturalització, de 20 a 15 anys.

Aquí podem arribar a constatar la primera por: por a perdre identitat, por a que les coses no siguin com sempre nosaltres les hem viscut, por a què ens canviïn els paràmetres amb els quals ens hem regit sempre, por a què es perdi el sentiment de pertinença a un territori, a una cultura, per part de la població novvinguda.

Primer mur que ha de caure: estem parlant d'una rebaixa només de 5 anys, és a dir que encara en fan falta 15 per naturalitzar-te, temps més que suficient per, si les coses en l'àmbit institucional s'han fet bé, estàs més que integrat en el país que t'ha acollit.

Segon mur a caure: les realitats dels pobles, i d'això en saben més els historiadors que jo, es construeixen gràcies a les relacions socials, a la barreja de cultures, a com aquestes evolucionen, es perden, es mantenen o es recuperen... en definitiva, al mestissatge.

Algú em pot dir si una nació que tenim molt propera, com és Catalunya, que ha patit persecució en tots els àmbits durant 300 anys, que ha tingut un creixement de la seva població espectacular gràcies a la immigració -primer d'altres indrets de l'Estat espanyol i després fonamentalment sud-americana i magrebí-, algú pot afirmar que ha perdut identitat? No, en tot cas ha gaudit del mestissatge, en el qual podem veure perfectament integrades persones de diferents orígens fent castells, ballant bastons i sardanes o, justament, manifestant-se l'11 de setembre. I també un president nascut a Còrdova i manifestant-se pels carrers de Barcelona quan la sentència del TC retallant l'Estatut.

És cert. No podem comparar realitats ni dimensions. I entenc perfectament totes les consideracions que es fan sobre les dimensions del nostre país i la por a ser "envaïts". I que hi ha altres petits països que tenen una normativa molt més dura que la nostra en matèria de nacionalitat. Entenc el proteccionisme que pot existir en relació a aquest tema precisament perquè ha estat base de la subsistència com a país. Però si no podem comparar realitats, no ho podem fer amb ningú, tampoc amb els petits, perquè cadascú té la seva pròpia de realitat.

I repeteixo, estem parlant d'una rebaixa tan sols de 5 anys.

Una altra de les frases que vam escoltar aquell dia:

"Treballem perquè la nacionalitat andorrana no quedi vinculada ni a privilegis ni a desavantatges".

Bé, aquesta és més fàcil d'encertar qui la va pronunciar.

Antoni Martí, cap de Govern

Debat sobre l'examen i votació de la presa en consideració de la Proposició de llei qualificada de modificació de la Llei qualificada de la nacionalitat.

Consell General, 19 d'abril del 2012

Però el cap de Govern va dir aquesta frase després d'haver argumentat el posicionament en contra de rebaixar els anys per obtenir la nacionalitat. I l'argument no va ser altre que dir més o menys: jo hi estic d'acord, però ara no és el moment, sinó que ens hem de centrar en la recuperació econòmica, i en el marc d'aquesta recuperació ja hem fet un pas molt important i és que els drets econòmics han passat a comptar des de l'any 0 de residència.

I més endavant va sentenciar:

"Els drets econòmics són tant o més importants que els drets polítics"

Antoni Martí, cap de Govern

Debat sobre l'examen i votació de la presa en consideració de la Proposició de Llei qualificada de modificació de la Llei qualificada de la nacionalitat

19 d'abril del 2012

I aquí ens hem d'aturar de nou. Reflexionem-hi una mica.

Donem drets econòmics a partir del primer any de residència. Acabem, és cert, amb el prestanoms i amb els "privilegis" d'alguns andorrans als quals es refereix el cap de Govern.

Donem el màxim de facilitats, doncs, perquè vinguin a invertir, perquè s'instal·lin al país i ens ajudin a fer-lo pròsper.

Una visió purament economicista de la societat que deixa de banda dues consideracions:

1. Gràcies a les lleis andorranes poden desenvolupar la seva tasca empresarial; però no poden decidir sobre aquestes lleis. No gaudeixen del poder polític per fer-ho.
2. Només contempla la visió empresarial, mai la de l'assalarat.

Per mi, sincerament, no té cap sentit, sinó és el de la por a perdre el control polític, el poder polític.. I repeteixo, perquè m'agrada repetir-ho, que estem parlant d'una rebaixa només de 5 anys. El llindar encara quedaria situat als 15 anys, per sobre de les recomanacions de la Comissió Europea contra el Racisme, de la Comissió Europea de Drets Humans i del Conveni europeu de la nacionalitat que ho situa en 10 anys.

En la línia argumental d'aquell debat i dels que van defensar que no es prenguéssin en consideració la proposició de Llei hi havia el fet que ja existeixen a Andorra altres mecanismes per a la integració i la cohesió social, i que la rebaixa de l'accés a la nacionalitat no és l'únic.

Així, ens diu el cap de Govern:

"No hi ha vinculació entre la integració social i la naturalització.

És a dir que la integració no depèn de la plenitud dels drets polítics, sinó que depèn més d'integrar-se en el teixit econòmic del país".

I argumenta que els mecanismes d'integració són:

"La integració social a Andorra s'assoleix amb

1. Sistema educatiu
2. Creació de riquesa i oportunitats professionals
3. Extensa xarxa d'entitats socials, culturals i esportives
4. Eficiència en els serveis públics
5. Sistema solidari de seguretat social"

És evident que la resposta a aquesta argumentació és que aquests són uns drets inherents al sistema democràtic, i formen part de la naturalesa d'un Estat de dret, i que el país estaria molt malament si aquests drets estiguessin regulats en funció de la nacionalitat de cadascú. Per tant, l'argumentació feta pel capde Govern és donar gat per llebre.

Acabo, perquè podria estar eternament desgranant els arguments del debat. Però ho faig amb una reflexió més intangible. Fins ara he intentat rebatre alguns dels arguments esgrimits pels qui no volen rebaixar els anys de naturalització.

Retorno a l'inici, a l'esmena del meu títol:

Por a la pèrdua d'identitat? Sí, segur que hi és. Més d'un cop me l'han expressada. A mi em permeten ser andorrà, perquè "tu sí que ens entens, tu ets d'aquí el costat, ets com de casa... (fixeu-vos "com de casa", no pas "ets de casa")": parlem el mateix idioma, m'agrada la muntanya i practico l'excursionisme, m'he casat amb una andorrana (ep, filla de pare català i mare andalusa).

És una por que entenc perfectament: la de desaparèixer. Però si fem les coses bé en tots els mecanismes que han d'assegurar la integració de les persones i la cohesió social, aquelles que deia que són inherents a un Estat de dret, els resultats han de ser positius.

I por a la pèrdua de poder polític? Aquesta és més evident encara, sinó no hi hauria aquesta permanent fixació a tenir vots controlats per famílies. Però és una característica pròpia de les comunitats petites, ningú s'ha d'estirar els cabells.

Fa dos mesos només, a les escales de l'edifici del Consell General, un polític amb una àmplia trajectòria, amb molt poder i amb el qual hi he tingut molts debats i li he fet moltes entrevistes -i del qual no desvetllaré el nom- a aquestes alçades encara em va preguntar:

"Tu votes?"

És segurament l'exemple més clar de com una persona es pot arribar a sentir discriminada per raó de drets polítics. Aquesta és la pregunta que m'hauré escoltat més vegades en la meua vida.

Quan s'apropen les eleccions pot tenir la seva explicació. Però a meitat d'una legislatura? Quin sentit té que t'ho preguntin? Tindrà més en consideració la meua persona i les meves opinions si voto? O per contra, deixarà de tenir-me en compte si no voto?

Si li dic que sí... I si li dic que no... La qüestió no és la meua resposta, sinó els ulls amb els quals ell et mira en funció de si votes o no, de si tens drets polítics o no.

Sóc andorrà. Ho sóc gràcies a la meua dona. La Meri. De fet va ser ella qui em va convèncer per fer-me'n, ja fa uns quants anys. I me'n sento molt orgullós de ser-ho. (De la mateixa manera que em sento molt orgullós dels meus orígens situats a Catalunya). I per això, perquè me'n sento molt d'orgullós crec que de la frase inicial de la consellera Adellach hi cerco el just equilibri entre les paraules vermelles i les blaves, sense pors.

I acabo amb l'Antoni Pol, en algun debat sobre el tema que hem tingut sempre m'ha acabat dient: "no et preocupis home, això caurà com la fruita madura".

Albert Roig i Loscertales,
director de l'Agència de Notícies Andorrana (ANA)

L'adquisició de la nacionalitat andorrana per residència

Ramon VIÑAS i FARRÉ

1. Un dels principis que inspiren l'actual normativa andorrana sobre **nacionalitat** és obrir l'accés a la **naturalització** a una part de la població que es pot considerar integrada pel nombre d'anys de residència al país i per la integració en la societat i la cultura andorranes. Ha estat notable la rebaixa dels terminis de residència per demanar la **naturalització**, amb caràcter general o en supòsits concrets.

Podem comprovar que la legislació sobre nacionalitat ha fet possible una lenta, però progressiva obertura a la **naturalització**, si bé els responsables polítics són conscients que és un tema delicat i que afecta directament la identitat nacional, per tant s'imposa actuar amb prudència. I els instruments internacionals o el dret internacional públic, estableixen criteris o suggeriments en aquest tema?

2. Vegem el que ha passat aquests últims anys.

a) El Partit Socialdemòcrata va plantejar en el seu programa: la possibilitat de rebaixar el nombre d'anys de residència per a la nacionalitat. El febrer del 2010 es va parlar de rebaixar a *quinze anys* la residència legal i efectiva. Això seria el pas per a un futur assolir l'objectiu dels *deu anys*, que, segons el PS era el que recomanava el Consell d'Europa (*Diari Andorra*, 15 de març del 2010).

Els *quinze anys* seria un pas necessari, doncs passar dels *vint* als *deu* seria un cop massa brusc (*Diari Andorra*, 1 de febrer del 2010).

Si els drets econòmics per a espanyols, francesos i portuguesos s'adquireixen als *deu anys*, seria coherent igualar-ho amb els drets polítics (Ricart Poy, *Diari Andorra*, 22 de setembre del 2009). Avui podríem vincular-ho a la legislació referent a l'obertura econòmica.

b) El 26 d'octubre del 2010, CR i ApC es varen oposar al plantejament del PS i varen votar en contra al Consell General. La raó: "era una maniobra electoralista" (consellera Olga Adellach), i que el debat s'havia de portar a terme amb una normalitat política "que avui no tenim".

ApC va mencionar la necessitat de fer un *referèndum*, ja que els canvis en la Llei de la nacionalitat impliquen una modificació en els "drets i deures fonamentals".

c) Últimament, en el si del Consell General ha tornat a sorgir el tema, i ha quedat aparcad.

3. Parlem de **naturalització** a Andorra, però hem de deixar clar que la **noció de naturalització** no s'havia correspost amb altres sistemes jurídics, doncs no sempre ha estat possible una petició d'adquisició de la nacionalitat andorrana per simple residència, i les situacions previstes legalment o per costum ha exigít un vincle estret amb persones andorranes. El 1995 (art. 11, LQN 1995) es va preveure la naturalització per residència de 25 anys; la Llei 10/24, de 27 de maig del 2004, va reduir la residència als 20 anys, i en alguns supòsits a 15 i 10 anys (articles 9, 26.3 i 6). L'última reforma de la normativa andorrana fou realitzada per la Llei 15/2006, de 27 d'octubre, qualificada de modificació de la Llei qualificada de la nacionalitat, de 5 d'octubre del 1995 (BOPA 22.11.2006). El text refós de la LQN del 1995 amb totes modificacions realitzades fins avui fou publicat al BOPA de 4.4.2007.

Concretament més: la **naturalització** és la concessió per un Estat de la seva nacionalitat a l'estranger que ho demana. Aquesta descripció posa llum en el mecanisme de l'adquisició de la nacionalitat: a la demanda de la part interessada, hi ha una resposta de l'autoritat estatal competent. Així, doncs, la naturalització no és pas un dret, sinó un favor de l'autoritat estatal competent.

4. Pel que fa al dret comparat a escala europea i el que contenen les normes contingudes en alguns instruments internacionals, hem de dir que tota comparació és molt delicada i cal tenir en compte el que disposa cada sistema jurídic en el seu conjunt i conèixer bé les pràctiques administratives. Però podem trobar una sèrie de constants, que anem a exposar.

5. La concessió de la naturalització està sotmès a exigències que concerneixen la residència a un determinat país al temps de la naturalització i als anys que precedeixen la demanda de naturalització, l'absència de condemnes penals, la regularitat en la residència, l'absència de certes mesures relatives a l'entrada i permanència a territori nacional, examen de bons costums i integració de l'interessat en la cultura i societat d'un determinat Estat.

Les legislacions presenten diferències en les condicions relatives als bons costums o a la reputació i honorabilitat. També difereixen en el tema dels recursos econòmics. Així, a la RFA l'interessat ha de poder fer front a les seves necessitats i a les de la resta de la família més propera, ensems que disposar d'un habitatge digne; Àustria exigeix que el candidat pugui provar que disposa d'un salari o recursos econòmics al nivell de la pensió mínima de jubilació; a Itàlia la naturalització suposa una "autosuficiència econòmica". A Grècia, la Llei 3838/2010 imposa una bona integració i participació a la vida econòmica i social del país. En altres països el tema dels recursos econòmics no apareix com una condició, però es té en compte a la pràctica, com a Luxemburg.

Altres condicions fan referència directa a la salut del demandant, com en el cas dels Països Baixos, si bé aquest tema apareix en la pràctica en altres estats com França. Alguns països com la RFA, Espanya, Grècia, Irlanda o Itàlia exigeixen un jurament o promesa de fidelitat a l'Estat i respectar la Constitució i les lleis estatals, així com abstenir-se de tota activitat contra els interessos nacionals. Una altra condició es refereix a la obligació o no de perdre la nacionalitat anterior.

6. Sobre el *temps de residència*: a França s'exigeixen cinc anys, si bé hi ha excepcions: reducció, dispensa o assimilació a la residència. A Bèlgica són suficients tres anys, encara que si hom és apàtrida o refugiat es rebaixa a dos anys. A la República d'Irlanda, l'estranger ha d'haver residit quatre anys en el curs dels vuit anys que precedeixen la petició de naturalització. Al Regne Unit, als Països Baixos i a Suècia s'exigeixen cinc anys. A Finlàndia i Portugal, en principi,

són suficients sis anys. Abans de la Llei del 17 d'abril del 2006, Portugal distingia entre estrangers originaris d'un país de cultura lusitana (sis anys) i els altres (deu anys). Luxemburg ha augmentat de cinc a set anys la residència (Llei de 23 d'octubre del 2008). La República Federal d'Alemanya ha establert set anys, com a norma general, i la residència queda reduïda a cinc anys en casos d'un grau elevat d'integració. Dinamarca estableix una residència de nou anys, rebaixada a vuit per als refugiats i apàtrides, i a dos per als ciutadans dels països nòrdics. Àustria, el Principat de Mònaco i Espanya, com a norma general, fixen una residència de deu anys, que queda reduïda a sis "en cas de necessitat imperiosa" en el cas d'Àustria. A Espanya hi ha nombroses excepcions: cinc anys per als asilats; dos anys per als ciutadans d'Andorra, les Filipines, Guinea Equatorial, Portugal, sefardites i ciutadans originaris de països iberoamericans, és a dir de cultura i llengua espanyola o portuguesa, inclòs el cas de Puerto Rico, avui estat associat dels EUA. San Marino continua amb els trenta anys de residència. La condició general al Principat de Liechtenstein és de trenta anys de residència, però compten el doble els anys que una persona ha passat a Liechtenstein abans de complir 20 anys. Hi ha un procediment per obtenir la nacionalitat abans que transcorrin els trenta anys: es tracta de l'admissió al dret de nacionalitat per votació dels ciutadans d'un municipi, amb el consentiment del Parlament i la concessió de la nacionalitat pel Príncep.

Fora d'Europa, els Estats Units d'Amèrica preveuen una residència de cinc anys i el Canadà, de tres anys en el curs dels quatre anys que precedeixen la petició de naturalització.

7. La normativa andorrana estableix, com a condició general, vint anys de residència principal i permanent en territori andorrà (art. 11.1), rebaixada a deu anys en el supòsit que la persona estrangera acreditat "haver tingut la residència principal i permanent al Principat d'Andorra durant els deu anys que precedeixen la presentació de la seva demanda i haver cursat íntegrament l'escolaritat obligatòria, excepció feta dels cursos que no s'imparteixin a Andorra, en centres educatius del Principat que integrin en el seu currículum escolar totes les matèries específiques de formació andorrana..." (art. 11.2).

Podem considerar com una forma de naturalització simplificada l'adquisició de la nacionalitat andorrana per una persona estrangera casada amb una persona andorrana: acreditar tenir una residència principal i permanent al Principat d'Andorra ininterrompudament des d'almenys tres anys, abans o després de la celebració del matrimoni (art. 10.1). Mònaco i Liechtenstein estableixen una residència de deu anys, amb la condició que el cònjuge de Mònaco o Liechtenstein no hagi obtingut la nacionalitat per matrimoni.

8. El Conveni europeu sobre nacionalitat del Consell d'Europa, signat a Estrasburg el 6 de novembre del 1997, entrat en vigor el dia 1 de març del 2000, diu en l'article 6.3: "Tot Estat part ha de preveure en el seu dret intern, per a les persones que hi resideixin legal i habitualment en el seu territori, la possibilitat d'una naturalització. No s'ha de preveure, entre les condicions de naturalització, un període de residència que sobrepassi els deu anys abans de la presentació de la demanda".

El conveni fixa, doncs, una durada màxima de deu anys de residència entre les condicions per demanar la naturalització. Això no obsta que un estat subordini la naturalització a d'altres condicions, com la plena integració en la cultura i la societat estatal concreta.

Andorra, Espanya, França, Liechtenstein i Mònaco, entre d'altres estats, no són part d'aquest Conveni del Consell d'Europa.

Deixem constància de la importància del Conveni de 1997, ja que abasta els aspectes més importants de la nacionalitat, com ara els principis generals relatius a la nacionalitat, l'adquisició, la conservació, la pèrdua, la reintegració, els procediments justos i equitatius en les demandes de naturalització, la pluralitat de nacionalitats, la situació de les persones que podrien esdevenir apàtrides en el supòsit de successió d'estats, les obligacions militars i la cooperació entre estats.

9. Com a reflexions finals, diríem que la resposta sobre la flexibilització, la reducció dels terminis per adquirir la nacionalitat andorrana fa necessari un compromís real de la classe política amb l'electorat, per assegurar la legitimitat de l'Estat de dret en temes fonamentals.

La **nacionalitat** està estretament vinculada a la idea de la **sobirania**, per tant, les normes estatals sobre atribució, adquisició, conservació, pèrdua i recuperació de la nacionalitat han de respectar els drets fonamentals. Per posar un exemple del que acabem de dir, el Tribunal Europeu dels Drets de l'Home ha afirmat que les qüestions sobre nacionalitat entraven dins del Conveni europeu dels drets de l'home (sentència del 12 de gener del 1999, núm. 31414/96, *Karashev c. Finlàndia*, confirmat més tard en la del 13 de juliol del 2010, núm. 26828/06, *Kuric et alii c. Eslovènia*). Llavors, les normes sobre nacionalitat han de respectar els drets i llibertats que garanteix el Conveni europeu dels drets de l'home, i l'Estat andorrà, en l'exercici dels seus poders de sobirania, no ha d'atemptar contra els drets garantits per dit conveni.

Ramon Viñas i Farré,
doctor en Dret i catedràtic de Dret Internacional
Privat de la Universitat de Barcelona

Nacionalitat i ciutadania

Rosa GILI i CASALS

El primer Decret sobre nacionalitat data del 1939 i s'hi especifica que la nacionalitat andorrana s'obté únicament per filiació. Es transmet de manera exclusiva als infants nascuts al país o no, de pare de nacionalitat andorrana. L'assimilació dels fills d'estrangers nascuts a Andorra és possible únicament a partir de la tercera generació nascuda a les Valls sempre que hagin viscut sempre al país.

El 1942, s'amplien els drets de transmissió de la nacionalitat, les noies andorranes pubilles poden transmetre la nacionalitat als seus marits i també apareixen els *andorrans de primera generació*, per als fills de pares estrangers nascuts a Andorra amb vint anys de residència efectiva al país. Aquesta nova figura és una categoria a part, a mig camí entre l'andorrà de ple dret i l'estranger.

Cal esperar fins al 1970 perquè s'atorgui la nacionalitat andorrana amb plenitud de drets a tots els andorrans, perquè tota dona andorrana pugui transmetre la nacionalitat per *ius sanguinis* als seus fills i es permeti l'accés a la nacionalitat per *ius soli* a la segona generació nascuda a Andorra.

Ara bé, el Decret del 24 de desembre de 1974 significarà un pas enrere en la integració andorrana, ja que a partir de llavors les persones nascudes a Andorra de pares estrangers hauran de seguir l'estatus personal dels pares en matèria de nacionalitat.

Caldrà esperar fins a la Llei de modificació del Codi de la nacionalitat andorrana del 1985, que aporta un nou plantejament en permetre l'adquisició de la nacionalitat andorrana als infants que tenen un dels pares, l'1 de gener de 1975, amb 15 anys de residència efectiva i ininterrompuda a Andorra. Tanmateix, no és fins al 1993, en el marc de la Llei de la nacionalitat de l'Andorra constitucional, que apareix el dret a la naturalització per residència així com el dret a la nacionalitat per naixement amb alguns condicionants. Així doncs, queda clar que les condicions per esdevenir andorrà han variat molt, s'han anat ampliant en el requisit i la durada de residència dels pares per als nascuts a Andorra així com els anys de residència necessaris per a la naturalització, que és ara d'una durada de 20 anys. És clar que el fet de tenir o no la nacionalitat, lligada als drets polítics, és una condició indispensable per a una bona integració al país,

per sentir-se part integrant d'una societat, en tenir-ne les obligacions així com els drets. Quan vaig néixer, el meu pare, exiliat polític català, ja feia 25 anys que vivia a Andorra. Atesa la jove edat en què va arribar al país, va cursar-hi gran part de la seva escolaritat.

Com que vaig néixer abans del 1975 i tenint en consideració els anys de residència a Andorra dels meus pares, vaig tenir dret de formar part de la categoria d'*andorrans de primera generació*.

Per circumstàncies professionals dels meus pares i com que no teníem família propera fora d'Andorra, rarament marxàvem d'Andorra, i els meus germans i jo vam créixer no sentint-nos res més que andorrans.

Tot i això, tal com estipulava la llei, havíem de renovar el nostre passaport cada any en ser andorrans de primera generació. Personalment, em molestava fortament, no havia viscut res més i no entenia per què jo era menys andorrana que alguns companys d'escola, que tot i tenir pare o mare andorrana, havien nascut i viscut fora d'Andorra.

Era com si em sabés greu ser de cal Ningú, no estar emparentada amb mig Andorra i no fer la matança del porc a casa (en aquest cas, no tinc gens clar que si ho haguéssim fet, m'hagués agradat...). Encara sento com a casa em deien que no m'havia d'averkonyir del que era, que les meves arrels eren tan o més legítimes que les de qualsevol.

Estic convençuda que el meu sentiment d'*inferioritat nacional* venia reforçat pel fet de no tenir família propera fora d'Andorra, per no tenir terres, ni casa, ni cap arrelament fora de les nostres fronteres, en sortir poc d'Andorra, ja que la meua família treballava en el comerç. Recordo una conversa amb una amiga catalana que estudiava amb mi i que, parlant d'aquest tema, em deia que ella no tenia aquest sentiment perquè tenia els seus avis a Catalunya i anava sovint a visitar-los.

Em desagradava el terme *nat a Andorra*, usual en les estadístiques de l'època. El percebia com una pseudocategoria, inexistent arreu, que feia que no érem ni carn ni peix, una mena de sub-ciudadans *apàtrides*.

Rememoro encara ara la meua indignació juvenil amb un sentiment gairebé d'humiliació, d'injustícia en redactar la carta de motivació per poder obtenir el passaport definitiu als 18 anys.

Reclamava un dret que em semblava més que evident, sentia que era més que absurd d'haver-lo de ratificar quan no has viscut res més que no fos la realitat andorrana, quan has viscut sempre al país, hi has seguit tota la teva escolaritat. Molts dels meus amics eren andorrans de soca i jo, personalment, no percebia cap diferència amb ells, a part potser de no tenir una casa pairal amb el seu consegüent *cal...* Al voltant meu, també es van viure situacions surrealistes, com la d'uns cosins nascuts després del 1977 i que, tot i que el seu pare havia arribat amb mesos a Andorra, no van poder ser andorrans pel decret del 1974. Poc temps després, el pare va poder fer-se andorrà i ells van passar de ser estrangers al seu país a esdevenir ciutadans andorrans de segona generació.

Tots aquests canvis i limitacions de drets poden deixar indiferents moltes persones, però per a qui té una certa sensibilitat, poden influir en la construcció de la seva personalitat i en la percepció de pertinença a la societat.

Preparant aquest treball, m'adono que la discriminació més o menys tangible que jo havia pogut sentir aleshores hi ha sigut sempre, a Andorra, d'una manera i d'una altra, fins i tot per a aquells i aquelles nascuts en les millors cases pairals.

Al segle passat calia néixer de sexe masculí per poder tenir tots els drets de nacionalitat i polítics. Les dones no tenien dret a vot i a més, no podien transmetre la nacionalitat de la seva terra als seus fills. La discriminació per gènere no era una característica andorrana però sí que a través d'ella s'excloïa una gran part dels nascuts a Andorra fortament arrelats al país.

Només fa quaranta anys de l'assoliment del vot de la dona. De manera simultània, els legisladors de l'època van permetre llavors que els fills de mare no pubilla poguessin accedir a la nacionalitat andorrana amb tots els drets polítics, i reconeixien d'aquesta manera una bona part de ciutadans. Per sort, les societats evolucionen, pocs votaríem ara si s'haguessin mantingut les condicions de nacionalitat de principis de segle.

Us convido a pensar-hi!

Per tant, sempre hi ha hagut discriminació, sempre ha existit una certa jerarquia dins de la població andorrana en relació amb la nacionalitat, als drets polítics... Sempre ha persistit un cert tipus de legitimitat nacional que ara pot semblar més o menys superat.

Actualment, els drets i les obligacions són els mateixos per a tots els andorrans. Ha desaparegut la consideració de ciutadans de primera, segona i tercera. Tot i que, en alguns cercles, encara s'utilitza l'apel·lació dels noms de les cases pairals per referir-se a les persones, vestigi encara d'un passat que utilitzava aquesta fórmula per repertoriar la població i que també era usual en els pobles veïns.

Conversant amb una amiga amb la mare ja nascuda al país, valoràvem l'andorranitat i coincidíem a pensar que, tot i ser ja andorranes amb el 100% de drets, no podríem arribar mai a aquesta darrera consideració.

Entenc i puc compartir la necessitat d'un cert proteccionisme andorrà, la voluntat de preservar l'essència del país, un país petit que ha acollit molta immigració de fora en poc temps i que no ha volgut, ni vol ser modificat per una entrada massiva de ciutadans amb passaport, desconixedors de la realitat i la història andorranes.

Sóc conscient que és difícil trobar l'equilibri entre fer perdurar les peculiaritats andorranes i integrar noves generacions d'andorrans.

Però, tot i que el concepte de la nacionalitat ha progressat molt aquests darrers setanta anys, estic convençuda que hi ha encara molt camí per recórrer. Andorra ha de saber integrar els ciutadans al bon moment, fer que els seus habitants s'arribin a sentir a casa en un temps raonable, estimin el país i el vulguin fer créixer i evolucionar. No crec que sigui bo discriminar de manera excessiva, ja que correm el perill de provocar un ressentiment en el millor dels casos, indiferència i, en el pitjor, una certa forma de rebuig.

El nostre grup parlamentari, convençuts que cal avançar en l'àmbit de l'accés a la nacionalitat, ha presentat en dues ocasions una proposició de llei per reduir els anys de naturalització a Andorra, perquè passin dels vint anys actuals a quinze. Estem convençuts que vint anys són massa i poden provocar que aquells que hi arriben ja no en sentin la necessitat, en haver passat tants anys al marge de la vida participativa de la nostra societat. De fet, les recomanacions internacionals posen aquest límit en deu anys. Malauradament, aquesta proposta de reducció dels anys ha estat rebutjada al Consell les dues vegades amb arguments més o menys coherents i creïbles, l'última en aquesta legislatura.

Un altre repte que tenim al Partit Socialdemòcrata, mandatats pel darrer congrés, és tractar el debat de la doble nacionalitat.

El departament d'Estadística del Govern publicava fa poc dades sobre la població andorrana. Quantificava el nombre de ciutadans andorrans en 34.417 i destacava 14.495 residents que, tot i tenir més de 20 de residència al país, durada necessària per nacionalitzar-se, no ho han fet.

Considero aquesta dada molt rellevant. Penso que seria interessant estudiar per què tots aquests residents no fan el pas. Alguns fins i tot multipliquen per tres els anys necessaris.

Potser perquè ja no en senten la necessitat després d'haver-se sentit tants anys *rebutjats*, perquè no volen passar pel ridícul d'haver de passar per un tribunal d'assimilació al cap de tants anys. Seria interessant estudiar-ne cas per cas.

Moltes noves generacions d'andorrans són fills de residents que no han sigut part activa en la vida del país i per tant, han crescut desvinculant-se de la part ciutadana, de la participativa en els aspectes de la nostra vida pública.

Estic convençuda que legalitzant la doble nacionalitat integrariem de manera oficial i efectiva moltes persones, gent que han treballat per Andorra, que han contribuït a fer-la gran, tal com és ara. I d'aquesta manera, s'arribaria a una situació més normalitzada entre la població de fet i aquella amb drets polítics.

També crec que és el moment d'afrontar l'evidència, que tots sabem, que molts dels nostres ciutadans, per necessitats diverses, han hagut de demanar una segona nacionalitat o en tot cas, s'ho han plantejat. El mal funcionament del Trilateral ha fet que molts dels nostres joves, estudiant o treballant a Espanya, hagin acabat demanant-la avorrits pels farragosos tràmits burocràtics espanyols.

Poder-se beneficiar de la nacionalitat d'un país més important, amb més representació exterior, més diplomàcia, més mitjans és sens dubte un avantatge. No haver de renunciar a una part del seu passat, als seus orígens pot simplificar consegüentment el plantejament de moltes persones en el moment de demanar la naturalització andorrana.

En alguna conversa, m'han fet remarcar el greuge que hi podria haver per a aquell andorrà sense arrel fora. Tot i que estic convençuda que la gran majoria dels andorrans tenen alguna ascendència fora d'Andorra: pare o mare, avi, àvia de fora o bé, també la parella; per a un andorrà sense parents estrangers, l'accés a una altra nacionalitat no és missió impossible.

En virtut d'un vincle especial amb Espanya, dos anys de residència en aquest país són suficients perquè un ciutadà andorrà pugui demanar la nacionalitat espanyola; i a França, amb cinc anys, ja se'n pot demanar la naturalització... Per tant, en cas de necessitat, la barrera no és tan inaccessible.

Personalment, estic convençuda que tard o d'hora la legalització de la doble nacionalitat serà una realitat a Andorra. En un món cada dia més globalitzat, aquest és sens dubte un bon moment per afrontar aquest debat.

Rosa Gili i Casals,
ensenyant, consellera general del grup parlamentari
socialdemòcrata i secretària de la Sindicatura

Pascual Madoz, un dels primers ciutadans d'honor d'Andorra

Enric PALMITJAVILA i RIBÓ

Tothom associa almenys dues coses al nom de Pascual Madoz: la desamortització que va impulsar quan era ministre d'Hisenda del govern espanyol i el seu monumental *Diccionario*. La resta d'actuacions, obres, publicacions i esdeveniments protagonitzats pel gran polític liberal espanyol del segle XIX són molt menys conegudes, ocupen un discretíssim segon o tercer pla, podríem dir que han quedat eclipsades per la magnitud de les dues primeres. I hi ha un esdeveniment molt remarcable de la seva biografia que de tan desconegut és totalment inèdit, almenys ho era fins avui: Pascual Madoz Ibáñez (1806-1870) va rebre la nacionalitat andorrana el 1854.

Pascual Madoz i Andorra tenen en comú que varen viure temps difícils en els decennis centrals del segle XIX, moltes vegades en íntima connexió, quan el que passava a l'altra banda de la frontera del riu Runer tenia repercussions immediates a les Valls. Espanya, esgotada pels desastres de les guerres napoleòniques, no va tardar a entortolligar-se en la Primera Guerra Carlista (1833-1840); la segona, de 1846 a 1849, i finalment la tercera, de 1872 a 1876, en la qual la Seu d'Urgell esdevé una plaça decisiva i juga un paper important. De tots els episodis bèl·lics, del tràgic de refugiats i conspiradors, de la fugida dels perdedors i represaliats, Andorra no en quedarà pas exempta en cap moment. D'una manera encara que passiva, les conseqüències a casa nostra varen ser nefastes: hostilitats als passos fronterers, supressió de les franquícies duaneres de què es beneficiava Andorra des de temps immemorials, refugiats d'un i altre signe que buscaven asil o preparaven les seves estratègies per atacar els adversaris. Les conseqüències varen ser de tal abast que va arribar a perillar la nostra integritat nacional.

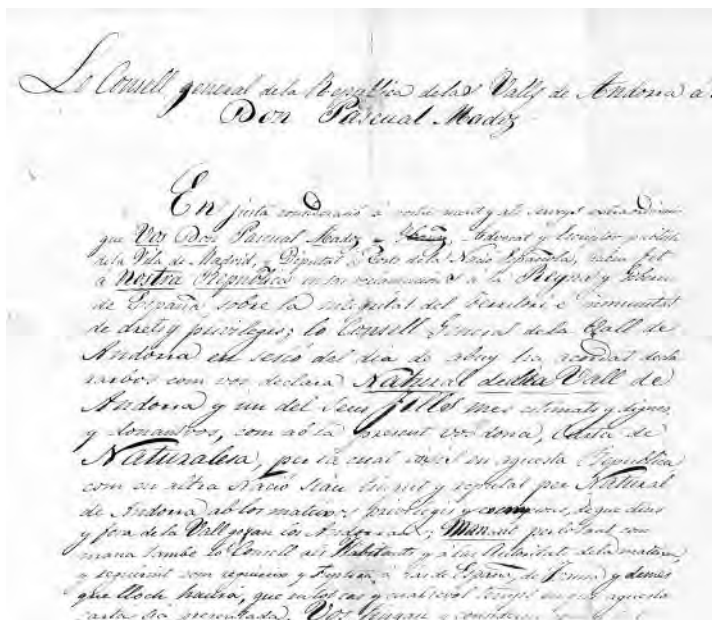
Abans d'aquestes turbulències va veure la llum del dia el nostre protagonista a Pamplona (Navarra), terra que havia estat agermanada amb la nostra a l'època que la seva reina Caterina era copríncesa de les Valls d'Andorra (1483-1512). Madoz va morir als 64 anys, a Gènova i de pas per la ciutat, quan viatjava amb la legació espanyola que anava a Florència per oferir la corona espanyola al duc d'Aosta, Amadeu I de Savoia. Un dramàtic final: no va poder veure realitzada en vida la solució que preconitzava a la complicada i inestable situació política espanyola, que ell havia votat a les Corts i de la qual era un dels màxims impulsors, juntament amb personatges liberals de tanta volada com el general Joan Prim i Prats.

Ara no és el cas de fer aquí una biografia detallada del personatge, però hem de recordar que va ser molt popular per la seva trajectòria política, diputat a les Corts de Madrid, governador de la Vall d'Aran i de Barcelona, ministre d'Hisenda i, com a tal, artífex de la desamortització de les propietats de l'Estat, l'Església i els béns comunals més important que s'havia fet a Espanya: l'Estat espanyol va ingressar 7.856 milions de rals entre 1855 i 1895, gairebé el doble del que s'havia obtingut amb l'anterior desamortització de Mendizábal, i els va destinar a cobrir el dèficit pressupostari, amortitzar deute públic i fer obres públiques, i reservar-se 30 milions de rals anuals per reedificar i restaurar esglésies.

Tampoc no em pertoca documentar la seva extensa obra bibliogràfica, encara que és absolutament preceptiu fer constar que la seva obra cabdal és el *Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar*, publicat en 16 volums a Madrid (1845-1850), després de 15 anys, 11 mesos i 7 dies de treballs de recerca, compilació i redacció –segons ens diu el mateix autor–. Una font de coneixement que ha estat imprescindible durant molts anys i encara segueix sent-ho avui en dia per als historiadors, investigadors i arqueòlegs, però que a més és una referència d'informació extraordinària sobre Andorra, entrada que ocupa 12 columnes de 75 línies aproximadament. És una cosa insòlita i mai vista en un diccionari que el capítol andorrà hi tingui un tractament tan extens i detallat. El *Diccionario* ha esdevingut tan conegut, consultat i perseguit àvidament a les llibreries de vell, que l'apel·latiu *Madoz* designa inequívocament el mateix llibre, cosa que passa només de tant en tant en les grans realitzacions del pensament universal.

Però ens hem de preguntar: què hi té a veure un diputat del Congrés de Madrid amb Andorra? Per començar, Pascual Madoz no és un diputat llunyà tal com podria semblar en un principi, no ha estat escollit i afincat en algun remot districte electoral castellà, andalús o de la seva Navarra natal, sinó que, en una dilatada i experimentada carrera parlamentària de 16 eleccions guanyades entre 1836 i 1869, en 13 casos es presenta i obté l'acta justament per la circumscripció provincial de Lleida. Era un gran coneixedor de la geografia física i humana, de l'economia i la història de les comarques lleidatanes, com es fa de notar si examinem una vegada més el *Diccionario*, però la seva experiència política també lleidatana ens l'apropa encara més a les nostres terres. Altrament, advocat de professió, va exercir la seva carrera a Barcelona i en va ser governador civil, així com jutge de primera instància i governador de la Vall d'Aran.

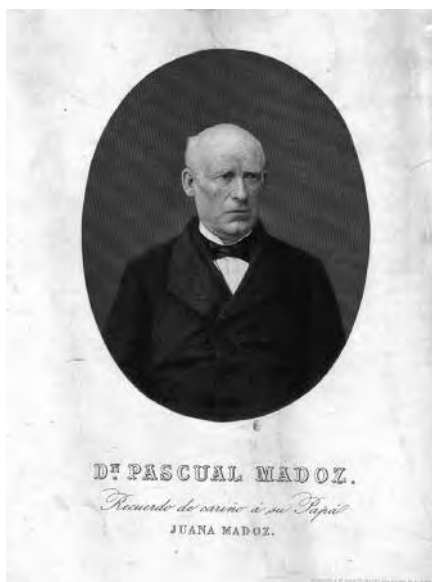
El 1853 les relacions d'Andorra amb Espanya passaven un mal moment, el govern de Madrid no volia reconèixer els privilegis duaners històrics i al·legava que havien caducat; les seves tropes violaven la neutralitat del nostre país en fer decomisos de bestiar i altres gèneres dins el territori andorrà. Una vegada més, la nostra independència estava en greu perill. Llavors, el Consell General, conscient de la gravetat de la conjuntura, va prendre la ferma i sàvia decisió d'enviar, el 21 de novembre de 1853, una delegació a Madrid per defensar-se. Calia ajut i consell de fora, involucrar en les negociacions algú que conegués perfectament els passadissos del poder, i aquest va ser el diputat veí Pascual Madoz Ibáñez, acompanyat pel jurista de la Seu d'Urgell Josep Albià, a qui el Consell havia recorregut altres vegades en demanda de consell jurídic i que era diputat provincial. La delegació andorrana, amb el seu *saber fer*, aconseguí els seus objectius i salvà la independència d'Andorra amb tres reials decrets, datats el 31 de desembre de 1853, i el 4 i 24 de gener de 1854, que retornaven a la Vall les prerrogatives del lliure comerç amb Espanya.

Apèndix 1: Carta de Naturalesa atorgada pel Consell General de les Valls d'Andorra a Pascual Madoz (10 d'abril de 1854). Font: Col·lecció Particular

Apèndix 2: Retrat de Pascual Madoz, dedicat a la seva filla Juana

Apèndix 3: Portada del tom VII del Diccionario Geográfico-Estadístico-Geográfico de España y sus posesiones de ultramar, editat a Madrid el 1847

El Consell General, en agraïment a l'èxit de la delegació, al treball de mediació i lobby amb el Congrés dels Diputats, el govern i la reina Isabel II, i per tots els favors esmerçats en pro del nostre país, el 10 d'abril de 1854 envia a Madoz la carta d'agraïment que es transcriu a continuació:

Senyor Don Pascual Madoz.

Madrid.

Andorra 10 de Abril de 1854.

Molt senyor Nostre y de nostra major afecte:

No pot aquesta Vall y nostre afecte significar a V. de una manera mes sensilla y acomodada als sentiments de sos habitants y a nostra inexplicable gratitud per los grans serveys que ha fet a aquesta República, que ab la petita aspresió de un dels productes del territori, que per ser especialitat se ha adquirit sert renom.

També acompanyam una carta de Naturalesa que lo Consell, desitjós de honrarse ab el seu nom, ha expedit en favor de V.

V. en la elevació de son caracter y en la bondat de son cor, no apreciará nostre obsequi per son valor sino per la humilitat de nostra condició y per lo grau de nostra voluntat.

Tinga, puig, la dignació de admetrerlo com altra prova de la nostra mes distingida consideració y del afecte de sos mes apasionats seus segurs servidors.

Font: Col·lecció particular.

Com veiem, el document anava acompanyat d'un present, que no costa gens d'imaginar quan se'ns diu textualment que és (...) *un dels productes del territori que, per ser especialitat, se ha adquirit sert renom*, i una carta de naturalesa (apèndix 1), en la qual el Consell General, en consideració al mèrit i els serveis extraordinaris prestats a (...) *Nostra República en sas reclamacions a la Reyna y Govern de España sobre la integritat del territori e inunitat de drets y privilegis (...) ha acordat declararvos com vos declara Natural de dita Vall de Andorra y un dels seus fills mes estimats y dignes, y donantvos, com ab la present se vos dona, Carta de Naturalesa, per la cual aixís en aquesta República com en altra nació, siau tingut y reputat per Natural de Andorra ab los mateixos privilegis y exempcions de que dins y fora de la Vall gosan los Andorrans.*

Efectivament, des de llavors seria un dels fills més estimats i dignes de casa nostra. El seu comportament, la seva honestedat política liberal i la forma d'abordar les dificultats que encara apareixerien al futur varen fer de Pascual Madoz un intèrpret actiu dels interessos i les particularitats andorranes. Nou anys després, el 29 de setembre de 1863, el Consell General tornava a nomenar-lo, juntament amb el secretari Joaquim de Riba, com a representants davant la reina Isabel II i el govern d'Espanya per portar a terme les diligències necessàries per aconseguir la renovació dels privilegis d'Andorra, tal com consta al document 3846 del fons de l'Arxiu de les Set Claus, a l'Arxiu Nacional d'Andorra.

Enric Palmitjavila i Ribó,
empresari i cònsol honorari d'Alemanya a Andorra

Nacionalitat andorrana honorífica

Pere CAVERO i MUÑOZ

La nacionalitat andorrana es comença a regular per escrit al segle XX, i es fa progressivament, responnent a les necessitats que es plantegen puntualment.

És l'any 1977 quan s'articula un codi que recull la normativa existent i que es fa ressò de la pràctica existent: la tradicional, recollida, parcialment, en el *Manual digest*, el *Polítar andorrà* i altres texts costumaris.

La nacionalitat andorrana honorífica és poc coneguda. El Consell General l'atorga a algunes persones, però l'acord o el decret no són gaire explícits en la seva motivació.

La història andorrana contemporània no coneix el llibre d'actes del Consell General abans del 1864, cosa que suposa un buit documental oficial en una època en què les administracions locals i general no plantegen una administració moderna (entesa com l'actual).

El final del segle XIX i l'inici del segle XX registren l'atorgament de la nacionalitat andorrana honorífica a diverses persones.

19-12-1870 Duc de Mirepoix = ciutadà andorrà

19-12-1913 Segimond von ¿Ziellerrez? i descendents = ciutadà de les Valls; ha de pagar 4.000 pessetes de drets.

14-9-1919 Bisbe Copríncep Joan Benlloch i Vivó, inaugura la carretera de la Seu d'Urgell a Andorra la Vella = ciutadà andorrà

17-5-1920 Isidre Valls, senador de Lleida = bons serveis a Andorra. El 12-5-1902 havia estat nomenat pel Consell General fill adoptiu.

Àngel Osorio, diputat = bons serveis a Andorra.

Joaquín Milans del Bosch, tinent general = bons serveis a Andorra

12-5-1921 Ferran Valls Taberner, autor, l'any 1920, de *Vall d'Andorra*. Col. Privilegis i ordinations de les Valls Pirinenques, núm. 3. Barcelona.

21-9-1931 Andreu Masó i Lopez = ciutadà honorari, autor, l'any 1932, de *Las franquícias de Andorra. Exposición elevada al gobierno de la República Española por el Consejo General de la República de Andorra*.

24-2-1933 Friedrich Weilenmann = ciutadà d'honor, lligat a projectes postals a Andorra.

1940? René Baulard = per l'actuació per avituallar Andorra durant el conflicte bèl·lic espanyol (1936-1939), durant l'aiguat del 1937... A Encamp té un carrer.

31-12-1963 Veguer del copríncep episcopal, Jaume Sansa Nequi, i veguer del copríncep francès, Etienne Vaysset = andorrans honoraris.

Aquesta llista no és exhaustiva (no esmenta Pascual Madoz, objecte aquí d'una comunicació d'Enric Palmitjavila).

J. A. Brutails hi afegeix, a *La Coutume d'Andorra* (col. Monumenta Andorrana, núm. 1. Ed. Casal i Vall. Andorra), José Carvajal de Hué, autor, l'any 1895, de *Las cortes españolas de 1895. Las franquicias de Andorra* (Ed. Hijos de M. G. Hernández. Madrid). A Sant Julià de Lòria té un carrer.

Gaudir de la nacionalitat andorrana honorífica no suposa, *a priori*, cap avantatge polític a Andorra (vegeu, el 1866: dret de vot als caps de casa; el 1933: dret de vot als homes andorrans...).

El Consell General l'atorga:

- a persones que han tingut una actuació que el mateix Consell General considera profitosa per a Andorra, com en el cas de René Baulard;

- a persones que han de tenir una actuació a favor d'Andorra, com en el cas d'Andreu Massó;

- a persones a qui s'encomana una missió, com en el cas de Friedrich Weilemann.

Una característica peculiar és la possible revisió i revocació –el cas de Massó–, a instància de persones properes andorranes.

La revisió de qualsevol norma del Consell General es pot produir per part dels Serveis dels Coprínceps, abans de la Constitució del 1993.

Pere Caveró i Muñoz,
historiador i ensenyant

L'accés a la nacionalitat andorrana: mites i realitat

Ladislau BARÓ i SOLÀ - Meritxell MATEU i PI

El debat a l'entorn de la nacionalitat andorrana i, més en concret, de les condicions per accedir-hi és complex i s'ha d'abordar, necessàriament, tenint en compte el context, les dimensions i les particularitats històriques i geopolítiques del nostre país. En aquests moments, després de l'aprovació i posterior entrada en vigor de la Llei 10/2012 d'inversió estrangera al Principat d'Andorra, del 21 de juny, el contingut de la nacionalitat andorrana es fonamenta essencialment en la titularitat dels drets polítics i l'exercici efectiu de la ciutadania, és a dir, en qüestions vinculades al moll de l'os de l'Estat.

Amb un valor de la nacionalitat andorrana circumscrit essencialment dins de les nostres fronteres, hauríem de ser capaços de veure les oportunitats que ens pot arribar a oferir un nou marc de relacions amb la Unió Europea, sobretot si sabem defensar els interessos dels nostres nacionals en l'àmbit comunitari. En aquest sentit, estem convençuts que la problemàtica de la doble nacionalitat esdevindria residual si els andorrans es poguessin moure per Europa amb la mateixa facilitat que els ciutadans comunitaris. Aleshores també es podria plantejar una eventual relaxació pel que fa als terminis per accedir a la nacionalitat per naturalització.

Però tornem a l'obertura econòmica. Les darreres modificacions legislatives en favor de la internacionalització de l'economia han tendit a equiparar els drets econòmics dels andorrans amb els dels residents al país. Fins al punt que la nacionalitat o els anys de residència han deixat de ser un element diferenciador a l'hora d'adquirir els drets en matèria econòmica.

No oblidem que la Llei d'inversió estrangera anteriorment esmentada ha reduït de 10 o 20 anys fins a 0 el termini necessari per als residents estrangers per accedir als drets econòmics i poder desenvolupar una professió liberal. D'aquesta manera s'han ampliat els drets dels residents i s'ha avançat així en la integració social i la seguretat jurídica, a més de desproveir la nacionalitat andorrana de qualsevol contingut econòmic.

El cert és que aquests avenços legislatius han permès que l'Andorra d'avui, amb una societat oberta i capaç de preservar elements de la seva identitat, pugui superar els eventuals temors davant el canvis socials i econòmics o que, en tot cas, els encari de manera diferent a com es va fer durant els anys 1970 i 1980. Per tot l'exposat, la discussió al voltant de la nacionalitat des del

punt de vista de la cohesió i l'estabilitat socioeconòmica de la població queda limitada a la seva dimensió política, vinculada a la identitat i plantejada com la possibilitat d'accedir als drets polítics.

Les diferents onades d'immigrants que han anat arribant al país, especialment d'ençà la dècada de 1950, han anat deixant petjada i molts han manifestat al llarg dels anys el desig d'integració al Principat, participant en els seculars usos i costums dels andorrans i, alhora, contribuint a renovar-los. Aquest desig d'integració s'ha manifestat sovint a través d'una voluntat de compartir i de viure una mateixa identitat.

Pensem que la identitat no ha de ser entesa com una cosa estàtica, que no canvia mai, sinó com una realitat dinàmica que, des de l'ancoratge a uns valors cívics determinats, s'adapta a les noves condicions. Bona prova d'aquesta concepció dinàmica de la identitat és la mateixa evolució sociopolítica i econòmica del Principat a partir de la segona meitat del segle passat.

Recordem que el creixement demogràfic del país ha estat espectacular, amb una població que ha passat dels 5.000 habitants el 1940 als 76.246 el 2012, i l'ha transformat en tots els àmbits: econòmic, social, institucional i, fins i tot, urbanístic. Aquest creixement exponencial durant més de cinc dècades ha estat fruit essencialment de la immigració, de manera que els col·lectius de residents han esdevingut majoritaris enfront dels nacionals. Davant del fenomen immigratori el sistema institucional no ha estat indiferent i ha definit les línies de resposta mitjançant les polítiques i les normatives produïdes en matèria d'immigració i de nacionalitat.

Ja el 1955 el veguer francès parlava d'un *excés d'immigrants*. Alhora, en aquells anys 1950 i davant les demandes de la societat, els delegats permanents van promulgar el 24 de març del 1958 un nou Decret de nacionalitat andorrana. No va ser un decret especialment oberturista, ja que la nacionalitat seguia sent de difícil accés, en limitar-la a la consanguinitat, al *ius sanguinis*, o sia a la transmissió per via masculina o per via de les pubilles –hereves–, en el cas femení. Això sí, el text assentava la figura dels andorrans de *primera generació*, és a dir, els fills nascuts a Andorra de pares estrangers amb més de vint anys de residència, que apuntaven els decrets anteriors. De fet, aquest decret reprenia la majoria de les disposicions dels decrets del 26 de desembre de 1941 i del 16 de gener de 1942.

Cal remarcar que van haver de transcórrer més de 40 anys, fins a la Llei de modificació del Codi de la nacionalitat andorrana del 7 de setembre de 1985, perquè l'accés a la nacionalitat andorrana fos una mica menys tímid. Només observem una excepció en la prudència amb el Decret dels Delegats Permanents del 7 d'abril de 1970, que reconeixia l'accés a la nacionalitat pel criteri del *ius sanguinis* per via materna i pel criteri del *ius soli* per a la segona generació nascuda a Andorra, que donava accés a la nacionalitat als fills nascuts a Andorra de mare andorrana, no pubilla, casada amb un estranger. De la seva banda, la Llei de 1985 permetia l'adquisició de la nacionalitat andorrana als infants que tenien un dels pares, l'1 de gener del 1975, amb 15 anys de residència efectiva i ininterrompuda a Andorra, i atenuava la retallada de drets en matèria d'accés a la nacionalitat d'aquests infants que preconitzava el Codi de la nacionalitat de l'11 de març de 1977.

Tanmateix, arran de l'adopció de la Constitució el 14 de març de 1993, els plantejaments del legislador pel que fa l'accés a la nacionalitat, tot i romandre cauts, prenen un caire més ampli. Així, el 3 de setembre de 1993, amb una Constitució acabada d'estrenar, el Consell General aprova la primera Llei qualificada de la nacionalitat. S'hi consolida el *ius soli*, que introdueix la

naturalització per anys de residència i aboleix la noció, un poc discriminatòria, d'*andorrans de primera generació*. Però és la segona Llei qualificada de la nacionalitat, del 5 d'octubre de 1995, que concedeix el dret a nacionalitat per naturalització per anys de residència, 25 anys ininterromputs, i amb independència del lloc de naixement, fet que assegura que el *ius soli* es posi al mateix nivell que el *ius sanguinis*.

D'aleshores ençà s'han fet altres modificacions de la Llei qualificada de la nacionalitat, com la del 27 de maig de 2004, que rebaixa els anys de residència per accedir a la nacionalitat per la via de la naturalització de 25 a 20 anys, o la del 27 d'octubre de 2006, que equipara els drets dels fills biològics als dels fills adoptius.

Tot i això hem de reconèixer que el legislador andorrà ha estat fins a l'actualitat més que prudent en matèria d'accés a la nacionalitat, i una mica més generós, perquè el mercat laboral ho ha afavorit, en matèria d'immigració. Aquesta prudència té els fonaments en l'estructura de la població, en què malgrat l'evolució de l'accés a la nacionalitat, i com ja hem esmentat anteriorment, roman el desequilibri entre la comunitat andorrana i les poblacions immigrades: 34.417 andorrans (un 45,14% de la població) davant de 41.829 residents (el 54,86%), segons dades del 2012.

Va ser de ben segur aquesta cautela la que va portar els membres del procés constituent a introduir l'article 7.2 de la Constitució, que diu: "L'adquisició o el manteniment d'una nacionalitat diferent de l'andorrana implicarà la pèrdua d'aquesta en els termes i terminis fixats per la llei." És a dir, que amb aquest article impera l'accés a la nacionalitat andorrana com a nacionalitat única i esborra el pas a tota forma de doble o de múltiple nacionalitat.

Ens atrevim a apuntar que el legislador de la Constitució percebia com a real el perill d'un control dels drets polítics i de l'accés a la ciutadania andorrana des de l'exterior, juntament amb el temor a una pèrdua d'identitat. Així, el factor de la identitat s'inclou, com hem comentat en un paràgraf anterior, a la voluntat i al foment de la integració.

Pensem que cal perseverar en la línia de fer coincidir la població de fet amb la de dret. Aquest és un factor d'integració al qual el nostre país no pot renunciar. La mateixa Constitució convida aquelles persones que resideixen al país des de fa temps, que hi han ancorat la seva llar i que volen compartir els signes d'identitat integradora del país, a abraçar la nacionalitat andorrana. Això sí, de manera plena i única.

Tanmateix, la realitat ens porta a reconèixer la consolidació de nombrosos casos de doble nacionalitat –en clara contradicció amb el mandat que estableix l'article 7.2 de la Constitució– com un factor explícit de desintegració. És a dir que l'incompliment d'aquest article de la Constitució comporta la consolidació de dues comunitats diferenciades de ciutadans andorrans: la dels que tenen només una única nacionalitat i la dels que en tenen més d'una. Això té conseqüències polítiques rellevants i òbvies, des del punt de vista de la sobirania i de la identitat.

Ens podem preguntar: quin és el valor afegit de la nacionalitat andorrana? A Andorra, sens dubte, es tracta de l'exercici dels drets polítics, però fora de les fronteres, tot es complica.

A ningú no se li escapa que un andorrà fora de les fronteres del Principat no treballa, resideix o estudia amb igualtat d'oportunitats que un doble nacional. A tall d'exemple, les possibilitats acadèmiques i laborals fora d'Andorra dels ciutadans amb doble nacionalitat o multinacionals són superiors a les dels que només tenen una nacionalitat. I això pesa, ja que despunta en la percepció col·lectiva un sentit de discriminació.

En aquest sentit, reconeixem que la doble nacionalitat rep un important estímul extern que cal posar sobre la taula a l'hora de debatre de manera global sobre la complexitat del tema de la nacionalitat. Per això considerem que, en el marc de l'aprofundiment de les relacions amb la Unió Europea, es podrien crear les condicions per tal que els nostres nacionals tinguin accés al mercat de treball i a les institucions acadèmiques d'aquests països com qualsevol ciutadà comunitari.

Estem convençuts que en el moment en què la igualtat d'oportunitats sigui la mateixa per als andorrans fora de les nostres fronteres que per a aquells que tenen un passaport comunitari, la doble nacionalitat es desincentivarà de manera automàtica i es podran analitzar les possibilitats que l'ordenament jurídic, tant intern com extern, ens ofereix a l'hora de resoldre aquesta problemàtica. Aleshores també es podrà tractar serenament la rebaixa dels anys de residència al país per accedir a la nacionalitat andorrana per la via de la naturalització. Sota les condicions actuals, pensem que l'article 7.2 de la Constitució és essencial tant per assegurar la igualtat d'oportunitats a tots els andorrans com per preservar la nostra identitat i fomentar la integració.

I hem de continuar en aquesta línia, la de la integració, amb l'objectiu d'anar apropant, gradualment, la població de fet i la de dret. L'adquisició de la nacionalitat s'hauria d'encarar amb sentit d'Estat, des de la perspectiva que en un petit Estat com el nostre un debat d'aquesta naturalesa no té les mateixes implicacions demogràfiques, geogràfiques, socials i econòmiques que en un gran país. I convé remarcar que aquest plantejament diferenciat per raó d'estructura demogràfica, d'extensió geogràfica i de factor d'identitat és el que impera i emmarca les diferents lleis de nacionalitat dels altres Estats de petita dimensió d'Europa, com ara San Marino, Liechtenstein o Mònaco. Ens consta, endemés, que l'accés a la nacionalitat en aquests tres països és molt més impermeable que el que preveu el marc normatiu andorrà.

En un petit país, una societat oberta i cohesionada passa per la seva capacitat d'integració, però també pel fet de no crear i consolidar cossos diferenciats d'habitants: aquells a qui la doble nacionalitat atorga drets i facilitats arreu, els residents que tenen drets econòmics a Andorra i facilitats fora de les nostres fronteres, especialment si són ciutadans comunitaris, i els andorrans que només tenen una nacionalitat que els atorga drets polítics i facilitats al país, però que tenen dificultats a l'hora de treballar o d'instal·lar-se a l'exterior.

La participació cívica és un altre dels aspectes que cal tractar quan s'aborda una temàtica tan complexa com la nacionalitat. Al cap i a la fi, aquesta participació cívica ha estat un dels motors d'integració i de dinamització de la societat del país d'ençà els anys 1940.

A tall d'exemple esmentarem les associacions que immigrants, sovint d'origen català, van impulsar a Andorra, com ara l'Esquí Club Envalira, creat l'any 1932 i que, mercès a la passió d'uns quants andorrans i estrangers, principalment catalans, apassionats per la muntanya i la neu, es va implantar al país i va crear riquesa. L'activitat del Sindicat d'Iniciativa, reactivat l'any 1951, va ser un referent per promoure Andorra en el pla institucional, esportiu, turístic i econòmic. Va editar fullets d'informació turística del Principat distribuïts a França, Espanya, Bèlgica o el Regne Unit, i es va esmerçar a participar en conferències a l'exterior. O bé, el 1957, quan l'Automòbil Club d'Andorra va organitzar el primer ral·li Andorra-Mònaco-Andorra, amb una nodrida participació, que va completar el Ral·li Nacional d'Andorra, creat el 1956, amb un vessant hispànic entre Saragossa, Madrid, València, Cambrils i Montserrat.

A banda, l'activitat associativa dels habitants del Principat era evident i, a cavall entre els anys 1950 i els 1960, van néixer associacions o agrupaments de tota mena, com el Cine Club Andorrà, el Club Pirinenc (essencialment destinat als amants del senderisme), l'Esbart Santa Anna, el Curs internacional d'extensió cultural, el Grup Ressorgiment Andorrà, creat el 1961 per habitants d'Escaldes-Engordany i que establia les bases d'un pla de desenvolupament econòmic per al Principat; la Federació Andorrana d'Escacs o el Rugby Club d'Andorra, entre d'altres.

Així, la participació cívica dels habitants del Principat que agrupava tant nacionals com residents cercava una clara voluntat integradora o, com hem comentat anteriorment, un desig de participar en la construcció d'una identitat comuna a Andorra.

És un fet que les activitats de lleure s'han anat democratitzant fins a l'actualitat. Avui dia, i d'acord amb el registre d'associacions, hi ha 371 associacions vigents al país sense comptar-hi les associacions esportives i les associacions estrangeres, xifra que mostra l'alta implicació associativa i participativa del conjunt de la societat que conviu al Principat. Aquest dinamisme demostra, al nostre entendre, que el país ha sabut crear l'espai adient perquè cadascun dels habitants pugui desenvolupar una participació activa entorn a interessos diversos i inquietuds diferents articulant accions comunes i conjuntes.

D'altra banda, la Constitució preveu en l'article 23, dins del capítol tercer (Drets fonamentals de la persona i de les llibertats públiques), el dret de tota persona a "dirigir peticions als poders públics". Aquesta possibilitat, que encara no està desenvolupada per la llei tal com ho demana la mateixa Constitució, és alhora un camp ampli de lliure expressió en l'àmbit institucional, oberta a tots els habitants del Principat, ja siguin nacionals o residents.

Andorra ofereix, doncs, tot de mecanismes de participació cívica que, al seu torn, fomenten espais per desenvolupar i difondre la implicació social i l'esperit crític de tots els habitants, sigui quina sigui la seva nacionalitat. En aquest sentit, l'esperit integrador cap a una identitat comuna i compartida es veu reflectit en aquesta participació cívica i, com ja s'ha esmentat anteriorment, en una obertura màxima pel que fa a l'accés als drets econòmics.

No obstant això, som conscients que, a més d'aquests aspectes econòmics i cívics, hi ha un corrent a escala europea que preconitza l'accés als drets polítics dels residents en l'àmbit local. És cert que el ciutadà europeu exerceix els drets polítics com a tal des de dos vessants: d'una banda, la participació amb dret d'elegibilitat a les eleccions al Parlament Europeu i, de l'altra, la participació amb dret d'elegibilitat a les eleccions locals del lloc on resideix, sempre que es tracti d'un municipi dins de la mateixa Unió Europea.

Andorra, que ara per ara roman un estat tercer de la Unió Europea, no preveu aquesta possibilitat. Tanmateix, tenint en compte les característiques particulars de dimensió i d'estructura demogràfica, no podem amagar que aquesta qüestió ens planteja uns dubtes que creiem que mereixen una consideració especial o almenys una reflexió acurada.

Prenem com a exemple els habitants de tres parròquies andorranes –una petita, una mitjana i una gran–. Segons les dades del departament d'Estadística del 2012, Ordino té 4.417 habitants, dels quals 2.274 són andorrans (51,48%) i 2.143 són residents estrangers (48,52%). De la seva banda, Sant Julià de Lòria té 9.063 habitants, dels quals 4.864 són andorrans (53,67%) i 4.199 són residents estrangers (46,33%). Finalment, Andorra la Vella té 22.398 habitants, dels quals 10.043 són andorrans (44,84%) i 12.355 són residents estrangers (55,16%).

Aquestes dades mostren el gran pes relatiu que manté la població resident (i que també es pot

constatar en la resta de parròquies) i exemplifiquen clarament la gran distància que avui encara ens allunya de l'objectiu de fer coincidir la població de fet i la de dret. Així, si s'arribés a acceptar el dret de vot i d'elegibilitat dels residents estrangers a les eleccions comunals (fet que tindria, cal reconèixer-ho, uns innegables efectes integradors), pensem que es plantejarien qüestions de legitimitat institucional que convé no obviar.

En aquest cas, pensem en la distorsió pel que fa a la legitimitat d'un cònsol i d'un equip comunal enfront de la d'un conseller general. Doncs d'acord amb la premissa de sumar al cens electoral els nacionals i els residents majors de 18 anys, els cònsols i consellers comunals serien elegits per un nombre de sufragis sensiblement més alt que els consellers generals, elegits únicament pels andorranos majors de 18 anys. Per il·lustrar millor això que expliquem, ens atrevim a fer una simulació prenent com a base el cens electoral del 2011 de les mateixes tres parròquies i la seva població resident, de la qual suposarem que la meitat és més gran de 18 anys. Es tracta d'una mera especulació, que s'ha de prendre amb totes les reserves, però que alhora permet fer-nos una idea dels diferents cossos electorals que tindrien uns comicis i els altres –nacionals i comunals.

A Ordino, el cens electoral era el 2011 de 1.379 electors, als quals afegim el supòsit que, dels 2.143 residents, 1.071 siguin més grans de 18 anys. Això sumaria un cens electoral de 2.450 electors per a les eleccions comunals, és a dir, quasi bé el doble del cens que hi podria haver per a les eleccions generals.

A Sant Julià de Lòria, el cens electoral era el 2011 de 3.173 electors, als quals afegim el supòsit que, dels 4.199 residents, 2.099 siguin més grans de 18 anys. Això sumaria un cens electoral de 6.298 electors per a les eleccions comunals, és a dir, el doble del cens que hi podria haver per a les eleccions generals.

Finalment, a Andorra la Vella, el cens electoral era el 2011 de 6.604 electors, als quals afegim el supòsit que, dels 12.355 residents, 6.177 siguin més grans de 18 anys. Això sumaria un cens electoral de 12.781 electors per a les eleccions comunals, cosa que suposaria quasi el doble del cens que hi podria haver per a les eleccions generals.

Estem convençuts que aquestes dades il·lustren, tot i ser molt aproximatives pel que fa l'hipotètic cens electoral dels residents estrangers, la distorsió entorn al grau de representativitat i de legitimitat que es produiria entre membres electes dels comuns d'una banda i del Consell General i de retruc del Govern de l'altra. Aquest canvi de concepció dels mecanismes electorals de l'Estat mereix una reflexió aprofundida sobre el tema, més enllà d'una simple reforma de la Llei qualificada del règim electoral i del referèndum dels 2 i 3 de setembre de 1993, modificada el 15 de desembre del 2000.

En qualsevol cas, hem tractat d'oferir algunes pistes i algunes claus de discussió vinculades, des de perspectives diferents, a la qüestió de la nacionalitat.

Per cloure, ens interessa remarcar per un costat que el debat sobre la doble nacionalitat i sobre els anys de residència exigits per a la naturalització ha de tenir en compte necessàriament l'aplicació efectiva del Conveni entre el Principat d'Andorra, el Regne d'Espanya i la República Francesa relatiu a l'entrada, la circulació, el sojorn i l'establiment dels seus nacionals, signat el 4 de desembre del 2000; del Conveni entre el Principat d'Andorra i la República Portuguesa relatiu a l'entrada, la circulació, el sojorn i l'establiment dels seus nacionals, signat el 27 de juliol del 2007, a més del nou marc de relació amb la Unió Europea que s'està configurant i que hauria de

permetre als ciutadans andorranos treballar i fer empresa a Europa en condicions equiparables a les dels ciutadans de la Unió.

Només d'aquesta manera es deixaran d'incentivar unes situacions de doble nacionalitat que quan en una comunitat estatal –i més si aquesta està constituïda en un estat de petites dimensions– deixen de ser residuals per convertir-se en força freqüents o habituals acaben esdevenint, pel cap baix, problemàtiques a l'hora de definir el concepte de ciutadania que ha de vertebrar la referida comunitat estatal.

D'altra banda, una vegada delimitada la qüestió de la doble nacionalitat cal, segons el nostre criteri, continuar el procés encaminat a fer coincidir, per la via de la naturalització, la població de fet i la de dret i reduir els anys necessaris per a la naturalització: una via d'integració certament més lenta que la d'obrir la participació dels residents a les eleccions comunals, però alhora molt més coherent des del punt de vista de la definició del *demos* andorrà, ja que permet esvair el problema –greu– que es derivaria de tenir, en funció de les institucions, cossos electorals amb mides diferents i amb legitimitats també diferents.

I finalment, convé assenyalar que el debat sobre la integració no s'esgota amb les qüestions relatives a l'accés a la nacionalitat i als drets polítics. En aquest sentit, hem provat d'exposar que hi ha tot un ventall de possibilitats d'expressió democràtica i participació cívica que es fa evident en el dinamisme associatiu del Principat. La construcció d'una nacionalitat andorrana compartida passa pel foment dels valors d'identitat i d'integració que la caracteritzen, en un marc que estem convençuts que afavoreix les múltiples i diverses manifestacions de la societat civil.

Ladislau Baró i Solà,
conseller general i cap del grup parlamentari demòcrata, i
Meritxell Mateu i Pi,
consellera general i vicepresidenta de la comissió legislativa de Política Exterior

La nacionalitat andorrana, avui

Marc FORNÉ i MOLNÉ

La nacionalitat andorrana no la podem veure ara tal com era quan a Andorra hi havia vuit mil habitants com a màxim, al primer terç del segle vint i durant mil anys amb prou feines la meitat. No en podem parlar ara com quan resultava que dos dels tres primers caps de Govern no teníem drets polítics per ser fills d'un pare estranger, que no podia ser andorrà si la seva esposa no era pubilla...

Per això no m'agraden alguns titulars i moltes simplificacions que es fan, de la ignorància estant, com si a Andorra no haguéssim avançat gens. Com si no s'hagués abolit la mentalitat que permetia la discriminació dels nascuts al nostre país d'ençà l'any 1975... Com si, sent l'únic Estat europeu i potser del món en haver multiplicat per deu la seva població els darrers 70 anys, les nostres lleis no haguessin passat del dret de la sang al dret del sol (per cert, a una part de la meravella europea n'hi ha que voldrien fer marxa enrere)... Com si entre la primera vegada que els de primera vam votar, i ara, la proporció entre el cens electoral i el nombre d'habitants no s'hagués mogut molt en sentit positiu.

La primera i més flagrant simplificació i els invariables titulars de la premsa de fora, sobretot, és la que, quan anem a votar, hem de llegir cada vegada, especialment a les eleccions comunals: és allò tan tronat que "només voten una part dels habitants".

A mi cap enquestador no m'ha demanat si era partidari de donar el vot als residents per a les comunals, "tal com es fa a Europa a les municipals... [sic]". En primer lloc *cal dir* que encara no ho fan a tots els Estats de la meravella europea, però, sobretot, no tenen vot els estrangers a cap elecció autonòmica d'Espanya ni a cap elecció territorial alemanya. I, per recordar-ho als que no en volen sentir parlar: unes comunals a Andorra no són el mateix que unes municipals, enlloc d'Europa.

I si ens hem de posar a defensar la nostra llengua comuna catalana, que els ho demanin als de molts pobles i ciutats de les Illes Balears, on si no entens l'alemany més val que no vagis a moltes botigues ni et presentis a cap elecció del teu poble. Per cert, els qui fan enquestes sense haver informat bé els enquestats, s'han preocupat de saber si als pobles de Dinamarca fronterers amb Alemanya hi tenen vot els residents alemanys? Jo no us ho puc dir, però ho dubto molt.

Dit això, no sent partidari de copiar i empegar allò que no fan a tot Europa (o bé, només, allò que fan malament) i que no té gran cosa a veure amb Andorra, penso que s'hauria de reformar la Constitució en el tema de la nacionalitat per suprimir la prohibició de la doble nacionalitat. Allò que tots els qui fèiem poca o molta política vam creure com una cosa indiscutible fa només vint anys, s'ha girat contra Andorra i contra la tan demanada integració. I s'hi ha girat perquè molts juguen amb dues baralles. I la segona ja els l'anuncien al consolat d'Espanya quan van a renunciar a la nacionalitat espanyola per complir les lleis andorranes. Tots sabem que els diuen que l'endemà mateix els poden refer els papers espanyols. Tots hem sabut de persones electes en ajuntaments veïns del Runer avall que tenien passaport andorrà i no pas de funció. Tots hem pogut llegir que algú havia hagut de sortir d'unes llistes de candidat perquè també era andorrà (n'hi ha que tenien més mala sort o més mala premsa). I no sé què passa al consolat francès o al portuguès..., però sé que alguns Estats no permeten que es renunciï a la seva nacionalitat... I ningú no va fer tot el que podia fer, jo el primer, per fer respectar la renúncia.

Ara que els drets econòmics per a un resident són quasi els mateixos que els d'un andorrà seria millor que els qui, ho vulguin, puguin tenir doble nacionalitat sense fer trampa, sense haver de portar un passaport a l'esquerra i un altre a la dreta en passar una frontera. El cens electoral andorrà no perdria tot de gent que fa més de vint anys que viuen a Andorra i l'estimen.

I això ho dic ara i no ho pensava fa vint anys. També fa més de vint anys que jo pensava i deia que el Codi de la nacionalitat que discriminava els nascuts a Andorra, fills de dos estrangers, s'havia de canviar immediatament. I també llavors n'hi havia alguns, que ara potser ho firmen tot, que deien que de moment aquella ximpleria s'havia de mantenir per preservar la integració i mentre no hi hagués una bona escola andorrana...

Res no es pot simplificar. Tampoc no penso que ningú hagi de governar i legislar a cops d'enquesta sense informació i debat públic previ, ni en aquest tema ni en tots els altres que ara són al carrer, o, sobretot, als diaris.

Marc Forné i Molné,
advocat i excap de Govern d'Andorra

La doble nacionalitat de fet, present i futur

**Joan Miquel RASCAGNERES
i LLAGOSTERA**

Bon dia a tothom.

Abans d'endinsar-me en l'anàlisi del concepte de doble nacionalitat de fet, en el moment present i intentar fer una projecció en el futur, pel que fa a Andorra, sembla oportú recordar breument les causes històriques de l'aparició de doble o plurinacionalitat. Val a dir que les nacionalitats múltiples van començar a aparèixer, essencialment, en la segona meitat del segle XX. Anteriorment, existien pocs casos de dobles nacionals, atès que els Estats aplicaven, o bé el *ius soli*, per als països d'immigració, o bé el *ius sanguini*, per als països d'emigració, amb la qual cosa demostraven així la seva voluntat de fer perdurar, en l'espai, els lligams amb els seus ciutadans. Ara bé, a partir del segle XX, i cal entendre aquesta observació en general, sense perjudici d'algunes excepcions remarcables, diverses legislacions sobre la nacionalitat varen fer compaginar tant una opció com l'altra. D'altra part, la descolonització, després de la Segona Guerra Mundial, va crear noves problemàtiques, amb l'aparició d'estats que no tenien existència jurídica precedentment, i fou reconeguda als nacionals d'aquests estats, en molts casos, una doble nacionalitat: la de l'Estat colonitzador que acabava de desaparèixer i marxar, i la de l'Estat que s'acabava d'independitzar.

Les situacions de doble o múltiple nacionalitat han portat nombroses dificultats pràctiques i fins i tot conflictes de nacionalitat, tenint en compte que els ciutadans amb doble o més nacionalitats es veien obligats, tant per l'Estat d'origen, com per l'Estat d'adquisició, de complir amb unes obligacions, entre les quals s'ha de destacar, en aquesta època, la segona meitat del segle XX, les obligacions militars.

Per resoldre aquests conflictes i si ens limitem a examinar el cas del continent europeu, el Consell d'Europa va considerar convenient, davant d'aquestes dificultats, establir la Convenció d'Estrasburg del 6 de maig del 1963, que precisava en l'exposició de motius: "Considerant que el cúmul de nacionalitats és una font de dificultat i que una acció comuna amb la finalitat de reduir, tant com sigui possible, en les relacions entre Estats membres, els casos de pluralitat de nacionalitat, respon als objectius del Consell d'Europa.

Considerant que es doncs desitjable que un individu que posseeixi la nacionalitat de dos o més

parts contractants només tingui l'obligació de complir amb les seves obligacions militars que enfront d'una sola d'aquesta part."

En seguiment d'aquest conveni i de la seva filosofia, qualsevol adquisició d'una nova nacionalitat (per naturalització o qualsevol altre mitjà, d'un dels Estats del Consell d'Europa per un ciutadà d'un altre Estat), havia de conduir, salvat excepció, a la renúncia de la nacionalitat d'origen. Ara bé, l'any 2007, diversos Estats del Consell d'Europa van arribar a un acord que els permetés denunciar en tot moment les disposicions contingudes en el Capítol I d'aquest conveni. Així ho ha fet Bèlgica el 2007 i França el 2009, per exemple, en admetre, aquests Estats, la doble nacionalitat d'alguns dels seus ciutadans.

Però més enllà de les obligacions militars, ara passades a la història en molts Estats europeus, el concepte de doble nacionalitat, quan existeix i és reconegut, té un límit. En efecte, cada Estat reconeix únicament la seva pròpia nacionalitat i no dóna al ciutadà cap avantatge per ostentar una segona nacionalitat. Així, un doble nacional, francès i espanyol, és francès per als francesos i espanyol per als espanyols. El cert és que el món modern, aquest dit de globalització, condueix cada dia més a trobar-se davant casos de doble nacionalitat, que són més acceptats pels Estats sobirans, a l'excepció d'uns quants, que prohibeixen totalment la doble nacionalitat, com ara l'Azerbaidjan, el Japó o la República Democràtica del Congo, també anomenada Congo Kinshasa. I uns quants Estats més prohibeixen únicament als dobles nacionals els mandats polítics.

Pel que fa a Andorra, és sabut que la nostra Constitució prohibeix, en l'article 7.2, l'adquisició o el manteniment d'una nacionalitat diferent de l'andorrana, amb la conseqüència de la pèrdua de la nacionalitat andorrana en els termes i terminis fixats per la llei.

Amb relació a aquest principi constitucional, un ponent provocador, cosa que no sóc, hauria de remarcar que la Carta Magna va ser promulgada per dos coprínceps que gaudien, per hipòtesi, de la doble nacionalitat. I val a dir que en el text de la Constitució en cap moment no es preveu que els coprínceps no es vegin sotmesos a l'article 3 de la mateixa Constitució, que precisa que el text vincula tots els poders públics i els ciutadans. Però la tradició històrica ha pal·liat aquesta manca de previsió i s'ha acceptat sense cap discussió la doble nacionalitat evident del cap d'Estat andorrà. És l'excepció que valida la regla.

Continuant amb l'anàlisi de la prohibició de la doble nacionalitat a Andorra, és obligat fer esment, en primer lloc, de la sentència del Tribunal Constitucional, de data 15 de març del 1994, que va ser dictada en mèrits d'un recurs d'inconstitucionalitat, formulat en data 31 de desembre del 1993, pel cap de Govern, el Sr. Òscar Ribas Reig. En el seu recurs, dirigit en contra de la Llei qualificada de la nacionalitat del 5 d'octubre del 1995, el cap de Govern no posava en dubte el principi d'aquesta prohibició, sinó que s'elevava en contra de les seves eventuais conseqüències i, per tant, en contra d'alguns dels preceptes continguts en la llei, que podrien tenir com a efecte la privació total de nacionalitat, o sigui l'apatridia en alguns casos particulars. Estimant el dit recurs, el Tribunal Constitucional va anul·lar diferents articles de la Llei de nacionalitat i va consagrar la prohibició de doble nacionalitat inscrita en la Constitució, fins i tot en cas que tingui efectes retroactius.

I val a dir que aquesta prohibició ha anat suscitant, en el temps, diferents controvèrsies, en afectar dobles nacionals, que foren finalment resoltes per la sala administrativa del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, en els termes següents. Així, ho diu la Sentència d'aquest tribunal:

Segons aquest text, o sigui la Llei de nacionalitat,

"Si el Govern té constància que una persona de nacionalitat andorrana exerceix activament una altra nacionalitat, incoarà d'ofici un expedient de pèrdua de la nacionalitat.

Es tracta per tant, d'interpretar l'expressió "exerceix activament una altra nacionalitat."

I, segons el Tribunal Superior, per a l'aplicació d'aquest precepte:

"S'han de distingir dues situacions:

En un primer cas, una persona ha adquirit la nacionalitat d'un Estat estranger sense manifestació expressa de voluntat per part seva: en aquesta hipòtesi, cal considerar que no exerceix activament una altra nacionalitat.

Però si la persona ha adquirit la nacionalitat d'un Estat estranger fent una manifestació expressa de voluntat, cal treure la conseqüència que "exerceix activament una altra nacionalitat." En efecte, en aquesta hipòtesi aquesta persona ha tingut un comportament actiu, ja que ha pres la iniciativa de demanar la nacionalitat d'un Estat estranger".

Per tant, en aquesta decisió, el Tribunal Superior distingeix dues situacions força diferents i, per tant, d'una certa manera, acaba admetent la doble nacionalitat de fet. Es tracta de la nacionalitat que una persona haurà adquirit sense manifestació expressa de voluntat per part seva. Val a dir que aquesta doble nacionalitat de fet és una noció totalment integrada al concepte de nacionalitat andorrana.

Al principi d'aquesta intervenció esmentava la globalització i la facilitat de les comunicacions que havia augmentat el fenomen de doble nacionalitat, en la segona meitat del segle XX. A Andorra no hem esperat la globalització i la facilitat de les comunicacions per conèixer d'aquest fenomen. Els casaments transfronterers són practicats des de fa segles a casa nostra i són, pel que ens afecta, una de les causes essencials de la doble nacionalitat de fet. Dit altrament i potser més senzillament, la pregunta és la següent: tinc una nacionalitat o la nacionalitat em té? Què vull dir amb això? Que, molt senzillament, són els requisits fixats en cada llei de la nacionalitat els que atorguen o no una nacionalitat. Així, si els fills de francesos són francesos, encara que hagin nascut a l'estranger, un fill d'una parella andorranofrancesa nascut a Andorra tindrà de fet la doble nacionalitat, francesa i andorrana. Una altra cosa és que exerciti activament la nacionalitat francesa, sol·licitant, per exemple, uns documents d'identitat a l'ambaixada d'aquest país a Andorra. I el mateix raonament s'aplica als fills de parelles hispanoandorranes, atès que tant les lleis franceses o espanyoles, com moltes altres lleis fonamentades en el *ius sanguini*, disposen que els fills dels seus nacionals ostenten la nacionalitat dels pares. Per tant, no es pot negar l'existència força comuna a Andorra d'aquesta doble nacionalitat de fet, tenint en compte el nombre important de parelles de nacionalitat diferent. Ara bé, aquesta particularitat s'ha salvat en la Llei de la nacionalitat, la qual esmenta l'exercici actiu d'una altra nacionalitat, i no l'exercici que es podria anomenar passiu. I així ho ha recollit el Tribunal Superior, en la sentència que he esmentat precedentment. I podem augurar que, en el futur, aquest fenomen anirà creixent.

Una altra cosa és determinar si aquesta nacionalitat de fet pot portar, en el futur, a una modificació dels principis bàsics que integren la nacionalitat andorrana, és a dir, el primer d'entre ells, l'exercici actiu d'una sola nacionalitat. S'ha pogut constatar, els últims anys, que molts residents, en condició d'adquirir la nacionalitat andorrana, no ho feien per no perdre la seva nacionalitat d'origen. D'altra part, les dificultats econòmiques han portat un nombre cada dia creixent de joves andorrans a

anar a treballar a fora de les nostres fronteres, amb les dificultats que això suposa en diferents Estats. Podem esmentar, per exemple, Anglaterra o fins i tot Suïssa, sense deixar de banda el nostre gran veí del sud, en el qual l'aplicació del Conveni trilateral de l'any 1994 té algunes dificultats d'aplicació, tot i els discursos tranquil·litzadors de les autoritats espanyoles. Aquestes dificultats provoquen que alguns nacionals andorrans decideixin, en el moment d'instal·lar-se a l'estranger i per poder fer-ho en unes condicions òptimes, fer valdre la segona nacionalitat, que poden obtenir, a raó de la nacionalitat dels pares. Bàsicament, es tracta de fills de ciutadans de la Unió Europea per als quals s'apliquen els principis de lliure circulació de les persones i de lliure instal·lació en el territori de la UE.

Sempre és difícil voler fer previsions, i els meteoròlegs no ens desmentiran, i és sabut que la tasca de *previsionista* és la més delicada i perillosa al món. Ara bé, podríem pensar que si continuen les tensions econòmiques i atès el nombre important d'estudiants que té Andorra, en un futur no gaire llunyà ens trobarem una diàspora d'andorrans a fora de les nostres fronteres i, sense l'acció enèrgica de l'administració andorrana, de cara almenys a la Unió Europea, per obtenir un estatut particular, podem imaginar que aquesta doble nacionalitat de fet esdevingui, cada dia més, una doble nacionalitat de dret, amb un menyspreu evident per les disposicions constitucionals. Una altra cosa és preveure si aquestes tensions poden portar, certament a llarg termini, a una modificació de l'article 7.2 de la Constitució. Però no és provocador avui dia plantejar aquesta pregunta, atès que el que mana és la realitat, i els textos de llei, encara que siguin constitucionals, o bé s'adapten a la realitat o bé queden obsolets. I això no es pot desitjar per a la nostra Constitució, que ha vertebrat l'Estat andorrà i que representa una eina útil per al futur del nostre petit Principat.

Us agraeixo la vostra atenció i dono les meves gràcies al lector d'aquestes modestes observacions que, en un futur, es poden desvelar totalment equivocades. Ho assumeixo.

Joan Miquel Rascagneres i Llagostera,
advocat i mediador de la Universitat d'Andorra

El tractament de la nacionalitat en els mitjans de comunicació

Marc SEGALÉS i DALMAU

En primer lloc m'agradaria agrair la invitació de la SAC a participar en aquesta nova jornada i felicitar-la per l'organització de la 26a edició de la Diada d'Andorra a la Universitat Catalana d'Estiu així com també per l'obtenció del premi Canigó, que reconeix els trenta anys de trajectòria de divulgació científica de la Societat Andorrana de Ciències.

També m'agradaria felicitar la SAC per l'encert de dedicar tota una jornada a reflexionar i debatre sobre la nacionalitat i tot allò que pot comportar des dels múltiples vessants des dels quals que es pot abordar.

I és que els mitjans de comunicació, i comencem a entrar en matèria, aborden la qüestió de la nacionalitat, excepte en determinats casos que més endavant veurem, de forma molt puntual i, com no pot ser d'una altra manera, ja que és la seva tasca fonamental, aplicant el més estricte criteri informatiu. És a dir, i deixant de banda que en alguna ocasió en les pàgines o seccions d'opinió hi pugui haver un article o una reflexió sobre el tema amb una mica més de profunditat, el tractament de la nacionalitat es limita puntualment a l'aparició d'un fet noticiable: la retirada del passaport, i per tant de la nacionalitat andorrana, a un ciutadà de qui s'ha constatat que tenia també el passaport d'un altre país, o la presentació d'una iniciativa legislativa per modificar la Llei de la nacionalitat i el seu posterior debat en seu parlamentària, en serien dos dels exemples més clars i a la vegada més recents que podríem trobar.

És aleshores quan els mitjans, a través dels seus editorials, es posicionen en relació amb aquesta qüestió i insten, generalment, el Govern i les diferents forces polítiques, que de fet són a qui pertoca fer o no els canvis que es considerin oportuns, a seguir les recomanacions del Consell d'Europa pel que fa als anys de residència necessaris per poder accedir a la nacionalitat andorrana per naturalització o a buscar una solució per a la qüestió de la doble nacionalitat, no permesa amb la legislació actual però com és sabut un fet ben present en la nostra societat.

Més enllà d'aquests casos puntuals, i com apuntàvem anteriorment, sí que hi ha un altre àmbit en què no ben bé el terme en si però sí l'ús de la nacionalitat que en fan els mitjans de comunicació mereix algunes reflexions i consideracions. Em refereixo a l'ús de la nacionalitat que fan els mitjans a l'hora de tractar la informació de caràcter social i, més concretament, la de successos.

Un petit exemple:

Enxampat un turista amb una pena de 5 anys de presó pendent des del 2004

Detinguts dos romanesos per manipular parquímetres

Detingut un xinès pel robatori en una joieria

Però també:

Tailàndia absol i allibera el jove andorrà retingut

La Generalitat tornarà l'IVA als andorrans

Aposta pel talent andorrà

Són sis titulars agafats a l'atzar dels que s'han pogut llegir als diaris i sentir a la televisió i les ràdios del país aquestes darreres setmanes. Tot i que estic convençut que en cap dels sis casos mencionats no hi ha hagut una mala intenció manifesta, no deixa de ser curiós, per dir-ho d'alguna manera, que en els titulars de les notícies que tindrien un sentit més negatiu figurin les paraules *turista*, *romanesos* i *xinès* i que, per contra, en les que tindrien un caràcter més positiu es repeteixi *andorrà* i *andorrans*. Què hauria costat parlar d'un *home* detingut amb una pena pendent, o de *dos joves*, perquè així eren, detinguts per manipular parquímetres o d'un *home* detingut pel robatori en una joieria? Doncs segurament el mateix esforç que si s'hagués parlat d'un *caçador*, perquè ho era quan es va informar de la detenció, absolt i alliberat a Tailàndia; que una empresa organitzava un concurs per escollir un *dissenyador* del país, o que la Generalitat retornarà l'IVA a *totes aquelles persones que visquin a Andorra i comprin a Catalunya* perquè seria força complicat per l'executiu català explicar que només retornà l'IVA als andorrans com si es vol, i aquí sí que amb una mica de mala intenció, es pot interpretar del titular publicat. No es tracta simplement d'utilitzar un llenguatge políticament correcte com dirien alguns, si no més aviat de posar les coses al lloc que els pertoca, amb l'ordre correcte i mirant d'evitar caure en tòpics i estereotips. A la vegada, i sense alterar el que acabem de citar, cal mantenir el rigor informatiu i garantir el dret dels ciutadans de ser correctament informats.

Negar que el discurs que construeixen els mitjans de comunicació té una gran influència en la visió que tenen els ciutadans de la societat és negar allò que és evident. I és que, fidels a la seva raó de ser, els mitjans informen sí, però també exerceixen com a motor del que coneixem com a opinió pública, perquè malgrat que no són els mitjans en si els que la creen, sí que ajuden a conformar-la.

Els mitjans de comunicació constitueixen un dels molts espais d'acció social on opera una construcció, reconstrucció i redefinició dels fets, mentre s'exerceixen efectes sobre el curs d'elecció. Els relats mediàtics participen així de la construcció social de la realitat que retransmeten i al mateix temps produeixen noves dinàmiques d'interacció social. Els mitjans de comunicació proposen, aleshores, una posada en escena que acaba per condicionar i modelar les relacions interpersonals i intergrupals en la vida quotidiana, i més en un Estat petit com el nostre.

A tot això, en el cas d'Andorra i a causa de les particulars característiques del país, amb una majoria de població immigrada i on el poder és en mans d'una minoria, cal afegir-hi un rol d'element de cohesió social.

I és que com s'ha dit i han apuntat algun dels ponents d'aquesta jornada, la nacionalitat és un signe, i sense cap mena de dubte el més clar, de pertinença, però no pot passar per alt que els mitjans de comunicació ajuden a fomentar en bona part de la població immigrada un sentiment i una consciència de pertinença a una realitat.

Per aquest motiu, és imprescindible que els mitjans s'autoexigeixin un rigor en el tracte de les informacions i mirin d'evitar que aquestes, malgrat que gairebé en la totalitat dels casos no es pot afirmar que hi hagi una intenció manifesta, puguin considerar-se discriminatòries envers cap col·lectiu nacional. És evident que en aquesta qüestió, com de fet gairebé en qualsevol, tot és opinable i hi haurà aquells que relativitzaran la importància d'aquest aspecte. Naturalment, i ha de ser així, cadascú i, en aquest cas cada mitjà de comunicació, té la seva pròpia manera de fer i el seu llibre d'estil, que no ha de ser ni millor ni pitjor que el pugui tenir un altre. En el cas del BONDIA, i com a exemple del que parlava d'autoexigència d'un determinat rigor i de la manca de mala intenció, quan va sortir a la llum el 30 de gener del 2004 portava a les seves pàgines una secció anomenada *Terra natal* en què es recollien notícies dels països d'origen de bona part dels ciutadans d'Andorra, principalment Espanya, França i Portugal. Naturalment, la creació d'aquesta secció en aquell moment no tenia cap intenció discriminatòria sinó que volia aportar un plus d'informació als lectors del BONDIA. Un any i mig després, es va decidir, i crec que amb bon criteri, suprimir aquesta secció, que, malgrat no ser la intenció dels impulsors del diari en aquell moment, podia fer la sensació que classificava els ciutadans del país en funció del seu origen i que de ben segur poc ajudava, des d'aquest àmbit, a fomentar la integració i la cohesió social.

Aquest exemple concret del BONDIA serveix per constatar que els mitjans poden, si volen, corregir i rectificar determinades actituds que, malgrat ser del tot legítimes, poden comportar interpretacions que no s'ajusten a la voluntat inicial dels diferents mitjans.

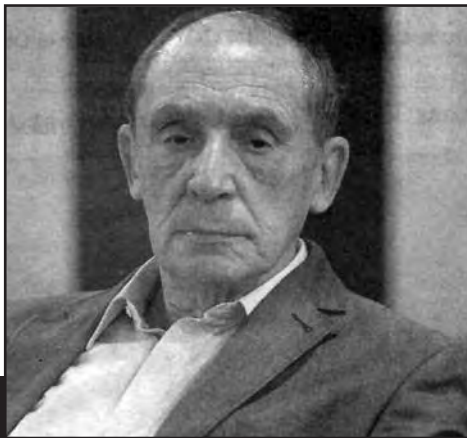
I és que malgrat l'evident tendència al sensacionalisme, com a conseqüència del procés pervers que emana de la necessitat de cridar l'atenció per acaparar lectors en els cas dels diaris, espectadors en la televisió, i oients en el cas de les ràdios, i així mirar de captar publicitat, cal que els mitjans no oblidin ni renunciïn al seu rol d'element que ajuda a fomentar la integració social.

La crisi, que com a qualsevol sector de la nostra economia, també ha castigat amb duresa els mitjans de comunicació amb retallades de plantilles que dificulten en la majoria de casos la correcta cobertura dels diferents esdeveniments, no pot servir d'excusa perquè els mitjans i els professionals que hi treballen deixin de banda les seves obligacions i oblidin el codi deontològic, que regeix o hauria de regir la professió periodística, i les recomanacions dels llibres d'estil. I és que és precisament en un moment de crisi com l'actual, on la revolució de les noves tecnologies i l'explosió de les xarxes socials han multiplicat les opcions dels ciutadans per accedir a tot tipus d'informació, quan els mitjans de comunicació i els seus professionals han de reivindicar més el seu rol i defensar la seva bona pràctica.

Marc Segalés i Dalmau,
periodista i director dels diaris gratuïts 'BonDia' i 'Més Andorra'

La nacionalitat com a sentiment de pertinença a una nació

Òscar RIBAS i REIG

La nacionalitat és un concepte polisèmic que té una gran importància en les ciències socials: el dret privat, el dret constitucional i les relacions internacionals. Pot referir-se, en primer lloc, a la ciutadania o nacionalitat jurídica-administrativa. S'obté quan es rep el passaport d'un estat determinat: genera drets i obligacions recíprocs i defineix la subjecció d'una persona a un concret ordenament jurídic. L'altre significat engloba el concepte de la nacionalitat política i social: de sentiment de pertinença a un grup social de forta personalitat identitària, que suposa la identificació amb el caràcter nacional d'un poble.

Però tal vegada la definició més apropiada i més ajustada als meus propòsits en comparèixer davant vostès sigui la que vincula la nacionalitat al sentiment de pertinença. Va ser formulada per Isaiah Berlin, president de l'Acadèmia Britànica entre 1974-1978, en l'obra *Dos conceptes de la llibertat*: "Quan estic entre la meua gent, ells m'entenen com jo els entenc a ells i aquest enteniment em produeix la sensació de ser quelcom en el món." Aquesta idea va ser desenvolupada pel seu biògraf, Michael Ignatieff de la manera següent: "Pertànyer és entendre els codis tàcits de la gent amb la que convius. Ser nacional és saber que seràs entès sense necessitat d'explicar-te, que vius conjuntament amb els demés una mateixa història i un projecte comú per l'esdevenidor. En resum, la gent parla el teu idioma." Per això la llengua, juntament amb el territori, la història i els objectius de futur comuns, és un element essencial de pertinença a la nació. Això explica en part per què la defensa de la llengua és una causa nacionalista tan emotiva. La llengua, la història i una mateixa cultura proporcionen la forma més essencial de pertinença. I en conseqüència "una persona pot, naturalment, ésser compresa en llengües i en països diferents al propi. Fins i tot es pot retrobar la 'pertenença', fins i tot a l'exili. Però l'afirmació nacionalista és que la 'pertenença plena', la càlida sensació que la gent entén no solament el que dius, sinó el que vols dir, solament és possible quan estàs entre la teua pròpia gent en la teua terra".¹

En el context del pensament que s'imposà com a ideologia constitutiva de l'estat-nació a partir del segle XIX, la unitat de llengua, territori, història i futur comú coincidí amb el concepte de nació. Aquest també és un concepte polisèmic. La paraula *nació*, en el sentit estricte, té

dues accepcions: la política i la cultural. En l'àmbit jurídicopolític, la nació s'identifica amb l'Estat sobirà, mentre que la *nació cultural* és un concepte socioideològic més subjectiu i ambigu que l'anterior. A grans trets es pot definir com una comunitat humana amb certes característiques comunes "a qui la història li ha conferit el sentit eticopolític, no metafísic universalment vàlid: l'interès general de la comunitat (nació) ha de prevaldre sobre el particular dels seus membres."²

La coincidència del concepte de la nacionalitat jurídicoadministrativa amb el de la nacionalitat cultural està estretament relacionada amb l'aplicació de l'anomenat principi de nacionalitat, i depèn de la identificació més o menys total que hi pot haver entre nació i Estat. Històricament, la idea que la nació i l'Estat són el mateix es va pretendre generalitzar a Europa després de la Primera Guerra Mundial (com a conclusió dels anomenats *14 punts de Wilson*). Més endavant es va intentar estendre a la major part del món. Això va esdevenir després de la Segona Guerra Mundial, com a resultat dels anomenats *processos de descolonització*. Val a dir que l'objectiu no ha estat impossible de dur a terme a la pràctica a causa de la multiplicitat d'identitats que coincidien en el territori dels mateixos estats i la consegüent confusió entre diferents comunitats, cultures i llengües, religions, territoris i fronteres.

Què ens depara el futur? Segons George Friedman, "L'any 2050 els països industrialitzats perdran població a un ritme espectacular". Tot seguit es pregunta, "Quin serà el resultat més immediat de la reducció de la població mundial?" I respon: "De manera planera i simplificada, en la primera meitat del segle XXI, la disminució provocarà, en els països industrialitzats, una important manca de mà d'obra. El veritable problema serà induir a la mà d'obra forana a que hi acudeixi. Alguns països arribaran a pagar perquè la gent hi vagi a viure."³ Sabem prou bé que la població europea minva i envelleix, fent per manera que creixin els índex de dependència. Diu Lamo de Espinosa, "dels trenta països del món amb un percentatge més alt de població de més de seixanta anys, ni més ni menys que vint-i-nou són europeus".⁴

Avui dia, tal com constaten Tony Judt i Timothy Snyder, "quasi bé tots els països d'Europa viuen una gran confusió sobre com ensenyar el seu passat i quin fruit treure d'aquest passat".⁵ Si és certa la profecia de Friedman (i no hi ha cap raó lògica perquè no es compleixi), els estats del nostre entorn, que s'han llençat a crear una entitat postnacional fonamentada en l'euro –si és que volen salvar la seva ànima global i la seva autèntica unitat moral que els fa fer el que són–, es veuran obligats a redefinir amb noves estratègies les respectives polítiques demogràfiques i les condicions per accedir els immigrants a la nacionalitat dels diferents estats. De fet, Alemanya ja exigeix als aspirants a la nacionalitat un examen previ d'assimilació.

Andorra ha estat fins ara un Estat autènticament uninacional: l'Estat coincidia amb la nació, amb una única cultura comuna, una llarga història comuna, uns mateixos valors construïts conjuntament en el transcurs de generacions, i uns objectius comuns de futur. Tot això conforma la identitat nacional andorrana que s'adiu amb la definició de la Unesco: "el conjunt de coneixements i valors que malgrat no haver estat objecte de cap ensenyament específic, tots els membres de la comunitat coneixen perfectament." És a dir, són valors i coneixements que formen part d'un inconscient, i l'inconscient és quelcom d'intractable. Ni pot compartir-se, comprar o vendre, ni pot intercanviar-se i per això, es converteix en la identitat nacional andorrana.

Fins a quin punt és transcendent el sentiment de pertinença a la nació? Els anomenats drets econòmics de residència i establiment, són suficients per atorgar la categoria de nacional? És

admissible per ser subjecte al dret nacional solament una mera demostració de la residència d'un temps en un territori? O bé l'òptim seria definir polítiques d'assimilació i/o d'immigració orientades a homogeneïtzar i millorar la identitat pròpia, i enriquir-la amb la incorporació del millor de les cultures foranes? En una enquesta del CRES de final dels anys 2005 quedava expressament reflectit que un percentatge molt superior al 50% de les persones enquestades d'origen estranger que havien accedit a la nacionalitat andorrana no tenien cap sentiment d'andorranitat, sinó que hi havien accedit per raons de caire pràctic. La nostra legislació parteix de la premissa que els anys de convivència fixats per llei per accedir a la nacionalitat andorrana han de ser suficients per desenvolupar el sentiment de pertinença. Tanmateix, tot i que les enquestes del mateix CRES confirmen que el sentiment d'andorranitat sol augmentar proporcionalment als anys de residència,⁶ no en podem treure avui clars indicis d'una evolució positiva de la situació global.

La tendència és que, si no s'aporten solucions, Andorra esdevingui un Estat multinacional, amb els conflictes naturals entre diferents cultures per esdevenir cultura o identitat dominant. Si ens proposem enfocar el debat de la nacionalitat i doble nacionalitat amb la responsabilitat i rigor, és bàsic tenir ben clar la diferenciació entre nacionalitat *de passaport* i la nacionalitat que engloba el sentiment i la identitat. Tinc la impressió personal que massa sovint es confonen les dues accepcions. Aquí rau el nus gordià del debat. Sembla com si ens fes por encetar-lo. Però per un petit Estat limitat en territori i població com el nostre, és fonamental definir polítiques d'assimilació que puguin ser realment eficaces.

Una assimilació mai no podrà ésser massiva, ni immediata. Necessita un cert espai de temps de convivència natural entre la societat que vol assimilar i aquell que vol ser assimilat. L'assimilació és fonamentalment una qüestió de voluntats d'ambdues parts, i de recíproques lleialtats.

En la meua intervenció en aquesta mateixa universitat, el mes d'agost del 2008, ja assenyalava que per mi era evident que el problema de l'estrany no es planteja solament per la distància cultural (en el sentit omnicomprensiu de la paraula) entre la població que acull i la població que entra, sinó que és també un problema de dimensions, del *quantum* d'immigrants, en un espai temporal curt. Una població forana del 10% sol resultar una quantitat que es pot assimilar fàcilment. Si és del 20% probablement no serà tan fàcil, i amb un 40 o 50% és probable que hi hagi una forta resistència.

En aquella compareixença citava Anna Triandafyllidou (actual directora del programa de recerca de governança global de la Comissió Europea, membre de la Fundació Hel·lènica per a la política europea i estrangera i investigadora del Centre Robert Schumann de Florència), la qual compartint l'opinió de Sartori fa ressò⁷ de criteris explicitats pels experts segons els quals sobrepassar el nombre d'immigrants del 8 al 10% de la població total és un factor de perill per a l'estabilitat cultural de la societat. Altres sociòlegs situen el sostre en el ritme de la seva arribada, que –diuen– no ha de sobrepassar el 0,5% anual.

Els que tenim una certa edat som testimonis de l'assimilació impecable a la nació andorrana dels refugiats polítics a conseqüència de la Guerra Civil espanyola, normalment procedents de la veïna Catalunya i encara la més impecable de les dues onades d'immigrants en la dècada dels anys 50 del segle passat, els primers procedents de Galícia (els *canteiros*) i els segons d'Andalusia. La immigració va ser pausada i donà temps a la seva assimilació. L'ideal –repeteix– seria la coincidència entre nacionalitat administrativa (passaport), que atorga els drets,

amb la nacionalitat política i/o social (sentit de pertinença a la nació), que genera obligacions. Sense compartir una mateixa nació és impossible que estimem el mateix Estat. I la millor manera de saber què significa per a un poble tenir un estat uninacional, i com aquest actua en les seves vides, és viatjar a nacions que mai no han tingut un Estat propi.

Em permeto esmentar una anècdota, viscuda per mi a mitjan anys 70 del segle passat, que –penso– pot exemplificar una situació conceptual, encara que malauradament ja és històrica. Abans de l'any 80 del segle passat, els dos sistemes educatius a Andorra depenien, els uns del govern francès i els altres del govern espanyol, que eren els que els costejaven. En conseqüència, els programes educatius eren l'espanyol i el francès, i per tant les llengües eren exclusivament la francesa i l'espanyola segons el sistema escollit per l'alumne (no hi havia encara Escola Andorrana). El Consell General aspirava que ambdós sistemes incorporessin als plans d'estudis l'ensenyament de la llengua catalana com a principal. En una reunió amb una delegació de responsables polítics d'un país veí, a la qual vaig assistir, una autoritat forana va preguntar quin podia ser l'interès per als 20.000 habitants d'educar-se en una llengua minoritària, quan es trobaven al bell mig de dues grans cultures, i on les respectives llengües parlaven milions de persones arreu del món. La resposta d'una significada autoritat andorrana va ser, al meu entendre, digna de ser emmarcada: "precisament per això, perquè som 20.000 i vostès 80 milions."

La identitat cultural d'una nació, i consegüentment la de la totalitat d'un Estat uninacional, té dues bèsties negres: l'individualisme i el cosmopolitisme. Frantz Fanon diu a *Les damnés de la terre*⁹ que "La debilitat clàssica, quasi congènita, de la consciència nacional no és únicament la conseqüència de la mutilació de l'home colonitzat pel règim colonial. També és el resultat de la mandra de la burgesia nacional, de la seva indigència, i de la formació profundament cosmopolita del seu esperit." Fanon, psiquiatre nascut a la Martinica, col·laborà amb els rebels d'Algèria els anys 50. L'esmentada cita es refereix als pobles colonitzats, però es pot generalitzar a totes les nacions o estats de reduïdes dimensions. La cita convida la burgesia i els intel·lectuals a implicar-se seriosament en un projecte d'assimilació.

Des de l'acabament de la Segona Guerra Mundial, vivim en una economia cada dia més global. Un mercat global ha limitat la sobirania i la llibertat de maniobra dels estats-nació. Un mercat global de les idees i de les formes culturals s'imposa. Al segle passat hi ha hagut tres grans reordenaments del sistema europeu dels estats-nació. La primera a Versalles, l'any 1918, quan van ser creats nous estats a l'Europa oriental sobre les restes dels imperis austrohongarès, rus i otomà. La segona el 1945, quan Roosevelt, Stalin i Churchill van distribuir Europa occidental i oriental en dos camps d'influència, i la tercera entre 1989 i 1991, quan s'enfonsà l'imperi soviètic i a l'ensemble ho feren els règims comunistes. El que caracteritza aquesta darrera etapa és que, salvat el cas de Txèquia i Eslovàquia, en què el divorci entre nacions va ésser civilitzat, en dotzenes de casos es va produir un conflicte sagnant, com als Balcans i Txetxènia.

El globalisme postnacional solament interessa a grans nacions. Ha suposat caos i violència a nombroses petites nacions massa dèbils per defensar la pròpia identitat. El que ha passat a Bòsnia hauria de fer reflexionar a tots els que creuen en la possibilitat de la convivència en un sol Estat d'un multinacionalisme no integrat per l'assimilació. Malgrat els intents per passar a una era postnacional, no veig com es pot assolir de moment. La dinàmica sembla contrària, pel que fa a Europa: els casos de Bèlgica, Escòcia, el País Basc, Catalunya, els països bàltics o el Quebec, on les nacions dominants en el seu Estat dificulten crear-ne un de propi, en són la prova.

Des d'Aristòtil fins al segle XX s'ha fet de l'homogeneïtat dels diferents pobles una condició necessària per assegurar una estabilitat identitària i una cohesió social que assegurés a l'ens el seu progrés econòmic. I cal dir que de la mateixa manera que les identitats nacionals es basteixen a l'entorn de la nació, en un petit país es poden destruir amb molta més facilitat quan es perd el sentit de pertinença a un grup nacional i a un territori. Un títol (passaport), uns drets econòmics i de residència, sense el sentiment no són suficients. L'assimilació és absolutament necessària perquè, com deia Benda:⁹ "un poble (nació) ha de formular-se una concepció dels seus drets i de les seves obligacions inspirant-se en l'estudi del seu especial geni, de la seva història, de la seva posició geogràfica, de les especials circumstàncies en que es troba, i no en els imperatius d'una suposada consciència de tots els temps i de tots els llocs." Moltes gràcies.

Òscar Ribas i Reig,
empresari i excap de Govern d'Andorra

Notes

- 1- Michael Ignatieff *Blood and belonging*. Londres: BBC Books, 1993.
- 2- Joan Antoni López Burniol *La crisi d'Europa*. Barcelona: Cercle d'Economia, 2012, pàg. 122.
- 3- George Friedman *Los próximos cien años*. Barcelona: Ediciones Destino, 2010, pàg. 25-26.
- 4- Emilio Lamo de Espinosa *Les crisis d'Europa*. Barcelona: Cercle d'Economia, 2012, pàg. 59.
- 5- Tony Judt i Timothy Snyder *Pensar el siglo XX*. Santillana Ediciones, 2012, pàg. 270.
- 6- Josepa Batalla; Mònica Iglesias; Joan R. Micó; Mercè Casals *Andorra a l'enquesta mundial de valors* (CRES, 2009): "el temps de residència [...] és una variable clau per explicar el sentiment de pertinença, de manera que entre les persones estrangeres que fa més anys que viuen a Andorra augmenta la proporció de les que se senten del país."
- 7- *La Vanguardia* (20-6-2007).
- 8- Franz Fanon *Les damnés de la terre*. París: La Découverte, 2002.
- 9- Julien Brenda *La trahison des clercs*. Gallimard, 1964, pàg. 80-81.

Resultats de l'enquesta "Breus qüestions sobre la nacionalitat andorrana"

Alan Ward i Koeck

Aquesta enquesta va tenir lloc en ocasió de la jornada d'Andorra a la Universitat d'Estiu a Prada de Conflent, l'agost del 2013. Es varen plantejar set preguntes al voltant de la possible obertura del procés d'adquisició de la nacionalitat andorrana, agrupades en dos blocs. El primer, de quatre preguntes, concernia el punt de vista sobre aquesta possible obertura. El segon bloc, de tres preguntes, permetia situar l'enquestat amb relació a la seva possessió actual de la nacionalitat.

Es varen recollir un total de 30 respostes anònimes a l'enquesta. A partir del segon bloc de respostes, s'observa que 18 enquestats (el 60%) manifesten tenir la nacionalitat andorrana actualment, mentre que 12 (el 40%) no la tenen. D'aquest segon grup, 4 (el 13%) la podria tenir mentre que 8 (el 27%) no. Entre els enquestats que la podria tenir però que no la té, els motius invocats inclouen "no em sento andorrà", "no vull renunciar a l'actual" i "properament la sol·licitaré", sense que el nombre limitat dels enquestats permeti derivar-ne cap conclusió precisa des del punt de vista estadístic.

Pel que fa al primer bloc de respostes, es desglossen de la manera següent:

Pregunta: Creu que amb la globalització i el procés d'obertura econòmica l'atorgament de la nacionalitat andorrana s'hauria de facilitar més per tal d'augmentar el nombre de població nacional?

Respostes:	Sí	22 (73%)
	Sí, condicionat	3 (10%)
	No	5 (17%)

Pregunta: Quants anys de residència efectiva haurien de ser necessaris per a l'obtenció de la nacionalitat andorrana?

Respostes:	5 anys	5 (17%)	20 anys	4 (14%)
	10 anys	14 (47%)	Ns/nc	3 (10%)
	15 anys	4 (13%)	Mitjana entre els enquestats	11,2 anys

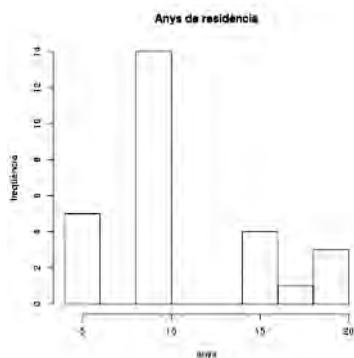
Pregunta: *S'hauria de legalitzar tenir una doble nacionalitat a més de l'andorrana?*

Respostes:	Sí	20 (67%)
	No	8 (27%)
	Ns/nc	2 (6,7%)

Pregunta: *S'hauria de poder atorgar més sovint la nacionalitat andorrana honorífica com a reconeixement a personalitats que hagin fet o puguin fer aportacions positives a Andorra?*

Respostes:	Sí	23 (77%)
	No	7 (23%)

A partir d'aquestes respostes, es pot deduir que en general les persones enquestades estarien a favor de facilitar l'accés a la nacionalitat, de permetre la figura de la doble nacionalitat i d'escurçar el termini de residència necessària. Tot i això, és interessant notar el consens relatiu al voltant d'un termini d'entre 10 i 15 anys de residència, molt superior al de les nacions veïnes.

Finalment, cal destacar que no s'observa cap correlació significativa entre el fet de tenir o no la nacionalitat i les respostes donades a les preguntes del primer bloc.

Alan Ward i Koeck,
enginyer en Informàtica, màster en Programari Lliure
i professor de l'Escola Andorrana

Breus qüestions sobre LA NACIONALITAT ANDORRANA:

1. Creu que amb la globalització i el procés d'obertura econòmica l'atorgament de la nacionalitat andorrana s'hauria de facilitar més per tal d'augmentar el nombre de població nacional?

Resposta: Sí No

2. Quans anys de residència efectiva haurien de ser necessaris per l'obtenció de la nacionalitat andorrana?

Resposta: 5 10 15 20

3. S'hauria de legalitzar tenir una doble nacionalitat a més a més de l'andorrana?

Resposta: Sí No

4. S'hauria de poder atorgar més sovint la nacionalitat andorrana honorífica reconeixent personalitats que hagin fet o puguin fer aportacions positives a Andorra?

Resposta: Sí No

5. Té la nacionalitat andorrana?

Resposta: Sí No

6. Si no té la nacionalitat andorrana, porta suficients anys al país per sol·licitar-la?

Resposta: Sí No

7. Si no té la nacionalitat andorrana però porta suficients anys al país per sol·licitar-la, perquè no ho ha fet?

Resposta: No em sento andorrà

La nacionalitat que tinc en l'actualitat és més útil que l'andorrana

Properament sol·licitaré la nacionalitat andorrana

No sap, no contesta

SOCIETAT ANDORRANA DE CIÈNCIES

26a DIADA ANDORRANA A LA 45a UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Cloenda

Àngels MACH i BUCH

Abans de donar per finalitzada aquesta 26a Diada Andorrana en el marc de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada, al Conflent, caldria fer esment de l'evolució del país. Si no s'hagués produït el canvi del 1866, la revolució del 1933 i la transformació política dels anys 70, fins a la Constitució del 1993, a Andorra només tindrien la nacionalitat els terratinents. Hem iniciat la Diada tractant-ne el vessant històric, i durant tota la jornada s'ha analitzat des dels més diversos àmbits: socials, humanístics, professionals, estadístics, periodístics, institucionals, polítics, jurídics i iniciatives diverses de la societat civil. L'esforç dels tretze ponents que avui ens han ofert els seus coneixements aquí, al liceu Renouvier, més els deu que han enviat ponències escrites davant la impossibilitat de ser-hi presencialment, ens ha fet veure un país que ha anat canviant en molts aspectes però que no ha estat fet d'avui per demà, ni tampoc s'ha fet sol, i seguirà evolucionant. El gir que Andorra ha anat experimentant ha estat degut a la contribució de les persones que al llarg dels anys han anat construint el present d'Andorra, que va conformant el dia de demà. I com que tot va seguint el seu fil, és bo que de tant en tant ens puguem aturar a fer-ne una valoració.

El tema d'estudi de la nacionalitat d'enguany justifica plenament les raons per ser presents a Prada: per poder reflexionar des de fora en la distància, amb el rigor de l'àmbit universitari; per donar a conèixer Andorra als de fora i també als de dins, que a voltes no ens coneixem directament, i finalment per dialogar. El conjunt de totes les ponències ha fet que ens haguem pogut fer una idea més completa de l'evolució del país en aquest àmbit i de ben segur que aquest aprofundiment ens pot ser útil per a l'esdevenidor.

Per tant, en primer lloc volem agrair l'esforç dels ponents per preparar els seus estudis i venir a Prada de Conflent a fer-nos-en participar. Cal destacar que s'han ajustat al temps estipulat, fet que ha permès poder disposar de més d'una hora per al debat, amb 26 intervencions.

Així mateix, ens cal regraciar el suport del Govern d'Andorra a la iniciativa de participació en aquesta Universitat Catalana d'Estiu a través del ministeri d'Educació i Joventut, que permet l'atorgament d'ajuts als joves d'Andorra i també del lectorat de la Universitat Carolina de Praga per a la inscripció en els cursos i l'estada a l'UCE, una bona oportunitat per

conèixer joves de totes les contrades de parla catalana a més de la qualitat dels ensenyaments. La contribució andorrana en la XLV edició de l'UCE s'ha vist incrementada amb la participació de l'Antoni Pol al curs d'iniciació als Països Catalans, i la participació en la taula de celebració del centenari dels Congressos de metges i biòlegs de parla catalana. Amb tot l'agraïment de la SAC, la Fundació UCE li ha atorgat el premi Canigó en reconeixement a la tasca de lligam amb els altres territoris i de divulgació de la ciència.

Pel que fa la 26a Diada Andorrana que organitza la SAC en aquest marc dins de les jornades especialitzades, fem palès el nostre agraïment al ministeri de Cultura, que ha patrocinat aquesta Diada i n'ha permès la realització.

I també volem fer constar que la publicació d'aquesta jornada es durà a terme gràcies al suport del Consell General, l'Institut d'Estudis Catalans, que proporciona així mateix els DOI a cada article, i del Govern d'Andorra. El contingut de la publicació són els textos complets dels ponents; els debats i altres comentaris no figuraran al llibre però podran ser consultats a l'Arxiu Històric Nacional, on es dipositen els enregistraments en format àudio i audiovisual de tota la jornada.

L'assistència a la Diada Andorrana es veu acreditada per la Universitat d'Andorra, en virtut del conveni signat amb l'any 2000. La SAC es fa garant del nivell dels coneixements del curs, i la Universitat d'Andorra concedeix el reconeixement mitjançant crèdits universitaris de lliure elecció als estudiants amb hores de participació acumulatives, 7 hores en aquest cas, certificades per l'entitat organitzadora.

Finalment, el nostre agraïment més sincer a tots els que han volgut i pogut desplaçar-se des d'Andorra fins al liceu Renouvier de Prada de Conflent per fer-nos costat i estar presents durant la Diada, així com ajudar a mantenir la il·lusió per començar a preparar la 27a Diada de l'any 2014, a la qual tots esteu convidats.

Àngels Mach i Buch,
presidenta de la SAC

Andorra i la independència de Catalunya

Antoni POL i SOLÉ

La Comissió assessora per la transició nacional, creada per Artur Mas, president del govern de la Generalitat de Catalunya, ha estat el reflex coherent després de les manifestacions del poble català el dia 11 de setembre de l'any 2012 i del resultat de les eleccions parlamentàries que hi van seguir.

La transició nacional del Principat de Catalunya posa en relleu, però, un canvi radical en el discurs polític independentista mantingut fins avui pel catalanisme més nacionalista.

A final del segle XIX Valentí Almirall es va adonar que calia dotar de contingut polític el catalanisme.

A principi del segle XX Enric Prat de la Riba va identificar Catalunya amb una nació, en posseir una llengua i una cultura forjada naturalment al llarg dels segles segons el seu convenciment. I Pi i Maragall es va decantar per un federalisme regional, a Espanya (un derivat del qual serà l'estat de les autonomies).

Antoni Rovira i Virgili, als anys trenta i quaranta del segle XX, va aclarir l'arrel no natural ni biològica de la nació (simple fet) sinó racional (i constitutiva de dret). I per tant, va lligar el concepte de la nació amb la consciència nacional i voluntat de ser necessària dels catalans i la via del federalisme nacional i no regional per a Espanya.

Ja a la segona meitat del segle XX, i fins fa ben poc, el nacionalisme polític de la comunitat de llengua i cultura que s'expressava en català es volia identificar per l'independentisme amb una sola nació política i per tant nacionalitat.

I per tant, el nacionalisme polític reconegut com a tal només era possible, exclusivament, abastant tots els Països Catalans.

Avui, la conscient secessió del Principat de Catalunya, demanada per una part important del poble català, de la resta dels Països Catalans, o la via catalana empresa pel nacionalisme polític català, al marge dels altres Països Catalans, confirma la realitat del plurinacionalisme polític dels Països Catalans. És a dir, que tot i constituir els Països Catalans una nació de llengua i cultura, conformen diferents nacionalitats per respondre a diferents realitats, projectes i aspiracions polítiques. La via andorrana fa 735 anys que va ser iniciada i vint que n'és una prova reconeguda en el dret internacional.

La via algueresa, de nacionalitat sarda, és una altra prova conscient i fefaent d'una altra voluntat de ser políticament.

Més enllà de futures conformacions polítiques conjuntes, la realitat, com la història, són el que són i han estat el que han estat. I si la via política catalana ha estat històricament la d'integrar-se en àmbits cada cop més grans, o cada cop més grossos, la via andorrana ha estat tot el contrari, el desig de restar sols i separats dels veïns, malgrat la conformació per aquests de realitats polítiques cada vegada més àmplies.

Tres adjectius penso que qualifiquen el sentiment andorrà envers el procés que ha emprés Catalunya, dit de transició nacional, cap a la independència.

El primer és de simpatia, a la vista de les vicissituds històriques i per les actituds d'Espanya envers l'encaix de Catalunya dins seu, que mostren una clara incomprensió, desinterès i fins i tot hostilitat. I la voluntat de no modificar el model bastit i construït sobre el principi de possessió per drets militars que, si ja no tenia sentit fa 300 anys, menys avui. Això per un costat.

Però simpatia també d'un altre costat, perquè el desig d'independència de Catalunya, avui, està arrelat socialment no només en el desig de respecte a la nació política a què té dret d'aspirar, sinó també en el convenciment que pitjor, econòmicament i políticament, no els pot anar amb les polítiques amb què l'Estat espanyol està encarant el futur i entén la relació de Catalunya amb Espanya. Des de sempre, el progrés d'Andorra ha estat íntimament lligat al progrés de Catalunya i per tant el desenvolupament de tot el potencial que té de progressar Catalunya interessa a Andorra.

El segon qualificatiu és de preocupació.

Preocupació davant la inseguretat que suposa el procés de la independència de Catalunya respecte d'Espanya i les tensions que hi poden anar relacionades si no es fa de mutu acord.

I això tant en el pla polític com en l'econòmic.

És evident que si Espanya va bé Andorra també va bé. I a Andorra volem que Espanya vagi bé. I pot ser tan probable que Espanya sense Catalunya vagi pitjor com que Catalunya sense Espanya vagi millor.

La independència estricta de Catalunya, tot i ser possible i viable econòmicament, en qüestió de dimensions suposa una reducció territorial mai abans, ni històricament, experimentada. La Corona d'Aragó era molt més gran.

Aquest factor de preocupació s'accentua en veure la manera de consens i de diàleg entre les parts i com de lluny es troba, encara avui, la societat espanyola d'entendre la qüestió catalana, perquè històricament no s'ha volgut entendre i no s'ha fet res substancial per això, sinó tot el contrari.

Els darrers tres-cents anys, així com particularment els darrers trenta anys d'història en són una bona i trista mostra.

I preocupació també, perquè Europa i el sud d'Europa estan perdent protagonisme econòmic i ja l'han perdut en el pla polític, en aquest procés de globalització que de manera accelerada ens sorprèn cada dia una mica a tots. En aquest cicle de quedar-se enrere i no ser protagonista a escala mundial, la fragmentació d'Espanya sembla un procés irreversible (guanyat a pols i que interessa a més d'un Estat europeu) i necessari per a la mateixa evolució històrica dels estats. Que com les persones i pobles, irònicament, fa que quan es troben a dalt caiguin i quan estan caiguts, s'aixequin.

La situació no deixa de plantejar un problema més als ja propis de crisi econòmica general i estructural andorrana.

Però segurament, fins i tot aquesta, és necessària perquè Andorra s'espavili a escala mundial i superi el marc tradicional de França i Espanya. Però canviar costa sempre i ens aferrem a allò conegut, tot i que siguem conscients que se'ns acaba.

El tercer adjectiu és de respecte. Un respecte que implica recuperar la tradicional neutralitat andorrana. El que també històricament s'ha conegut i es coneix com *fer l'andorrà*. En el sentit més positiu de l'expressió, és a dir, quedant bé, perquè aquest posicionament i manera de fer han estat la garantia de preservació dels andorrans i la conservació del seu reconeixement internacional, fa vint anys només, com un Estat de dret, democràtic i social, després d'un llarg recorregut de diferenciació que ha durat més de 700 anys, si comptem només el període entre la signatura dels Pareatges, el 1278, que varen establir l'inici del fet andorrà tal com ha pervingut fins al 1993, any en què es va aprovar la Constitució escrita i la sobirania es va retornar al poble andorrà.

La voluntat dels andorrans de ser diferents políticament, també dels catalans, així com la nostra petitesa, ho confirmen i mostren com a posicionament més vàlid i conseqüent el del respecte o neutralitat, sense que poc o res s'hi pugui fer, ni ningú se'n pugui escandalitzar.

Ens agradi o no, hem de continuar fent l'únic que podem, i que hem après i sabem fer bé, i que es troba al nostre abast, l'andorrà.

Antoni Pol i Solé,

arquitecte i representant de la Societat Andorrana
de Ciències a la Fundació Universitat Catalana d'Estiu

Nota: Curs de formació cultural "Iniciació als Països Catalans: La transició nacional del Principat de Catalunya i la percepció des dels altres territoris".

Premi Canigó 2013 a Prada per 30 anys de SAC

Àngels MACH i BUCH

Gràcies especialment pel símbol que suposa el Canigó i Prada als seus peus, amb la Universitat Catalana d'Estiu dels països de parla i cultura catalana, que pot ser i ha de ser el far cultural de la catalanitat i alhora l'emissor de la seva aportació a la cultura universal.

Semblantment a l'encesa dels focs de Sant Joan i la seva posterior distribució a la resta de països catalans.

Tal com deia el 1959 en Josep Fontbernat en el seu glossari andorrà: "La capital del Conflent rossellonès és per a Andorra la capital cultural. Tots els mestres i les mestres d'origen andorrà és a Prada on anat a guanyar llurs diplomes."

Fa més de 2.000 anys, des del pic d'Arcalís d'Ordino, a Andorra, segurament els andosins hi encenien foc per enviar senyals a les planes (les terres baixes o país baix) per fer moure els ramats en transhumància, guiant-se pel calendari natural català usat pels pastors i descobert per l'enginyer andorrà Bonaventura Adellach i Baró.

Ell mateix té una proposta en què explica el significat de la paraula *Catalunya*. Molts noms de muntanyes tenen la 'ca' o 'car' per inici, com Canigó, Cadí, Casamanya, Carlit, Cardós, Carroi, Carreu, Caro, Cardó, Catalanes, Cataperdis... I *lunya* voldria dir senzillament *lluny*, en occità 'luénch' amb una sola 'l'. En escrits antics occitans apareix *Cataluing* i en francesos *Cateloigne*. Catalunya significaria "les muntanyes dels senyals llunyans o dels focs llunyans, o les muntanyes que es veuen lluny".

La cultura és el foc nou per transmetre. Hem de continuar donant senyals, primer arreu dels Països Catalans i després arreu del món.

Gràcies a Mn. Cinto Verdaguer per escriure el Canigó. Per ell som aquí. I per escriure de les terres andorranes:

"Contempla el jove feixes i boscatges
i darrera els pradells de la Regina,
una esmaragda en forma de petxina,

tota plena de perles i flors:
és la vall delitosa de Setúria;
quan amb son bes primer l'alba arrosa
sembla l'àurea conquilla en què flairosa
del mar isqué la reina dels amors."

"Vessant-se'l d'un a l'altre amb dolç murmuri
los tres llacs de Tristany són més hermosos;
Puig d'Alba i Fontargent més blanquinosos
amb llur brial de neu que mai se fon.
Les valls d'Ordino i d'Incles són més plenes
d'harmonies, de somnis i misteri
als raigs que hi deixa ploure l'hemisferi,
a la serena de qui cova el món."

"No us tornaré pas veure,
boscúries andorranes,
rius de Fontalba,
estany de Fontargent;"

"Desnie-se'n la fada a la bona hora,
millor Reina i senyora
en Meritxell trobaren estes valls.
Fa música a ses plantes lo Valira,
que d'Ordino a Soldeu, harmoniosa,
té la figura d'una immensa lira
de braços de cristalls.
Damunt son front llueixen
los dotze estanys Pessons, corona hermosa
que de brillants i gemmes li ofereixen
aqueixes cimes on lo cel reposa;
corona d'Ariadna esplendorosa
que, del zenit despresa,
quedà entre terra i cel aquí suspesa."

Gràcies per coincidir amb la commemoració de Salvador Espriu. El 1975 Espriu declarava en una entrevista de Rosa Mari Sorribes : "Estimo i admiro Andorra. Nosaltres els catalans hem d'aprendre molt del vostre petit país. I els hem d'ajudar. I respectar. I aprendre. Miri, no oblidem que tota aquesta riquesa que han assolit han de destinar-la també, una mica a la cultura que aquesta és la que fa grans els pobles. La llengua catalana. Jo he lluitat molt per la llengua catalana, i pel país. No tinc massa salut però, des de la meva modèstia, he procurat ajudar a tothom i lluitar, lluitar. Andorra és un miracle que cal conservar."

I el 1983 escrivia "Encara que no sóc andorrà, me'n sento... Una col·lectivitat d'una tradició tan

antiga i noble com és l'andorrana ha de respectar el record del seu pretèrit i s'ha de mantenir fidel a la seva memòria."

Gràcies a Vicent Andrés Estellés per sentir per Andorra "una delicada 'debilitat' " com va escriure el 1984 en la publicació dels seus *Cants a València*. I per escriure-hi:

"València, València! Tornaràs
a ser la que fores i jo
no ho he de veure. Pense
els teus marges florits de lledoner."

"Assumiràs la veu d'un poble
i serà la veu del teu poble,

...

Allò que val és la consciència
de no ser res sino s'és poble."

"Em moriré, però l'enyoire ja,
Aquest moment, aquest ram, aquest dia
que m'ha de fer aixecar de la fossa
veient passar la multitud contenta."

Gràcies a Bartumeu Rosselló-Pòrcel per escriure, entre d'altres i referint-se a Mallorca:

"Sóc avar de la llum que em resta dins els ulls
i que em fa tremolar quan et recordo."

"Tota la meva vida es lliga a tú,
com en la nit les flames a la fosca."

Gràcies pel premi Canigó atorgat per la Universitat Catalana d'Estiu a la Societat Andorrana de Ciències, després de 26 anys de relació i l'any en què en fa trenta de la seva existència en pro de la cultura que ens agermana.

Remerciem els que l'han fet possible durant aquests 45 anys, ja sigui molt o ja sigui poc. Aquesta universitat dels Països Catalans popular, oberta, república de la llibertat i el bon humor, en paraules de Miquel Porter i Moix.

Un record amb agraïment al president de l'equip rector que ens va convidar a entrar a l'UCE, el 1988, l'Enric Casassas.

Gràcies, Joandomènec Ros, per l'amabilitat de seguir la trajectòria de la SAC des de fa anys i fer-ne una sinopsi.

Prada de Conflent és un lloc viu en la memòria de la cultura catalana i més necessari que mai. I els andorrans hi volem continuar sent presents perquè la unió fa la força i en aquesta força trobarem el prestigi que anhelem i cerquem.

Àngels Mach i Buch,
presidenta de la Societat Andorrana de Ciències

LLISTA DE PARTICIPANTS A LA 26a DIADA ANDORRANA A LA XLV UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU

Nom i cognoms	Professió	Lloc de residència
Maria Alcarraz i Bonfill	Professora	Vandellòs
Felícia Altimira i Vallmitjana	Pensionista	Santa Bàrbara
Eva Arasa i Altimira	Periodista	Escaldes-Engordany
Joan Argemí i Ferrer	Funcionari	Escaldes-Engordany
Alà Baylac-Ferrer	Professor Univ. Perpinyà	Perpinyà
Enric Balaguer	Ass. Casal d'Arrià	
Meritxell Bellosta	Càmera RTVA	Andorra
Univers Bertrana i Díaz	Resp. Comunicació	Escaldes-Engordany
Antoni Carné i Parramon	Empresari	Barcelona
Maria Creixell	Periodista ANA	Andorra
Manuel da Costa i Barros		Andorra la Vella
Mariona de Torres	Química	Barcelona
Diana Figueras i Nieto	Professora	Escaldes-Engordany
Jan Feistner	Traductor	Praga
Francesc Fuguet i Molné	Professor	Alcover
Rosa Gili i Casals	Consellera general	Escaldes-Engordany
Albert Gomà i Sala	Autònom	Sant Julià de Lòria
Joan Ramon Gordo i Montraveta	Gestor cultural	
Èric Jover i Comas	Investigador	L'Aldosa
Arnau Jover i Pérez	Estudiant	L'Aldosa
Oleksii Kukla	Estudiant Univ. Carolina	Praga (Rep. Txeca)
Blas José Lechuga de la Hoz	Estudiant Univ. Carolina	Praga (Rep. Txeca)
Jaume Lladó	Arqueòleg	Perpinyà
Àngels Mach i Buch	Farmacèutica	Canillo
Júlia Martínez-Illescas	Metgessa	Canillo
Fabiola Sofia Masegosa i Gayo	Professora	Andorra la Vella
Josep Maria Masó i Marcet	Industrial Texbor	Sant Julià de Lòria
Joan Micó i Ibàñez	Sociòleg	Andorra
Climent Miró i Tuset	Historiador	Andorra
Pere Moliné	Periodista RTVA	Andorra
Miquel Morera		Els Masos de Prades
Josep M. Montaner	Fotògraf UCE	
Conxita Naudí i Ubach	Economista	Soldeu
Simona Naudí i Ubach	Comptable	Soldeu
Cris Noguer	Professor	Escaldes-Engordany
Olivier Noguer	Èleveur bovin à Py	Py
Luís Obiols i Perearnau	Arxiver	Adrall (Alt Urgell)

Judith Pampalona i Tarrés
 Rosalia Pantebre i Trasfí
 Jordi Pasques i Canut
 Mònica Pérez i Bàrcia
 Josep Pol i Pedrós
 Julià Pol i Pedrós
 Antoni Pol i Solé
 Ramon Queralt i Boldú
 Meritxell Rabadà i Duque
 Albert Roig i Loscertales
 Agustí Roqué
 Jordi Sales i Coderch
 Ramona Solé
 Ramon Tena i Pera
 Joan Carles Vidal i Vidal
 Ramon Viñas i Farré
 Alan Ward i Koeck

Antropòloga
 Escriptor
 Banca-Finances
 Jurista
 Tècnic Ministeri Educació i Joventut
 Arquitecte
 Consultor ambiental
 Funcionària
 Periodista
 Escultor
 Filòsof, president de l'UCE
 Docent
 Mediador
 Metge
 Professor UB
 Professor

La Seu d'Urgell
 Andorra
 Oliana
 L'Aldosa
 Escaldes-Engordany
 Sant Julià de Lòria
 Canillo
 Les Borges Blanques
 Andorra la Vella
 Andorra la Vella
 Barcelona
 Barcelona
 Andorra la Vella
 Andorra la Vella
 Canillo
 Barcelona
 Sant Julià de Lòria

Societat Andorrana de Ciències

26a DIADA ANDORRANA A LA XLV UCE (Prada, Conflent)

TEMA: LA NACIONALITAT ANDORRANA

Diumenge 18 d'agost del 2013, al Liceu Renouvier (Ctra. de Catllà)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Ministeri de Cultura

PROGRAMA MATÍ (de les 9.30 a les 12.00 hores)

Presentació

Eric JOVER i COMAS, vicerector per les relacions de l'UCE amb Andorra

Salutació del president de l'equip rector de la XLV UCE

Jordi SALES i CODERCH

- Batlles, veguers i síndics. Els càrrecs de govern de la ciutat d'Urgell i Andorra en el procés de consolidació de la nacionalitat**
Lluís OBIOLS i PEREARNAU, historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, i Climent MIRÓ i TUSET, llicenciat en humanitats i màster en estudis històrics
- Nacionalitat, identitat i integració**
Eva ARASA i ALTIMIRA, periodista i llicenciada en història
- L'opinió pública davant la nacionalitat**
Joan MICÓ i IBÁÑEZ, sociòleg i director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra (CRES)
- El dilema de la ciutadania: entre la solidaritat universal i la cohesió social**
Albert GOMÀ i SALA, políticòleg i sociòleg

A les 12 del migdia

Acte commemoratiu al gimnàs:

Lliurament dels premis Canigó

Ponències no presencials/ Aportacions escrites:

- Pascual Madoz, un dels primers ciutadans d'honor d'Andorra**
Enric PALMITJAVILA i RIBÓ, empresari i cònsol honorari d'Alemanya a Andorra
- Anàlisi de la motivació per a l'adquisició de la nacionalitat andorrana**
Eva PALACIOS i ALBACAR, llicenciada en bioquímica i directora d'Interior del Govern d'Andorra
- La nacionalitat andorrana honorífica**
Pere CAVERO i MUÑOZ, historiador i ensenyant
- L'accés a la nacionalitat andorrana: mites i realitat**
Ladislau BARÓ i SOLÀ, conseller general i cap el Grup Parlamentari Demòcrata, i Meritxell MATEU i PI, consellera general i vicepresidenta de la Comissió Legislativa de Política Exterior
- La nacionalitat andorrana avui**
Marc FORNÉ i MOLNÉ, advocat i excap del Govern d'Andorra

- Pausa per dinar -

Societat Andorrana de Ciències

26a DIADA ANDORRANA A LA XLV UCE (Prada, Conflent)

TEMA: LA NACIONALITAT ANDORRANA

Diumenge 18 d'agost del 2013, al Liceu Renouvier (Ctra. de Catllà)

Organitza: Societat Andorrana de Ciències

Patrocina: Ministeri de Cultura

PROGRAMA TARDA (de les 15.30 a les 19.00 hores)

5. **Perquè em considero andorrana**
Fabiola Sofia MASEGOSA i GAYO, llicenciada en filologia espanyola i professora
6. **La nacionalitat andorrana vista a distància**
Francesc FUGUET i MOLNÉ, llicenciat en història i professor de l'Escola Andorrana
7. **La nacionalitat des del punt de vista dels emprenedors**
Ramon TENA i PERA, llicenciat en ciències polítiques i de l'administració i empresari empenedor mediador
8. **La nacionalitat com a dret**
Júlia MARTÍNEZ-ILLESCAS i BERMEJO, metgessa i directora mèdica del Centre de Medicina General i Medicina Estètica i de l'Envelliment Dra. Martínez-Illescas
- Pausa -
9. **La nacionalitat dins l'ensenyament superior**
Alan WARD i KOECK, enginyer en informàtica, màster en programari lliure i professor de l'Escola Andorrana
10. **Nacionalitat, pèrdua d'identitat i poder polític**
Albert ROIG i LOSCERTALES, director de l'Agència de Notícies Andorrana (ANA)
11. **L'adquisició de la nacionalitat andorrana per residència**
Ramon VINAS i FARRÉ, doctor en dret i catedràtic de dret internacional privat de la Universitat de Barcelona
12. **Nacionalitat i ciutadania**
Rosa GILI i CASALS, ensenyant, consellera general pel Partit Socialdemòcrata i secretària de la Sindicatura

Debat

Cloenda, Àngels MACH i BUCH, presidenta de la SAC

Ponències no presencials/ Aportacions escrites:

6. **La doble nacionalitat de fet, present i futur**
Joan Miquel RASCAGNERES i LLAGOSTERA, advocat i mediador de la Universitat d'Andorra
7. **El tractament de la nacionalitat en els mitjans de comunicació**
Marc SEGALÉS i DALMAU, director dels diaris gratuïts Bondia i Més Andorra
8. **Estat i nacionalitat**
Francesc ROBERT i RIBES, llicenciat en periodisme i director general de Ràdio Televisió d'Andorra RTVA
9. **La nacionalitat com a sentiment de pertinença a la nació**
Oscar RIBAS i REIG, empresari i excap del Govern d'Andorra

Recull fotogràfic

8/08/2013

Dijous, 8 d'agost del 2013 **Diari d'Andorra**

DIVULGACIÓ | ES FARÀ EL 18 D'AGOST A PRADA

Éric Jover i Àngels Mach vani presentar la diada

564 / 66 08

La SAC rebrà el premi Canigó durant la diada andorrana

AGÊNCIAS
Indonésia, La Yella

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) rebra el premi Canigó durant la propera edició de la diada a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). La jornada, tal com va avançar el Diari, tindrà lloc el 18 d'agost, diumenge, i centrarà el debat sobre el tema de la nacionalitat. La presència del país a l'esdeveniment també veurà en altres aportacions com ara un campus de bàsquet amb l'entrenador Jaume Torralba.

ta, va defensar que Prada de Conflent és un "escenari ideal" per abordar aquest assumpte, ja que "dona certa distància" impossible de tenir si es debatés a Andorra. El tema es tractarà des dels diferents àmbits i orientacions amb un total de tretze ponències presencials i nou més descrites. Entre les aportacions, destaquen les dels consellers generals Ladislau Baró i Meritxell Matsué (ponència compartida), i la de Rosa Gili. També hi participaran els excaps de Govern Óscar Ribas i Marc Forné, entre d'altres persones de diferents àmbits.

vern Oscar Julián i Marc Forné, entre d'altres persones de diferents àmbits.

for 4 Dec

Prada i Andorra: una llarga història

La Universitat Catalana d'Estiu donarà peu a la SAC per a debatre sobre nacionalitat

JEAN MICHEL RASCAGNERES

El primer disseny, als 18 d'agost, es celebrava, per a l'assessorament, la diada de la ciutadania a la Universitat de Catalunya a la Prada de Cambril. La Societat Astronòmica de Catalunya, com cada any, «fa els marceus de la generalització d'aquestes esdeveniments, que pugen en reflector, sobre altres àmbits, la interpenetració que existeix entre la Ciutadania del Sud, la del Nord i Andorra, interpenetració que, de cap manera, significa homogeneïtat».

[illegible]

lleva pel Centre de Recerca Sociològica Va demostrar que les preocupacions ciutadanes són allunyades, en certs aspectes, dels posicionaments dels nostres poli-

Cal afirmar que la SAC no defing el debar, difícil a can nostra, sobre el debar nacionalitat, i que es caracteritzat per posicions eminentment contraposades i a tals legítims des deures entre si. Però, no és difícil, amplia l'entorn de la SAC, des de la gran interès, com ara l'actualitat i entre nació i nacionalisme, nacionalitat, i integració i amb el nacionalisme i cohesió social. D'altra part, no es pug menysprear la tasca de divulgació que pusta a terme aquesta entitat des de la creació. Divulgació que, entre altres, serveix per crear l'estat de l'opinió, donant als ciutadans les eines d'anàlisi necessàries per a una percepció en el futur. Item d'agrair doncs a la SAC aquesta iniciativa, que posa en

luna, d'una banda, la seva vulnerabilitat, en abordar temes delicats i delicats; i de l'altra, la seva utilitat, en constituir un forum lliure de debat d'idees que permeti crear un sentiment nacional.

David M. Allen

La nacionalitat a examen

La SAC obrirà diumenge a Prada un bagul ple d'incerteses i de paradisos

ALVER VALLE

La Diada, afortunada e la Universitat Catalana d'Estiu, a l'Parc, organitzada per la Societat Arqueològica d'Indicadors, és segurament, després de la "No Llibertat", la institució cultural amb més afluència que la més arcaica que se celebra i més compromissada. La diada, que sempre serà la festa d'arribada, i es dedicarà a l'història d'un qüestionari cabdal per entendre els processos, i la natura i la història social del nostre país: la nacionalitat catalana.

El tema dona molt de si perquè, qui ho negarà?, reflecteix una esportivitat que les marci la vida de la societat i de les mateixes institucions andorranes des de fa almenys un segle. Per a la triboda a l'arada d'annunciació porcions i ponent per a tot els gustos, i d'una lectura dels títols de les aparicions es pot preveure el tractament del nostre país nacionalment en les seues tres zones. Tristes

En la primera d'aquestes línies (que és la nació andorrana, si és que existeix), el debat s'alimenta de les encíclics. L'encíclica arcaica

en un momento que, desde la ciudad viciosa d'Andorra com a parr de la nació catalana fins a la pertinença a una imaginària nació ginebrina; però ventarà seriosament compromesa per sans treureu fins en disculpació, la qual cosa s'acostuma a fer, per a la posteritat, amb una ànima nostra, nos acostada a la realitat actual.

Pot que la ra la nomenclatura com a condició jurídica, el debat possible en cas de passar que, més o menys, els parrs de la nació catalana parrvoren solo una realitat molt més pròxima, la dels interessos contraposts dels diferents grups socials. El textual històric de la legislació sobre la nomenclatura, amb els seus ments com el desenvolupament de la nacionalitat ha entrat ieu per les famílies dominants més com un privilegiat instrument de perpetuació de una elit social que no pas una realitat que s'expressa en el sentit de totalitat.

Nacionalisme, també, integració (a què?), identitat (quina?), són temes que es tracten a Prada en un marc, si de la Universitat Catalana d'Estiu, que per si sol ja reflecteix una paradoxa: la de l'aculturament dels andorrans en el sagnat sudorós de la catalanitat.

Divulgat el 15 d'agost del 2013. Diari d'Andorra

15/08/2013

ENTREVISTA
AMB

Júlia Martínez-Illescas

MÉDICA

"S'ha acabat el temps en què ens marcaven de què podíem parlar"

ADVOCARÀ AVUI, EN EL MARC DE LA DIADA DE PRADA, PER LA DOBLE NACIONALITAT I LA REDUCCIÓ DELS ANYS PER ACCEDIR AL PASSAPORT. CREU QUE ÉS HORA QUE EL PAÍS S'ADAPTI A LES NECESSTATS ACTUALS.

CINTA AURI
Andorra la Vella

Vinculada a grups de debat i reflexió, Júlia Martínez-Illescas demana que es debati sobre la qüestió de la nacionalitat per canviar l'estatus actual. Passa també l'etapa al PS i admet la decepció amb el Govern socialdemocrata.

Avui presenta a Prada una ponència sobre la nacionalitat. Com veu la qüestió?

Defenso la doble nacionalitat. No trobo adient, en el moment històric en què estem i en un país democràtic, obligar les persones a renunciar a la nacionalitat d'origen per tenir l'andorrana. I una altra qüestió que cal tenir en compte en aquest moment: al jovent que es veu obligat a emigrar per desenvolupar-se professionalment fora de les nostres fronteres no se li hauria de limitar poder tenir una altra nacionalitat del país no estigui treballant perquè l'andorrana li ho impedeix.

Creu que el país és prou madur per assumir un canvi així?

Amb la ponència el que pretenc és aportar idees. El que precisament necessita aquest tema és ser debatut per avançar. Ens hem d'adaptar als temps actuals.

És conscient que advocant pel doble passaport rebirà crítiques?

No es tracta que agradi o no, sinó que cadascú defensi les seves idees. Crec que s'han acabat els temps en què ens havien de marcar de què podíem parlar. En aquest moment la ciutadania tenim un deure per defensar la democràcia i no són els partits els qui ens han de marcar de què hem de debatre. No hi ha d'haver un pensament absolutista i ningú no hauria de molestar-se perquè se'n parli.

Per què tanta polèmica quan es parla de la nacionalitat?
Habitualment s'ha vist amb un tema polític, però estic segura que hi ha molts conservadors que el qualificarien de conflicte per rentar abans de l'1 de setembre l'estat actual. És important debatre-hi. Després, al final, són els polítics els qui ho han de decidir.

Martínez-Illescas descarrega per ara tomar-se a ser en un partit polític.

Em vaig decebre quan el PS va arribar al Govern: no va fer el que havia defensat la militància

Fins ara només els Verds han defensat la doble nacionalitat; esperem que altres progressistes s'apunten a la idea i puguin arribar a defensar-la.

Amb l'obertura econòmica, la doble nacionalitat s'ha limitat als drets polítics.
Sí, però no ho hem de minimitzar. Una persona no gaudeix totalment dels seus drets sense tenir aquest precament. Sense, no hi ha integració plena.

Què en pensa dels vint anys per

accedir al passaport?

La nacionalitat ha estat una eina per mantenir un poder polític en certs sectors. I crec que ho hem d'explicar bé perquè, segons les darreres dades, hi ha uns 14.000 residents que fa més de vint anys que són al país i que podrien adquirir la nacionalitat i no ho fan. És gent realment integrada i que no està participant plenament de la vida democràtica.

Té la sensació d'estar debatent en espiral per acabar sempre al punt de sortida?

No és la meua impressió. Cada cop que els temes es posen sobre la taula hi ha un avanç; de moltes mentalitats que posar estaven encallades en un altre moment històric i que amb l'aportació de nous arguments i dades evolucionen.

Va militat al PS i va abandonar-lo per divergències amb la di-

recció. Com ho recorda?

Vaig marxar del PS en un moment en què pensava que Andorra necessitava un canvi de paradigma i de govern. La meua intenció va ser que s'arribés a governar des del PS i implantar mesures que defensava el partit des de feia temps perquè el país avancés. La veritat és que després em vaig decebre, quan es va arribar a governar; crec que el govern no va fer el que la militància havia defensat. També hi va haver un trencament entre els dirigents amb responsabilitats polítiques i la militància per una manera de fer.

Es veu afiliada en un partit?

No, en aquest moment ni estimo més col·laborar i fer política des de la ciutadania.

El seu trencament es va acabar de consumar per la relació amb Jaume Bartumeu o per-

què la manera de fer la va desencisar?

Una mica per tot. Jaume Bartumeu, com a cap de Govern i cap del PS, marcava una manera de funcionament i tot el partit la seguia. Jo volia denunciar que havia de ser més democràtic i que no m'hi acabava de sentir còmoda. Ho vam intentar en el congrés del 2011 amb el consens d'Aquerra Socialista, a través d'una ponència, i no es va acceptar el debat.

Què en pensa de la situació que viu avui el partit i la trencadissa que ha patit?

Crec que al final el PS actual ha acceptat la nostra proposta, una mica més tard. Penseu que vam encetar una via que ho havíem canviat: el que és el PS ara seria el que nosaltres vam proposar llavors. Es va esperar massa temps i la situació es va anar degradant de mica en mica. De tota manera, penso que el PS ara va en la bona via, de canvi de funcionament intern, de contactar més amb la ciutadania i no barrar-se davant de qualsevol debat.

Com a professional especialitzada en la medicina estètica, veu l'arribada de grans centres com Dorsia i Teknon com una amenaça?

No, trobo molt bé que s'obrim les activitats, però cal que sigui una veritable inversió estrangera. Però si el que es tracta és d'obrir un centre petit igual que el meu, per exemple, això ja ho tenim... Si va un gran centre que ha de generar molts llocs de treball és una altra cosa. S'ha de definir quan és un projecte que realment interessa al país, perquè els empresaris andorranos també necessiten ajudes i que el Govern estigui amb ells. A més, la sensació és que sembla que la inversió estrangera estigui obrint la porta als andorranos.

Per què ho diu?

Perquè arriba Dorsia i demana poder contractar cirurgians plàstics que puguin operar a l'hospital, i quan els veus a ells penses, "doncs jo faré el mateix", perquè fins ara no ho podia fer, ni se'n havia plantejat. Per tant, posar si que obrim, però primer fem-ho als andorranos. El que més dol és que hagin de venir de fora per obrir-te les portes a tu.

INICI I FLOC

Seguir debatent

La nacionalitat és un dels temes que cal seguir enfortint

CARLES TORRALBA

Actualment se celebra, el 12 d'agost, el Dia Internacional de la joventut. En aquesta ocasió se centrava en la temàtica dels fenòmens de migració. Segons vaig poder llegir en les dades de l'ONU de l'any 2010, els joves representen un terç del total d'immigrants internacionals.

A Andorra la migració és un element que marca la nostra història. Hem estat país d'acollida i hem viatjat amb molts dels nostres, famílies i companys, sortien a l'estranger a buscar noves oportunitats. Des de fa uns anys, aquestes oportunitats no sempre els són accessibles, ja que en molts països tenir passaport andorrà en cap cas no representa una facilitat.

Són notables les barres amb què es troben aquells andorranos (independentment de l'edat) que volen treballar, estudiar o desenvolupar una activitat professional i de negoci més enllà de les nostres fronteres. No cal anar a buscar exemples llunyans, ja que les dificultats es donen en el marc de la Unió Europea o fins i tot amb els nostres països veïns.

Hem de seguir treballant perquè els andorranos tinguin bones oportunitats per contribuir a l'enriquer gaudir de

les mateixes condicions que els nostres veïns per afavorir els reptes competitiu d'avui en dia.

Tal com s'està fent, cal seguir treballant en contacte amb els estats de la Unió Europea amb la vista posada en un espai econòmic europeu adaptat als petits estats per aconseguir un acostament que permeti un treball més agilitat dels andorranos a l'exterior.

Amb la Llei d'Inversió estrangera s'ha guanyat tant el debat de la nacionalitat pel que fa als temes referents als drets econòmics, ja que els residents tenen drets econòmics des del primer dia. Cal seguir debatent maneres de donar encara més valor a la nacionalitat andorrana, un pes que ha d'anar lligat als sentiments de pertinença, a la voluntat d'aportar i a la integració.

Començava l'escrit amb el Dia Internacional de la joventut i l'acabo amb la data d'avui, 18 d'agost del 2013. Gràcies a l'esforç de la Societat Andorrana de Ciències i de Ciències de l'Educació de l'Estiu, que en aquesta ocasió debaterà sobre la nacionalitat, un tema que no podem oblidar i en el qual s'ha de treballar per seguir enfortint la dia a dia.

Opinió

Editorial

LA JORNADA ANDORRANA A LA UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU S'HA CENTRAT EN LA NACIONALITAT. EL TEMA, TAMBÉ DURIANT MOLTS DE TEMPS, HA ENTENAT EN UNA FASE ON JA MOLTS PROTAGONISTES IMPLEREN CLARAMENT DE LA POSSIBILITAT D'ELIMINAR EL VETO A DOS PASSAPORTS.

Doble nacionalitat

El debat de la doble nacionalitat és molt complex però tot apunta que no es tardarà gaire a abordar-lo. És conseqüència inherent d'una realitat en què se sap que una part important dels nacionals disposa de dos passaports, tot i que la legislació andorrana ho prohibeix. La possibilitat de tenir dos nacionalitats s'havia impedit històricament per evitar que l'andorrana es convertís en testimonial. En un país on la pràctica totalitat de la població podria tenir dos passaports...

...sigui pel fet de ser resident o perquè té un dels pares o avis estrangers, qualsevol ciutadà que creués la frontera passaria a utilitzar el document de la Unió Europea. És normal. La possibilitat de cobrir una i de garantir entre l'un i l'altre una vegada fora del país no deixa dubtes respecte quin és més pràctic. I arribats a aquest punt, quin sentit té tenir un passaport que només s'utilitzaria dins del país? Aquest plantejament, però, no pot ser unívoc ni immutable, perquè l'Andorra de principi dels noventa, quan es va aprovar la Carta Magna, ha canviat de manera substancial. D'entrada, hi ha molts joves que segurament hauran de marxar a treballar a fora. Al mateix

temps, la majoria de grans avantatges (respecte dels residents) que suposava la nacionalitat fa dues dècades que s'han acabat. Amb els últims canvis ser andorrà té només beneficis puntuals, més enllà del sentiment, escrits negre sobre blanc. Bàsicament, els drets polítics i més fàcilment per accedir a la funció pública. Amb el handicap que les feines a l'administració difícilment tornaran a ser de relativament fàcil abast...

(ni per als nacionals ni per a ningú) a mitjà termini. L'escenari del Principat el 2013 mereix una reflexió sobre si cal o no plantejar-se el doble passaport. Haurà de ser un debat tranquil i sense apriorismes, tenint en compte quina és la realitat, però amb la prudència que requereix una mesura d'aquest abast, sense possibilitat de marxar enrere. El tema no es pot oblidar. Estem en un punt en què un escap de Govern liberal (Marc Forné) demana clarament la reforma constitucional, o en què fins i tot la conselleria del PS Roca Gil aposta perquè es tracti el tema obertament. I no cal oblidar que els demòcrates segueixen utilitzant l'excusa que no s'ha resolt el debat per continuar impedit la reducció dels anys per a la naturalització.

DIADA DE PRADA PÀGINES 3 I 4

Diferents veus aposten per permetre la doble nacionalitat

► Marc Forné defensa que cal canviar la Constitució per eliminar la prohibició

El debat sobre la doble nacionalitat va centrar el tema de la XXVI Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu, a Prada de Conflent. Diferents veus van apostar per plantejar si ha arribat el moment d'eliminar la prohibició dels dos passaports. El més contundent va ser l'escap de Govern Marc Forné, que va advocar per modificar la Constitució. Els consellers de DA van defensar que de moment s'han de mantenir els vint anys per accedir a la naturalització.

La Societat Andorrana de Ciències i Josep Huguet van rebre ahir un guardó de la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent.

19/08/2013

Cultura

oci

REPORTATGE DOCUMENTACIÓ SOBRE LA RELACIÓ DEL POLÍTIC LIBERAL ESPANYOL I ANDORRA

Madoz, el patrici absent

Pascual Madoz, el polític liberal espanyol que va rebre la ciutadania andorrana honorífica, és un dels "patrics absents" a qui el Con-

sell General comunicava per carta la primícia de la signatura de la Nova Reforma, sols dies després que el bisbe la sancionés.

A.B.
Andorra la Vella

L'episodi d'atorgament de la nacionalitat andorrana, el 1854, al polític espanyol va ser posat de manifest l'estiu passat per Enric Palmijerilla Ribó, en el marc de la Universitat catalana d'estiu celebrada a Prada de Conflent. Una ponència argumentada amb documentació de l'Arxiu privat de l'autor. Però de la relació de Madoz -l'autor de la desamortització més important feta mai a Espanya-, amb les autoritats andorranes en continuem sorgint proves en altres arxius particulars, com ara el de Casa Molines, que conserva còpia de la carta que el Consell General li enviava el 1866 per notificar-li en primícia la ratificació de la Nova Reforma, en una mena de campanya d'informació adreçada al lobby exterior.

"Una de les primeres accions del nou Govern de esta República", comença el document facilitat al Diari per l'arxivista de Casa Molines, Narcís Castells, "después de hechas las diligencias correspondientes con los augustos Coprincipes para consolidar la situación ha sido comunicar lo ocurrido a los buenos patricios acaudalados, entre los cuales ocupa V.S. un lugar distinguido".

Passen a exposar, a continuació, a la carta signada el 14 de juny de 1866, que "la necesidad universal sentida de introducir las economías posibles en este país, ya de si menesterosas; y de otra parte, el deseo de que los nuevos y sucesivos empleados traxiesen las mejores cualidades para gobernar con acierto, han provocado la pacífica revolución que ha dado por resultado el cambio total de los empleados de la anterior administración, en todos sus ramos".

LES REGLES DE LA REFORMA

Així les coses, han quedat "nombradas las nuevas autoridades según las reglas de la reforma, que concede el derecho de elección a un mayor número de jefes de familia que las vicisitudes prácticas observadas hasta el momento". El Consell explica l'abast dels canvis, amb els quals assegura que ha quedat constituïda "de una manera sólida y definitiva este país". Confirma que l'activitat de Madoz en favor dels interessos andorranos continuava: "Se atreve este supremo

Còpia de la carta enviada pel Consell General al polític espanyol, el juny del 1866.

Madoz va fer de mitjancer pels interessos andorranos

Va rebre la nacionalitat honorífica el 1854

Consejo a esperar de V.S. que seguirá dando, si se ofrece la ocasión, las pruebas de interés a esta su patria que ha manifestado en épocas no muy remotas, y que recuerda con agradecimiento este Valle.

Dels serveis que Madoz va prestar al país se'n va ocupar Palmijerilla a la comunicació que formaria part de l'habitual votum que la SAC dedica a la jornada de Prades. El 1853, recull l'autor, les relacions d'Andorra amb Espanya passaven per un mal moment: "El govern de Madrid no volia reconèixer els privilegis d'anters històrics, al·legant que havien caducat; les seves tropes violaven la neutralitat del nostre país i fent aprehensions de bestiar i altres gèneres dins el territori andorrà". Vista la situació, el Consell va

Madoz (1806-1870).

buscar ajut en qui era un bon coneixedor del territori: el seu Diccionario geográfico-estadístico-histórico de España y sus posesiones de Ultramar dedica a Andorra una extensa entrada de 75 línies. A banda, havia estat elegit diputat en diverses ocasions per la circumscripció de Lleida, recull Palmijerilla.

Madoz va acceptar l'encàrrec i, acompanyat pel jurista de la Seu i diputat provincial Josep Albiñà, va negociar i aconseguí el Congrés dels Diputats, el govern espanyol i la reina Isabel II, que ratificaren els privilegis dels decrets que retornaven a la Vall les prerrogatives del llibre comerç amb Espanya. En agraïment, el Consell General li enviava una carta -datada el 10 d'abril del 1854 i conservada a la col·lecció de Mitja-

vila -per comunicar-li que havia estat declarat natural de la Vall d'Andorra "y un dels seus fills més estimats y dignes y d'amaros, com ab la present se vos dona, Carta de Naturalidad, per la qual així en aquesta República com en altra nació, siau tingut y reputat per Natural de Andorra, ab las mateixas privilegis y exempcions de que dins y fora de la Vall gozan los Andorranos".

La col·laboració de Madoz amb el país no es va limitar a aquella ocasió, sinó que va ser "un intérpret actu dels interessos i les particularitats andorranes", afirma Palmijerilla, que relata que nou anys després, el setembre del 1863, el Consell General tornava a nomenar-lo, juntament amb el secretari Joaquim de Ribá, representant del país davant la reina Isabel II i el govern espanyol per aconseguir la renovació dels privilegis d'Andorra. Els documents relatius a aquest nou episodi es conserven al fons de l'Arxiu de les Seis Claus, que custodiu l'Arxiu Nacional.

Nacional

Pàgines 6 a 10

XLV Universitat Catalana d'Estiu ► Diada andorrana

Els ponents expressen la necessitat de debatre la doble nacionalitat

La crisi incrementa la demanda per accedir a la condició andorrana i tenir més oportunitats laborals

EL PERIÒDIC
PLAÇA DE CONFLUENT
d'Espres (SAR)

La 26a Diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), celebrada ahir a Prada de Conflent, es va centrar en la necessitat d'obrir el debat sobre la doble nacionalitat. Un tema que es va considerar prioritari per davant de reduir el nombre d'anys per obtenir el passaport andorrà. Els ponents de la Diada van ser l'historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, Lluís Olibols; la periodista Eva Arasa; el director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra (CRESA), Joan Miró; i el politòleg i sociòleg Albert Gomà.

Els dos darrers van centrar la seva aportació en la demanda d'un autèntic debat social sobre la doble nacionalitat. Miró va destacar que la nacionalitat té un factor identitari però també d'utilitat. Precisament en temps de crisi, va dir, és quan aquest element utilitari agafa força i pel qual més persones decideixen demanar la nacionalitat andorrana. A més, en no existir la doble nacionalitat els residents estan obligats a decidir i no és fàcil per a la majoria, va argumentar.

DEBAT PENDENT? A partir del dilema sobre la possibilitat que la comunitat portuguesa demanés la inclusió del seu idioma en el sistema educatiu, de la mateixa manera que l'espanyol o el francès, el sociòleg i politòleg Albert Gomà va fer reflexionar als assistents sobre els arguments per reconèixer o no aquesta proposta, segons va informar ahir l'ANA.

► El president de l'equip rector de la UCE, Jordi Sales, s'acosta a saludar els ponents i assistents de la Diada andorrana, ahir a Prada de Conflent.

L'objectiu és sobreentendre que no hi ha cap problema a arribar a un consens en algunes qüestions, sempre es pot iniciar un debat per escollir el màxim de veus. Segons el politòleg, és un debat que ha s'altoma per la seva complexitat però que caldrà abordar en aspectes com la integració d'Andorra a Europa i l'obertura econòmica. El reconeixement de la

nacionalitat va lligat, va dir, amb el reconeixement dels andorrans a l'exterior i, per tant, no es tan sols una qüestió interna sinó que també depèn d'una negociació internacional.

CRISI I NACIONALITAT? El director del CRESA, va recordar que el darrer observatori polític va recollir que el

69% dels andorrans eren favorables a la doble nacionalitat. I que també valoraven de forma positiva reconèixer el dret a vot als residents per participar a les eleccions comunals, però no en les generals. La percepció, va dir Miró, és que aquest tema «va evolucionant» perquè només una minoria té accés als drets polítics. Més també va explicar que amb la

crisi augmenten les peticions per accedir a la nacionalitat andorrana.

La Diada va acabar amb el lliurament del Premi Canigó a la Societat Andorrana de Ciències, pel seu compromís amb la recerca i per entendre que hi ha un vincle entre les ciències i la cultura, com va expressar el president de l'Institut d'Estudis Catalans, Jaume Domènec Ros. ■

Sentiment, necessitat i passaports

La classe política del país continua dividida davant la pèrdua d'oportunitats dels andorrans als països veïns

EL PERIÒDIC
PLAÇA DE CONFLUENT

L'ex cap de Govern, Marc Forné, va afirmar ahir en la seva ponència escrita per a la Diada andorrana de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) que s'hauria de reformar la Constitució en el tema de la nacionalitat suprimint la prohibició de la doble nacionalitat. De la seva banda, la consellera socialdemòcrata, Rosa Gili, va recordar que el PS ja ha demanat en dues ocasions debatre sobre la reducció dels anys de residència per accedir a la nacionalitat i va indicar que espera que la qüestió sobre la doble nacionalitat

► La consellera general socialdemòcrata, Rosa Gili, a la taula rodona de la diada, ahir

tal es pogués incloure en el programa del partit.

En canvi, el també ex-cap de Govern, Oscar Ribas, va considerar que no s'hi ha prou amb disposar d'un passaport sinó que hi ha d'haver uns sentiments de pertinença i sentir una nacionalitat que englobi el sentiment i la identitat. En termes similars es va expressar en el text remès a l'UCE, el president del grup parlamentari democrata, Ladislau Baró, i la consellera general, Meritxell Mateu. En el seu cas es va exposar que amb l'homologació d'oportunitats laborals i econòmiques dels andorrans amb els ciutadans de la Unió Europea, també en territoris europeus, es desincentiva de manera automàtica l'ansia per obtenir la doble nacionalitat.

En canvi, s'inclinen per la integració i la naturalització de la població resident. ■

Editorial

L'opinió del dia i l'opinió dels altres editors.
Els articles disposen d'un sol autor.

La doble nacionalitat no fa la unanimitat entre els polítics

Ahí a Prada de Conflent es va parlar de nacionalitat andorrana i també de doble nacionalitat, un debat que s'arrossega i que no fa la unanimitat entre els polítics, segons es va poder apreciar en el tast que va suposar la Diada de la Universitat Catalana d'Estiu. Mentre alguns insisteixen en la conveniència de suprimir la prohibició constitucional de la doble nacionalitat, com ara l'ex-cap de Govern, **Marc Forné**, altres es mostren contraris a la iniciativa insistint en la necessitat de sentir els colors del país, com és el cas del tam-

bé ex-cap de Govern, **Óscar Ribas**. Aquests dos posicionaments se suma el de la majoria parlamentària de DA, que ahir va defensar –per mitjà de les ponències de **Ladislao Boró** i **Meritxell Moteu**– la integració i la natura

EI 69% de la població està a favor del doble passaport

lització de la població resident, però va descartar la necessitat de la doble nacionalitat perquè quan els andorrans tinguin reconeguts els mateixos drets que els europeus –a Europa, és clar–, ja no tindran tanta ànsia per demanar-la.

Ningú no posa en dubte que si és així, es desincentivarà de manera automàtica l'interès per la doble nacionalitat, el que no sabem però és quants dies, mesos o anys, caldrà esperar perquè sigui així. I és que en aquests moments hi ha urgència, perquè a les llistes d'aturats del Servei d'Occupació ja hi comencen a apa-

reïxer joves sobradament preparats que no tenen feina i per als quals sortir a treballar a Europa tot i trobant feina, no devia de ser complicat. Sobretot, si es tracta de professionals liberals que vulguin obrir un gabinet en un país comunitari; les traves comencen a Espanya, perquè en el seu dia tampoc es va voler negociar la inclusió de les professions liberals en el Trilateral. Ara no es vol sentir a parlar de doble nacionalitat quan el 69% de la població hi és favorable i les oportunitats per a molts andorrans són cada dia més escasses al seu propi país. Caldrà esperar.

23/08/2013

La finestra oberta

Aportant que com de més al debat sobre la nacionalitat que la Societat Andorrana de Ciències ha portat de nou a l'escena pública des de la jornada a la Universitat Catalana d'Estiu de Prada de Conflent. I revivint batalles passades, de quan a l'any 1993 reclamàvem en una proposició de llei, per reduir dels 30 als 20 anys l'ac-

cés per adquirir la nacionalitat. Com hem pogut viure aquests dies, el debat continua obert, com una ferida que encara no hem sabut curar. I la ferida es manté viva vista la quantitat de residents al país, que tot i disposar l'opció d'obtenir la nacionalitat andorrana, no ha fet. Estem parlant de 14.500 persones que tenen una autorització d'immigració en vigor des de fa més de vint anys, ni més ni menys que un 20% de la població.

Però abans de preguntar-nos els motius, hauríem de reflexionar si tenim totes les dades necessàries per fer una anàlisi correcta. Per començar la diferència entre la població registrada pels comuns i la població estimada és de 6.500 persones de més. És a dir, que les dades de la població disponibles actualment contenen una sobrestimació situada a l'entorn del 9%, havent arribat a ser de +17% en el 2010.

La qüestió no és irrellevant, perquè ens mostra com en els darrers anys el país ha perdut un 16% de la

població (15.000 persones). A banda de la pèrdua de riquesa humana que això comporta, les conseqüències en l'anàlisi de les dades són greus perquè a hores d'ara no sabem amb precisió quantes persones viuen a Andorra i per tant, tampoc sabem quin tant per cent de persones tenen nacionalitat andorrana. Perquè tot i que les dades registrades situen en el 45% de població andorrana, molt probablement amb l'emigració dels darrers anys, aquest percentatge sigui superior.

Al respecte, quan disposem de les dades efectives, caldrà veure quantes anys de residència tenien les persones que han anat marxant del país. Fins i tot, estudiar quina nacionalitat tenien, perquè de ben segur que també hi ha andorrans emigrats.

Però les dades no sols s'han d'estudiar des del final, analitzant el què ha succeït en els darrers anys, sinó també des de la segona meitat del segle passat. I ho comento perquè s'observa com el procés de ci-

nualització al país s'ha produït per l'adopció de la nacionalitat per naixement.

Analitzant les dades de la població registrada per franges d'edat i nacionalitat, es veu com, al 1985, el 55% de la població resident dels 0 als 19 anys era andorrana. I ara, amb les dades registrades del 2012, el percentatge majoritari de la població andorrana se situa en el 54%, en la franja d'edat dels 0 als 44 anys.

Per concloure, convé dir que fent dades per afrontar bé aquest debat. Tot i així es demostra com de fet, mica a mica, el procés de nacionalització des dels naixements està sent efectiu. Amb el que podríem afirmar com no és necessari plantejar-se l'adopció de la doble nacionalitat. Altra cosa és, però, situar als 15 anys l'accés a la nacionalitat andorrana, tal com recomana el Consell d'Europa, perquè com deia **Annan Arendt**, una persona no és ciutadana sinó pot exercir els seus drets polítics. ■

Nacional

CELLEBRACIÓ DEL 30 D'AGOST DEL 2013

DECLARACIONS DEL PRESIDENT DEL GRUP PARLAMENTARI MIXT

Bartumeu veu el matrimoni gai com un procés de normalitat

És partidari d'integrar abans d'afavorir la doble nacionalitat

EL PRESIDENT
PARLAMENTARI MIXT

El president del Grup Parlamentari Mixt, Jaume Bartumeu, ha assegurat aquest vespre que si bé és un pla més aviat fàcil de legalitzar el matrimoni gai i la seva igualtat amb la resta de ciutadans, caldrà esperar a veure l'evolució normal i natural de la mateixa. Bartumeu ha fet aquestes declaracions al marge de l'Unitat de Festa Major de Santa Colòma, aquest dimarts al matí, en també va opinar sobre el debat de la doble nacionalitat, indicant que el primer que cal resoldre és la integració dels ciutadans de la nostra ciutat amb la resta de ciutadans de la mateixa ciutat.

Després de l'anàlisi de la situació general social i democràtica, Rosa Güll, al·legant que si una gran part de la ciutadania que hi ha a la ciutat de Santa Colòma de Querol, no té cap problema amb la doble nacionalitat, mentre que només el 29,1% opina el contrari. I és que en els darrers temps ser andorrà és cada vegada més difícil, no per un problema d'accés a la nacionalitat, sinó per un problema d'accés al mercat laboral de la Unió Europea, començant per la veïna Espanya, on la majoria de jo-

vens entre persones del mateix sexe seria una política normal en una societat moderna. «I ha aïllat que per aconseguir els drets de les persones a viure i treballar, és una gran avenc amb les paralles de feble. Per això ha recomanat que si s'ha de fer un pas més, ho faci amb un consens, i no pas amb un vot», ha dit.

En referència a la donació d'organes, Bartumeu ha dit que la donació d'òrgans és una política important. El president del grup mixt també ha parlat sobre el debat de la doble nacionalitat, començant per la integració dels ciutadans de la nostra ciutat amb la resta de ciutadans de la mateixa ciutat. Bartumeu ha indicat que el primer que cal resoldre és la integració dels ciutadans de la nostra ciutat amb la resta de ciutadans de la mateixa ciutat.

Després de l'anàlisi de la situació general social i democràtica, Rosa Güll, al·legant que si una gran part de la ciutadania que hi ha a la ciutat de Santa Colòma de Querol, no té cap problema amb la doble nacionalitat, mentre que només el 29,1% opina el contrari. I és que en els darrers temps ser andorrà és cada vegada més difícil, no per un problema d'accés a la nacionalitat, sinó per un problema d'accés al mercat laboral de la Unió Europea, començant per la veïna Espanya, on la majoria de jo-

Jaume Bartumeu, president del Grup Parlamentari Mixt.

conservadors».

El que fa a la possibilitat de permetre la doble nacionalitat, si que es descomenta que no es pot permetre, que una llei antiga aprovada i no es compleixi, «ha de ser una llei que es compleixi», ha dit.

En referència a la donació d'organes, Bartumeu ha dit que la donació d'òrgans és una política important. El president del grup mixt també ha parlat sobre el debat de la doble nacionalitat, començant per la integració dels ciutadans de la nostra ciutat amb la resta de ciutadans de la mateixa ciutat.

La Pregunta

¿Està a favor de que els andorrans puguin tenir doble nacionalitat?

Els vots a la web

Si 70,9% **No** 29,1%

4 Opinió

DIJOU, 29 D'AGOST DEL 2013

Editorial

La majoria d'andorrans volen tenir doble nacionalitat

La resposta a la pregunta feta a la web d'EL PERIÒDIC D'ANDORRA la setmana passada ho deixa clar. El 70,9% dels nostres lectors està a favor de que els andorrans puguin tenir la doble nacionalitat, mentre que només el 29,1% opina el contrari. I és que en els darrers temps ser andorrà és cada vegada més difícil, no per un problema d'accés a la nacionalitat, sinó per un problema d'accés al mercat laboral de la Unió Europea, començant per la veïna Espanya, on la majoria de jo-

vens van a estudiar. Una vegada acabats els estudis, la sorpresa arriba quan aquests joves volen treballar al país veí. Aleshores comença una inexcusable processió de comissaris en comissaria, per regularitzar la situació, inscrite's, obtenir el nú-

Espanya aplica la norma marc comunitària

mero d'identificació i fiscal i en definitiva, el permís per residir i treballar. I és que si el Trilateral hauria de facilitar les coses, el funcionari de torn, s'acull a la norma marc, i per tant, només es regeix per si s'és ciutadà de la Unió Europea o no. O sigui que si el jove és andorrà no li toca cap més remei que doblegar-se i fer cua, entre desenes i desenes de persones vingudes d'arreu del món, i resar perquè no se li presenti cap més inconvenient, un cop li toqui el torn. En canvi, a França, potser perquè l'Estat és jacobí, i el que diu Pa-

ris va a missa, aquesta situació no es dona. Però potser, tampoc no es dona perquè la República és amiga dels andorrans, als quals històricament ha donat un tracte de ciutadans. Només cal veure les facilitats que dona als joves que hi van a estudiar. Però no l'horror té aquesta possibilitat sinó que fins ara, els nostres joves s'han girat sistemàticament cap a Espanya, i més concretament Catalunya. La solució que s'els presenta més fàcil, i més encara si volen obrir un despatx o fer-hi negoci, encara és la de la doble nacionalitat.

126a EDICIÓ DE LA DIADA ANDORRANA

La SAC debat la nacionalitat a l'UCE i rebrà el premi Canigó

El guardó li serà lliurat el mateix dia que es fa la diada, el 18 d'agost

126a EDICIÓ DE LA DIADA ANDORRANA

La 45a edició de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), que se celebra a Prada de Conflent, serà el marc en el qual la Societat Andorrana de Ciències (SAC) rebrà el premi Canigó en reconeixement dels 30 anys de trajectòria de divulgació científica. Aquest lliurament tindrà lloc el diumenge dia 18, coincidint amb la 26a Diada andorrana a l'UCE, que aquest any abordarà la qüestió de la nacionalitat.

Tal com destaca la presidenta de la SAC, Àngels Mach, es la primera vegada, des que se celebra aquesta diada, que la cita té lloc un diumenge ja que en les 25 edicions anteriors s'ha celebrat sempre en dissabte. Quant a la temàtica escollida per a aquesta edició, s'ha intentat que hi hagi representació de diferents àmbits perquè la visió que es pugui obtenir sigui tan ampla com sigui possible.

Segons va posar en relleu el vicepresident territorial de l'UCE a Andorra, Elic Jover, és que la qüestió de la nacionalitat ha estat sempre "potències" i considerem que Prada de Conflent és el marc idoni perquè es faci aquest

La 26a edició de la Diada andorrana a l'UCE es va presentar ahir.

debat, no només per la "distància" amb Andorra sinó també perquè s'ajunten moltes persones durant llarga hores i això pot beneficiar que el debat sigui més enriquidor. La temàtica s'aborda des de diferents àmbits, ja sigui des de la vessant històrica, sociològica, política o de la comunicació.

Una mostra de l'interès que genera el tema, segons va afegir Jover, és que moltes persones han volgut participar en la jornada, ja sigui a través de ponències presencials o bé per escrit. Així, hi haurà tretze exposicions

presencials i nou més d'inscripció "És una temàtica que dona molt de joc", va emfasitzar Jover.

El motiu pel qual la jornada tindrà lloc diumenge i no dissabte es perquè l'UCE s'ha encorçat mig dia i s'inaugurarà dissabte a les dotze del migdia. Per tant, la SAC va considerar que era millor fer la diada el diumenge.

La presència andorrana a l'UCE també es plasmarà amb la presència de Ventenador Jaume Tomás en un camp de bàsquet i de Mach i Antoni Poi en altres propostes.

ANDORRA/PAULA

La SAC debat sobre la nacionalitat en la Diada andorrana a l'UCE, que es celebra el 18 a Prada de Conflent, el mateix dia que rebrà el premi Canigó.

Debat sobre la nacionalitat a l'UCE

19/08/2013

APUNTS DE NOTICIES Pàgina 3

La SAC celebra la Diada andorrana a Prada de Conflent i li lliura el premi Canigó a la Societat Andorrana de Ciències (SAC) per la seva trajectòria de divulgació científica.

La SAC, guardonada amb el premi Canigó

4 | OPINIÓ

EDITORIAL

Debats enriquidors

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) va celebrar ahir la 26a Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE). El tema escollit va ser la nacionalitat, una qüestió que sempre que es posa sobre la taula suscita interès, atès que és diferent punt de vista que hi ha sobre aquesta qüestió i tot allò que l'entrellaça, com per exemple el dret a vot. Any rere any la SAC ha anat celebrant les diades andorranes a Prada de Conflent amb la intenció de debatre, amb l'aportació del major nombre possible de punts de vista, diferents temàtiques que generen debat entre la societat. Ja són 26 anys de presència a Prada i ahir aques-

ta tasca va rebre un merescut guardó per part de la Universitat Catalana d'Estiu. I és que emportats pel dia a dia sovint no hi ha temps per debatre en profunditat qüestions que mereixen una anàlisi aprofundida, i la SAC, a través de les diferents activitats que porta a terme, obre una porta a aquest debat més aprofundit, a un intercanvi d'opinions que molts sovint serveix per tenir una visió més global d'una qüestió determinada. Per tant, i després de 26 jornades, cal encoratjar la SAC a continuar endavant amb la seva tasca divulgativa, tant dins com fora de les nostres fronteres.

ITZIDORRÀ

avui és notícia

IDIADA ANDORRANA A L'UCE

Marc Forné i Rosa Gili es decanten per la legalització de la doble nacionalitat

Ladislau Baró i Òscar Ribas aposten per fomentar la identitat andorrana entre els residents

AGÈNCIES
INFORMACIÓ LA VELLA

L'excip de Govern, Marc Forné, va afirmar en la seva ponència escrita a la Diada andorrana de la 45a Universitat Catalana d'Estiu que "s'hauria de reformar la Constitució en el tema de la nacionalitat, suprimint la prohibició de la doble nacionalitat". És inusual, segons Forné, de poder tenir la doble nacionalitat "sense fer trampes", amb la qual cosa "el cens electoral andorrà no perdria tot de gent que fa més de vint anys que viuen a Andorra i l'estimen". Per la seva banda, la consellera socialdemòcrata Rosa Gili va recordar que el PS ja ha demanat en dues ocasions debat sobre la rebasta dels anys de residència per accedir a la nacionalitat i va indicar que espera que la qüestió sobre la doble nacionalitat es pugui incloure en el programa del partit. "Estic convençuda que, tard o d'hora, la legalització de la doble nacionalitat serà una realitat a Andorra", va afegir Gili.

En canvi, el també excip de Govern, Òscar Ribas, va considerar que no hi ha prou de disposar d'un passaport sinó que hi ha d'haver uns sentiments de pertinença i sentir "una nacionalitat que englobi el sentiment i la identitat". "Per a un petit estat limitat en territori i població com el nostre, és fonamental definir polítiques d'assimilació que puguin ser realment eficaces", va dir Ribas en la seva ponència. En termes similars es van expressar en el text remès a la UCE el president del grup parlamentari democrata, Ladislau Baró, i la consellera general Meritxell Mateu. En aquest cas consideren que amb l'homologació d'oportunitats laborals, econòmiques, etc. dels andorrans amb Europa es "desincronarà de manera automàtica" la doble nacionalitat. En canvi, s'inclinen per la integració i la

Entre els ponents hi va haver la consellera del PS Rosa Gili.

Marc Forné

"S'hauria de reformar la Constitució en aquest àmbit, suprimint la prohibició de la doble nacionalitat"

Rosa Gili

"Personalment,estic convençuda que, tard o d'hora, la legalització de la doble nacionalitat serà una realitat a Andorra"

Ladislau Baró

"Hem de continuar en la línia de la integració, amb l'objectiu d'anar apropant gradualment la població de fet i la de dret"

Òscar Ribas Reig

"Un bon ús, uns drets econòmics i de residència, sense el sentiment, no són suficients. L'assimilació és absolutament necessària"

naturalització de la població resident. "Hem de continuar en aquesta línia, la de la integració, amb l'objectiu d'anar apropant gradualment la població de fet i la de dret", afegien a la seva ponència Baró i Mateu.

La Diada andorrana a la UCE es va iniciar al matí amb les ponències de l'historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu Lluís Obiol; la periodista Eva Araas; el director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra

(CRES) Joan Micó; i el politòleg i sociòleg Albert Gomà. Sobre tot els dos darrers van centrar la seva aportació en la necessitat d'obrir un debat sobre la doble nacionalitat. Gomà va considerar que abordar aquest tema és prioritari per davant de reduir el nombre d'anys per obtenir el passaport, però ha reconegut que és de difícil solució. Per la seva part, Micó va destacar que la nacionalitat té un factor identitari però també d'utilitat. Pre-

cisament en temps de crisi, va dir, és quan aquest element utilitari agafa força i pel qual més persones decideixen demanar la nacionalitat andorrana. A més, com que no existeix la doble nacionalitat els residents estan obligats a decidir i "no és fàcil per a la majoria", va assenyalar.

Gomà va considerar el debat sobre la doble nacionalitat un debat pendent "com molts altres", sobre el qual "probablement mai tindrem una resposta justa, duradora i clara", però cal iniciar un procés per "donar veu a totes les persones", un debat del qual "estiguem menys pendents de la solució" i afrontem "en un procés just i més democràtic". És que, segons el politòleg, és un debat que no s'afronta per la seva complexitat però que caldrà abordar amb aspectes com la integració d'Andorra a Europa i l'obertura econòmica.

El reconeixement de la nacionalitat va lligat, va dir, "amb el reconeixement dels andorrans a l'exterior i, per tant, no és tan sols una qüestió interna sinó que també depèn d'una negociació internacional; de quins drets tindrem els andorrans per treballar, per exportar serveis o per residir a l'exterior", va exposar. Segons aquest reconeixement d'Andorra a l'exterior i sobretot a Europa, "podem permetre la doble nacionalitat", va dir Gomà. Amb tot, aquest debat, que es deixa aparcar perquè no té una solució fàcil és, segons el politòleg, més urgent que els anys per accedir a la nacionalitat.

Per la seva part, el director del CRES, Joan Micó, va recordar que el darrer observatori polític va mostrar com un 69% dels andorrans eren favorables a la doble nacionalitat. També va lloar de forma positiva reconèixer el dret a vot als residents a les eleccions comunals, però no en les eleccions generals. La

percepció, va dir Micó, és que aquest tema "va evolucionant" perquè només una minoria té accés als drets polítics.

Micó també va indicar que només el 30% d'aquells que fa més de vint anys que viuen a Andorra demanen la nacionalitat. El motiu, va exposar, és que hi ha una part identitària però també una funció d'utilitat a l'hora d'aconseguir feina o millorar la situació ocupacional. Aquest darrer, va afegir, esdevé secundari quan una persona ja fa vint anys que és al país. Tot i això, amb la crisi han augmentat les peticions per accedir a la nacionalitat andorrana, precisament per buscar més seguretat i oportunitats en l'àmbit laboral. A més, el fet de no reconèixer la doble nacionalitat obliga les persones nascudes fora a encolir i "no resulta fàcil per a la majoria", va dir el responsable del CRES.

PREMI CANIGÓ

Als actes del mati de la Diada andorrana van acabar amb el lliurament del premi Canigó a la Societat Andorrana de Ciències, pel seu compromís amb la recerca i per entendre que hi ha un vincle entre les ciències i la cultura, com va exposar el nou president de l'IEC, Joan Domènec Ros. Per la seva banda, en acabar l'exposició de les diferents ponències, el vicesecretari de la UCE-Andorra i membre de la SAC, Eric Jover, va celebrar el debat establert en el marc de la Diada andorrana en relació amb aspectes com la reducció dels anys de residència o la doble nacionalitat. Jover va reconèixer que van triar els ponents amb diferents punts de vista per potenciar precisament aquest diàleg i va desitjar que es traslladés també a la classe política. "És molt important fer arribar els arguments i en que facin el millor ús", va afirmar. ■

entrevista amb...

IÀNGELS MACH, PRESIDENTA DE LA SAC

"Cal mantenir els recursos per a la recerca tot i la crisi perquè és el futur"

La presidenta de la Societat Andorrana de Ciències (SAC), Àngels Mach, fa balanç dels 30 anys de l'entitat, que s'han complert aquest mes d'agost. Exposa que va néixer per aprofundir en el coneixement i promoure la recerca i que aquests objectius es mantenen ben vigents avui. Destaca la necessitat de seguir apostant per la investigació malgrat la crisi i anima els més joves a formar part d'una entitat que es mostra oberta a tothom.

IA.B.C.
J. BARRA

L'agost del 1983 va néixer la SAC. ¿Què va portar a crear-la?

Un grup de professionals, la majoria de l'àmbit de les ciències de la salut, que s'havien estat formant a l'estranger van tornar a Andorra però en van adonar que no hi havia una formació continuada d'actualització dels seus àmbits i van pensar que en comptes d'haver-se de desplaçar per fer-ho podien fer venir professionals.

La SAC va néixer per aprofundir en el coneixement, però aprofundir-hi amb rigor; i divulgar-lo al carrer, permetre que la gent el pugui entendre. I al mateix temps promoure la recerca i poder donar a conèixer el treball dels investigadors d'Andorra. Aquesta idea de la funció de la SAC continua sent vigent. Després ens hem adonat que una altra tasca molt fonamental és la relació de tu a tu amb altres entitats de l'exterior. Que hi hagi un far a Andorra a on es pugui adreçar qualsevol persona que busqui informació sobre el país.

Trenta anys donen per a molt.

La necessitat de formació continuada va portar al naixement del cicle de conferències de la SAC. També vam iniciar la publicació, perquè sempre hem tingut la idea que si no hi ha cap document dels actes que s'organitzen ningú se'n recorda després. És deixar traça i permet a les persones que no hi van poder assistir recuperar-ho. Vam començar amb una subvenció del ministeri de Cultura, que potser encara era conselleria, de 500.000 pessetes, i amb això fèiem el cicle de conferències i la publicació corresponent. Vam passar tres anys molt bé i però

"La SAC va néixer per aprofundir en el coneixement i divulgar-ho al carrer"

"De publicacions sobre Andorra no n'hi ha tantes i les que vam fer fa anys encara són vigents"

"No ens sorprèn tenir menys recursos perquè per a la cultura sempre n'hi ha hagut pocs"

després va canviar el procediment per obtenir els ajuts i ens vam trobar a pressupost zero.

Però l'entitat va continuar endavant.

El 1994, quan feia deu anys de la creació de l'entitat, vam decidir tirar la casa per la finestra amb l'organització d'un conjunt d'activitats. Ens vam plantejar que si trobàvem diners l'entitat continuaria i, en el cas contrari, tancaríem la porta i marxaríem. Vull dir que no ha estat sempre fàcil.

Al llarg d'aquests anys també ha arribat a acords de col·laboració amb altres entitats.

El 1985 vam signar un conveni amb l'Acadèmia de Ciències

Modiques de Catalunya i Balears, que donava consistència als ensenyaments d'aquest àmbit. Atòc era, però, per als llicenciats i la SAC mai no ha demanat res per ser soci, només interessar-se per aprofundir en el coneixement de qualsevol àmbit. Per això es va crear una secció que agrupava aquests professionals.

Un dels esdeveniments importants és la participació en la Universitat Catalana d'Estiu de Prada.

El 1988 va ser un any de molta activitat, tot i que el cicle de conferències anava alceant. Vam inaugurar les diades an-

dorranes a la Universitat Catalana d'Estiu a Prada. Pensàvem que hi havia poc coneixement d'Andorra a l'UCE.

A més, fer coses d'Andorra a fora dona una visió amb diferent perspectiva. Hi ha coses que aquí no es diuen i que allà sí. El mateix any vam portar el congrés de metges i bibliòlegs de llengua catalana, que és tinent. I el 1999 vam reprendre unes jornades que fèiem a Andorra. Són les que solem fer al novembre, que giren entorn d'un tema d'actualitat i d'interès, que es mira i estudia des de diferents vessants amb una vintena de ponents. A més, formem part de la Coordinadora de Centres d'Estudis de Parla Catalana.

En aquests anys han pogut portar primeres espases de diferents àmbits.

De vegades sorprèn molt la col·laboració de científics de gran prestigi que vénen. I tan sols perquè els ensenyis el país tu. Volen una visita personalitzada en la qual els expliques el que els interessa saber i els pots introduir a les persones que es dediquen a l'àmbit de la recerca. És una feina de relació. I això ens porta que també puguem organitzar actes esporàdicament, a part dels temes que tractem de forma periòdica.

També s'havia signat un conveni amb l'Institut d'Estudis Catalans.

N'hem signat dos i per a nosaltres tenen molta importància ja que l'IEC és el que a la SAC li agrada ser de gran, una entitat que englobi els científics més prestigiosos de tots els àmbits. No septim a tant, però sí que ens interessa tenir un contacte per nodrir-nos de

La SAC rebrà el premi Canigó en el marc de la 45a edició de l'UCE

La Societat Andorrana de Ciències (SAC) celebra aquest mes d'agost els 30 anys d'existència i en el marc de la 45a edició de la Universitat Catalana d'Estiu (UCE) rebrà el premi Canigó en reconeixement d'aquesta trajectòria de divulgació científica. Aquest lliurament tindrà lloc el diumenge dia 18, de fet la mateixa jornada en què se celebra la 26a Diada andorrana a l'UCE. Tal com destaca la presidenta de la SAC, Àngels Mach, és la primera vegada, des que se celebra aquesta diada, que la cita té lloc un diumenge, ja que en les 25 edicions anteriors s'ha celebrat sempre en dissabte. Aquest any la temàtica escollida és la nacionalitat andorrana i, com sempre, s'ha intentat que hi hagi representants de diferents àmbits perquè la visió que es pugui obtenir sigui tan àmplia com sigui possible.

Tal com va posar en relleu el vicepresident territorial de l'UCE a Andorra, Eric Jover, la temàtica escollida ha estat sempre "polèmica" i consideren que Prada de Conflent és el marc idoni perquè es faci aquest debat, no només per la "distància" amb Andorra sinó també perquè s'ajunten moltes persones durant força hores i

Mach i Jover van presentar abir la diada a l'UCE.

això pot beneficiar que el debat sigui més enriquidor. La temàtica s'aborda des de diferents àmbits, ja sigui des de la vessant històrica, sociològica, política o de la comunicació.

Una mostra de l'interès que genera el tema, segons va afegir Jover, és que moltes persones han volgut participar en la jornada, ja sigui a través de ponències presencials o bé per escrit. Així, hi haurà tretze exposicions presencials i nou més d'escrites. "Es una temàtica que dona molt de joc",

va emfasitzar Jover.

El motiu pel qual la jornada tindrà lloc diumenge i no dissabte és perquè l'UCE s'ha encurat mig dia i s'inaugurarà dissabte a les dotze del migdia. Per tant, la SAC va considerar que era millor fer la diada el diumenge. La presència andorrana a l'UCE també es plasmarà amb la presència de Jaume Tomás en un campus de bàsquet i de Mach i Antoni Pol en altres propostes.

Redacció / Andorra la Vella
@jover_andorra

més! menys

Àngels Mach

La Societat Andorrana de Ciències rep el premi Canigó en el marc de la 26a Diada andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu.

Joandomènec Ros

La situació econòmica ha obligat a l'Institut d'Estudis Catalans (IEC) a repensar el seu pla d'expansió i s'ajorna l'obertura d'una seu a Andorra.

Andorra Mediació
«MediadorAnd»

Interessant jornada sobre la nacionalitat andorrana a l'UCE de Prada.

19/08/2013

19/08/2013

Ladislau Baró i Òscar Ribas volen fomentar la identitat andorrana

La presidenta de la SAC, Àngels Mach, rep el premi Canigó en reconeixement de la tasca de la Societat Andorrana de Ciències en el transcurs de la 26a Diada andorrana a l'UCE. (7/8/2013)

OPINIÓ

més

EDITORIAL

La 26a Diada Andorrana a la Universitat Catalana d'Estiu va servir ahir per constatar novament la diversitat de posicionaments que hi ha amb relació a la qüestió de la nacionalitat i la divisió entre aquells que voldrien que es permetés la doble nacionalitat i que es rebaixessin els anys de residència necessaris per a l'obtenció del passaport, i els que aposten per fomentar la identitat andorrana i el sentiment de pertinença més que no pas per modificar l'actual legislació. És evident que la

qüestió de la nacionalitat s'haurà d'abordar més tard o més d'hora i que no es podrà continuar ajornant aquest debat argumentant que no és el moment oportú. La Diada Andorrana a Prada ha estat un bon exemple de l'interès que genera el tema de la nacionalitat i de com es pot debatre des de la discrepància però en la més absoluta normalitat. Cal felicitar la Societat Andorrana de Ciències per haver tornat a posar damunt la taula aquest debat.

Baró i Ribas aposten perquè es fomenti la identitat andorrana

// Forné defensa la reforma de la Constitució per permetre la doble nacionalitat

L'escap de Govern, Marc Forné, va afirmar ahir en la seva ponència escrita a la Diada andorrana de la 45a Universitat Catalana d'Estiu que "l'última de reformar la Constitució en el tema de la nacionalitat, suprimint la prohibició de la doble nacionalitat". Es tractaria, segons Forné, de poder tenir la doble nacionalitat "sense fer trampes", amb la qual cosa "el cens electoral andorrà no perdria tot de gent que fa més de vint anys que viuen a Andorra i l'estimen".

Per la seva banda, la consellera socialdemòcrata Rosa Gili va recordar que el PS ja ha demanat en dues ocasions debat sobre la rebueta dels anys de residència per accedir a la nacionalitat i va indicar que espera que la qüestió sobre la doble nacionalitat es pugui incloure en el programa del partit. "Estic convençuda que, tard o d'hora, la legalització de la doble nacionalitat serà una realitat a Andorra", va afegir Gili.

En canvi, el també escap de Govern, Oscar Ribas, va considerar que no n'hi ha prou de disposar d'un passaport sinó que hi ha d'haver uns sentiments de pertinença i sentir "una nacionalitat que englobi el sentiment i la identitat". Per a un petit estat situat en territori i població com el nostre, és fonamental definir polítiques d'assimilació que puguin ser realment efectives", va dir Ribas en la seva ponència. En termes similars es van expressar en el text remès a la UCE el president del grup parlamentari demòcrata, Ladislau Baró, i la consellera general Meritxell Mateu. En aquest cas consideren que amb l'homologació d'oportunitats laborals, econòmiques, etc. dels andorrans amb Europa es "desincronarà de manera automàtica" la doble nacionalitat. En canvi, s'inclinen per la integració i la naturalització de la població resident. "Hem de continuar en aquesta línia, la de la integració, amb l'objectiu d'anar apropant gradualment la població de fet i la de dret", afegien a la seva po-

Un moment de la 26a edició de la Diada andorrana a l'UCE.

// AGENCIES

nència Baró i Mateu.

La Diada andorrana a la UCE es va iniciar al matí amb les ponències de l'historiador i arxiver de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell, l'obolista Eva Altius, el director del Centre de Recerca Sociològica d'Andorra (CRES) Joan Micó; i el polític i sociòleg Albert Gomà. Sobretot els dos darrers van centrar la seva aportació en la necessitat d'obrir un debat sobre la doble nacionalitat. Gomà va considerar que abordar aquest tema és prioritari per davant de reduir el nombre d'anys per obtenir el passaport, però ha reconegut que és de difícil solució. Per la seva part, Micó va destacar que la nacionalitat té un factor identitari però també d'utilitat. Precisament en temps de crisi, va dir, és quan aquest element utilitari agafa força i pel qual més persones decideixen demanar la nacionalitat andorrana. A més, com que no existeix la doble nacionalitat els residents estan obligats a decidir i "no és fàcil per a la majoria", va assenyalat.

Gomà va considerar el debat sobre la doble nacionalitat un debat pendent "com molts altres", sobre el qual "probablement mai tindrem una resposta justa, duradora i clara", però cal iniciar

La consellera del PS Rosa Gili en un moment de la intervenció.

// AGENCIES

un procés per "donar veu a totes les persones", un debat del qual "estiguem menys pendents de la solució" i afrontem "en un procés just i més democràtic". I és que, segons el polític, és un debat que no s'afronta per la seva complexitat però que caldrà abordar amb aspectes com la integració d'Andorra a Europa i l'obertura econòmica.

El reconeixement de la nacionalitat va lligat, va dir, "amb el reconeixement dels andorrans a l'exterior i, per tant, no és tan sols una qüestió interna sinó que també depèn d'una negociació internacional; de quins drets tindrem els andorrans per treballar, per exportar serveis o per residir

a l'exterior", va exposar. Segons aquest reconeixement d'Andorra a l'exterior i sobretot a Europa, "podem permetre la doble nacionalitat", va dir Gomà. Amb tot, aquest debat, que es deixa aparcar perquè no té una solució fàcil, és, segons el polític, més urgent que els anys per accedir a la nacionalitat.

Per la seva part, el director del CRES, Joan Micó, va recordar que el darrer observatori polític va mostrar com un 69% dels andorrans eren favorables a la doble nacionalitat. També valoraven de forma positiva reconèixer el dret a vot als residents a les eleccions comunals, però no en les eleccions generals. La percepció, va

dir Micó, és que aquest tema "va evolucionant" perquè només una minoria té accés als drets polítics.

Micó també va indicar que només el 30% d'aquells que fa més de vint anys que viuen a Andorra demanen la nacionalitat. El motiu, va exposar, és que hi ha una part identitària però també una funció d'utilitat a l'hora d'aconseguir feina o millorar la situació ocupacional. Aquest darrer, va afegir, esdevé secundari quan una persona ja fa vint anys que és al país. Tot i això, amb la crisi han augmentat les peticions per accedir a la nacionalitat andorrana, precisament per buscar més seguretat i oportunitats en l'ambit laboral. A més, el fet de no reconèixer la doble nacionalitat obliga les persones nascudes fora a escollir i "no resulta fàcil per a la majoria", va dir el responsable del CRES.

SATISFACCIÓ I PREMI

En finalitzar la jornada, el vice-secretari de la UCE Andorra i membre de la SAC, Enric Jover, va celebrar el debat establert en el marc de la Diada andorrana en relació amb aspectes com la reducció dels anys de residència o la doble nacionalitat. Jover va reconèixer que l'entitat va triar els ponents amb diferents punts de vista per potenciar precisament aquest diàleg i va desitjar que es traslladi també a la classe política. "És molt important fer arribar els arguments i que en facin el millor ús", va afirmar Jover, molt satisfet amb el desenvolupament de la jornada.

D'altra banda, la primera part de la jornada del matí va acabar amb el lliurament del premi Canigó a la Societat Andorrana de Ciències, pel seu compromís amb la recerca i entendre que hi ha un vincle entre les ciències i la cultura, com va expressar el nou president de l'Institut d'Estudis Catalans (IEC), Joandoménc Ros. El guardó és un reconeixement a la tasca de la SAC al llarg de trenta anys.

Redacció/Agències i Andorra's Village

La segona època dels Congressos (1975-2003) els doctors Josep Alena i Otilia Casassús (per RICARD GUERRERO i MIREIA QUERAS (Facultat d'Alena i Bell) de 19 a 11) Present i futur dels Congressos Catalans de Ciències de la Vida per JORGE GUERRERO i LUIS YOR (Centre de Ciències de Biologia) d'11 a 12 Als cent anys del Primer Congrés de Medigins i Biòlegs en Llengua Catalana: present, present i futur amb CARLES CONDANTE (director general de Planificació i Recerca en Salut, GIC), MIGUEL VILLARDEL (Universitat del Col·legi Oficial de Metges de Barcelona) i JOAN DOMÍNGUEZ ROS (president electe de l'Institut d'Estudis Catalans) a les 12 La època prodigiosa (1975-2003): del Manifest de Prada a la recuperació dels Congressos sobre tot amb RICARD GUERRERO (Facultat d'Alena i Bell), amb a propòsits.	CIÈNCIES DE LA SALUT La gènesi i conseqüències del Manifest de Prada (1973) per JOSEP M. CASASSÚS (Facultat de Ciències) La època de consolidació de la Societat Catalana de Ciències de la Vida per LUIS YOR (Societat Catalana de Biologia) La recuperació de la revista Ciències per DOMÍNGUEZ ROS (Universitat de Ciències de Biologia) La incorporació de la docència en català a la UAB-Bellaterra per CARME ORCA (revista històrica de Medicina) El Congrés, vint anys després d'Andorra per MIGUEL VILLARDEL (Universitat de Ciències) El Congrés, vint anys després d'Algeciras per ANTONI TORRE (Escola Cultural de València - Institut d'Estudis Catalans) de 3 a 4.
---	---

dia 19
«Els Congressos de Medigins i Biòlegs en Llengua Catalana»
La primera època dels Congressos (1975-1999)
per JOSEP M. CASASSÚS (Facultat de Ciències de Biologia) de 9 a 10

JORNADA

XXVI JORNADA ANDORRANA

La nacionalitat andorranesa
els següents: Societat Andorrana de Ciències
dia 18 d'agost

L'evolució històrica del concepte de nacionalitat a Andorra contrastat amb l'evolució del concepte de nacionalitat a nivell internacional, dels grans i dels petits estats. Aquestes evolucions són compatibles amb la globalització actual i futura? El marc legal vigent fa tota les necessitats dels ciutadans andorrans i del propi país per a progressar? La nacionalitat com a identitat és suficient per a moure's pel món? La ciutadania, la plurinacionalitat, la integració, l'obertura, l'economia, la competitivitat o la multiculturalitat són compatibles amb el concepte actual de nacionalitat?

Mati (de 214 de 10 a 214 d'1)

- Presentació, per RICARD GUERRERO i MIREIA QUERAS (Facultat de Ciències de Biologia)
- 1. La lenta consolidació de la nacionalitat andorranesa. Els d'Anyes-Piandell al·ludats de la Seu d'Urgell, per CLIMENT MIRÓ i TUNST (Bisbat de Barcelona i mèdics en ciències històriques)
- 2. Batlles de la Seu i veguers d'Andorra. Una particularitat jurisdiccional, per JERMI RIBES, per LUIS ORTEGA i PERE JORDA (Bisbat de Barcelona i mèdics de l'Ajuntament de la Seu d'Urgell)
- Salutació del president de l'equip rector de la XIV UCE, per JORGE GUERRERO i LUIS YOR
- 3. Nacionalitat, identitat i integració, per EVA ARASA i ALBA ARASA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 4. L'equilibri públic davant la nacionalitat, per GON MICO i JORDA ARASA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 5. El dilema de la ciutadania: entre la solidaritat universal i la cohesió social, per ALBERT GOMÀ i SALA (Bisbat de Barcelona i mèdics)

PONÈNCIES NO PRESENCIALS I APORTACIONS ESCRITES

- 1. Pasqual Madoz, un dels primers ciutadans d'honor d'Andorra, per ENRIC PALMISTANA i BORDA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 2. Anàlisi de la motivació per a l'adquisició de la nacionalitat andorranesa, per EVA ARASA i ALBA ARASA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 3. La nacionalitat andorranesa honorífica, per PERE CÀSTOR i MADOZ (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 4. L'accés a la nacionalitat andorranesa: mites i realitat, per LADISLAV BARO I SOLA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 5. La nacionalitat andorranesa avui, per MARI FORNÉ i MADOZ (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)

A les 12 del migdia
ACTE COMEMORATIU AL GRANJAU
Lliurament del premi Canigó

Dinar

44 - L'ACTE COMEMORATIU AL GRANJAU

Tarda (de 214 de 4 a les 7) 6. Per què em considero andorran, per FABIOLA SORJA MASEGOSA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història i professora) 7. La nacionalitat andorranesa vista a distància, per FRANCESC FIGUET i MOLINÉ (Bisbat de Barcelona i professor de l'Escola Andorrana) 8. La doble nacionalitat des del punt de vista dels empadronats i l'obertura econòmica, per RAMON TENA i PERA (Bisbat de Barcelona i professor de l'Escola Andorrana) 9. La nacionalitat com a dret, per JOAN MARTÍNEZ ALICIA i BORDA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història) 10. La nacionalitat dins l'emmarcament superior, per ALAN WARD i REYDOR (Bisbat de Barcelona i mèdics en història) 11. Nacionalitat, pèrdua d'identitat i poder públic, per ALBERT ROIG i LOSCERTELES (Bisbat de Barcelona i mèdics en història) 12. L'adquisició de la nacionalitat andorranesa per residència,	per RAMON VÍAS i FARRÉ (Bisbat de Barcelona i mèdics en història) 13. Nacionalitat i ciutadania, per ROSA GIL i CASALS (Bisbat de Barcelona i mèdics en història) Debat Cloenda, per ÀNGELS MACH i BUCH (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
--	--

PONÈNCIES NO PRESENCIALS I APORTACIONS ESCRITES

- 6. La doble nacionalitat de fet, present i futur, per JOAN MIGUEL RASCARONIS i LUGASTORIA (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 7. El tractament de la nacionalitat en els mitjans de comunicació, per MARC SEGALÉS i DALMAU (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 8. Estat i nacionalitat, per FRANCESC ROBERT i RIBES (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)
- 9. La nacionalitat com a sentiment de pertinença a la nació, per OSCAR RIBAS i REG (Bisbat de Barcelona i mèdics en història)

CURSOS DE FORMACIÓ CULTURAL

INICIACIÓ ALS PAÏSOS CATALANS «LA TRANSICIÓ NACIONAL DEL PRINCIPAT DE CATALUNYA I LA PERCEPCIÓ DES DELS ALTRES TERRITORIS»
Coordina: JORDI MONTECLOS
del 17 al 22

De l'any 2009 al 2011 es duen a terme diverses onades de consultes d'àmbit municipal no vinculants sobre la independència de Catalunya, amb una gran implicació ciutadana. A continuació es creï l'Assemblea Nacional de Catalunya amb la voluntat de recuperar la independència de Catalunya, amb una gran capacitat de mobilització (l'Onze de Setembre del 2012 i la cadena humana Via Catalana cap a la independència aquesta pròxima Diada). Des del Govern de la Generalitat de Catalunya s'ha creat el Consell Assessor de la Transició Nacional amb l'objectiu d'assessorar-lo en el procés de transició

nacional i la convocatòria del referèndum d'autodeterminació de Catalunya. Des del punt de vista del Principat de Catalunya, la força de la "transició nacional" és evident, tant popularment com institucional, tot i les dificultats. Ara bé, des de la perspectiva dels Països Catalans, aquest procés pot tenir efectes positius, però també comporta lectures negatives que determinen sectors socials s'encaresquen de fet. Aquest curs mira de donar-ne una visió des de cada territori. El cas específic de Catalunya Nord ja queda cobert pel seminar d'investigació de la Universitat de Perpinyà L'autodeterminació de Catalunya. Visió des de l'Estat francès, a càrrec de JOAN BECAT.

Andorra
per ANTONI POL
dia 17, de 214 d'11 a les 12

Iles Balears
per BERNAT JOAN
dia 18, de 214 d'11 a les 12

França de Ponent
per MARCA CANALES
dia 19, de 214 d'11 a les 12

L'Alguer
per CARLES SECH
dia 20, de 214 d'11 a les 12

Catalunya: la transició nacional i la relació amb els altres territoris
per URIEL BERRIAR
dia 21, de 214 d'11 a les 12

País Valencià
per VICENT ROMANS
dia 22, de 214 d'11 a les 12

TORNAVEU

Domenica 18 d'agost del 2013

Els guardons d'enguany són per a l'exconseller de la Generalitat de Catalunya Josep Huguet i per a la Societat Andorrana de Ciències. Joan Bocat farà l'elogi de Josep Huguet, i el vicepresident de l'IEC, Joan Domènec Ros, glossarà la trajectòria de la Societat Andorrana de Ciències.

El padre Castañón es el rector más recientemente que se encasilla en Movimiento Cultural U de A, a quienes, afortunadamente, se les ha otorgado el estatus de no afines de la Universidad de la Sorpresa. En el futuro, la cultura y la identidad cultural serán del Poder Castañón. Asimismo, la U de A seguirá el precepto Castañón: la cultura es el alma de la Universidad de Ciencias (UAC) y de la Universidad de Ciencias (UAC) y de la Universidad de Ciencias (UAC) y de la Universidad de Ciencias (UAC).

[illegible][illegible]

REDA LA SATELLITE - Per chi non ha tempo di perdere, la Red Satellite, la prima rete di televisione satellitare, ha deciso di lanciare un servizio di pay per view. Il servizio, denominato **RED TV**, sarà fruibile a pagamento e sarà in grado di trasmettere in diretta le più importanti manifestazioni sportive, culturali e musicali. Il servizio sarà fruibile a pagamento e sarà in grado di trasmettere in diretta le più importanti manifestazioni sportive, culturali e musicali. Il servizio sarà fruibile a pagamento e sarà in grado di trasmettere in diretta le più importanti manifestazioni sportive, culturali e musicali.

TORNAVEU

Dillius, 19 d'agost del 2013

El 1913, biblioteques i metges del país es reunien per primera vegada amb l'objectiu de potenciar el català com a llengua de treball científic. Un segon després, i malgrat la preeminència de l'anglès, el català començava el seu prestigi com a llengua de recerca i difusió científica, atal com d'atorar-li on als serveis sanitaris.

En 1992, el presidente Miguel Alfaro-Saiz, tras haberse declarado a favor de la independencia de la isla, viajó a Madrid para solicitar el apoyo de la Unión Europea. En la foto, el presidente con el primer ministro británico, John Major, en un momento de la recepción en la Casa de las Naciones.

[illegible][illegible]

© 2003 Blackwell Publishing Ltd *Journal of Internal Medicine* 253: 105–112

[illegible][illegible][illegible]

1987-1988
 1989-1990
 1991-1992
 1993-1994
 1995-1996
 1997-1998
 1999-2000
 2001-2002
 2003-2004
 2005-2006
 2007-2008
 2009-2010
 2011-2012
 2013-2014
 2015-2016
 2017-2018
 2019-2020
 2021-2022
 2023-2024
 2025-2026
 2027-2028
 2029-2030
 2031-2032
 2033-2034
 2035-2036
 2037-2038
 2039-2040
 2041-2042
 2043-2044
 2045-2046
 2047-2048
 2049-2050
 2051-2052
 2053-2054
 2055-2056
 2057-2058
 2059-2060
 2061-2062
 2063-2064
 2065-2066
 2067-2068
 2069-2070
 2071-2072
 2073-2074
 2075-2076
 2077-2078
 2079-2080
 2081-2082
 2083-2084
 2085-2086
 2087-2088
 2089-2090
 2091-2092
 2093-2094
 2095-2096
 2097-2098
 2099-2100
 2101-2102
 2103-2104
 2105-2106
 2107-2108
 2109-2110
 2111-2112
 2113-2114
 2115-2116
 2117-2118
 2119-2120
 2121-2122
 2123-2124
 2125-2126
 2127-2128
 2129-2130
 2131-2132
 2133-2134
 2135-2136
 2137-2138
 2139-2140
 2141-2142
 2143-2144
 2145-2146
 2147-2148
 2149-2150
 2151-2152
 2153-2154
 2155-2156
 2157-2158
 2159-2160
 2161-2162
 2163-2164
 2165-2166
 2167-2168
 2169-2170
 2171-2172
 2173-2174
 2175-2176
 2177-2178
 2179-2180
 2181-2182
 2183-2184
 2185-2186
 2187-2188
 2189-2190
 2191-2192
 2193-2194
 2195-2196
 2197-2198
 2199-2200
 2201-2202
 2203-2204
 2205-2206
 2207-2208
 2209-2210
 2211-2212
 2213-2214
 2215-2216
 2217-2218
 2219-2220
 2221-2222
 2223-2224
 2225-2226
 2227-2228
 2229-2230
 2231-2232
 2233-2234
 2235-2236
 2237-2238
 2239-2240
 2241-2242
 2243-2244
 2245-2246
 2247-2248
 2249-2250
 2251-2252
 2253-2254
 2255-2256
 2257-2258
 2259-2260
 2261-2262
 2263-2264
 2265-2266
 2267-2268
 2269-2270
 2271-2272
 2273-2274
 2275-2276
 2277-2278
 2279-2280
 2281-2282
 2283-2284
 2285-2286
 2287-2288
 2289-2290
 2291-2292
 2293-2294
 2295-2296
 2297-2298
 2299-2300
 2301-2302
 2303-2304
 2305-2306
 2307-2308
 2309-2310
 2311-2312
 2313-2314
 2315-2316
 2317-2318
 2319-2320
 2321-2322
 2323-2324
 2325-2326
 2327-2328
 2329-2330
 2331-2332
 2333-2334
 2335-2336
 2337-2338
 2339-2340
 2341-2342
 2343-2344
 2345-2346
 2347-2348
 2349-2350
 2351-2352
 2353-2354
 2355-2356
 2357-2358
 2359-2360
 2361-2362
 2363-2364
 2365-2366
 2367-2368
 2369-2370
 2371-2372
 2373-2374
 2375-2376
 2377-2378
 2379-2380
 2381-2382
 2383-2384
 2385-2386
 2387-2388
 2389-2390
 2391-2392
 2393-2394
 2395-2396
 2397-2398
 2399-2400
 2401-2402
 2403-2404
 2405-2406
 2407-2408
 2409-2410
 2411-2412
 2413-2414
 2415-2416
 2417-2418
 2419-2420
 2421-2422
 2423-2424
 2425-2426
 2427-2428
 2429-2430
 2431-2432
 2433-2434
 2435-2436
 2437-2438
 2439-2440
 2441-2442
 2443-2444
 2445-2446
 2447-2448
 2449-2450
 2451-2452
 2453-2454
 2455-2456
 2457-2458
 2459-2460
 2461-2462
 2463-2464
 2465-2466
 2467-2468
 2469-2470
 2471-2472
 2473-2474
 2475-2476
 2477-2478
 2479-2480
 2481-2482
 2483-2484
 2485-2486
 2487-2488
 2489-2490
 2491-2492
 2493-2494
 2495-2496
 2497-2498
 2499-2500
 2501-2502
 2503-2504
 2505-2506
 2507-2508
 2509-2510
 2511-2512
 2513-2514
 2515-2516
 2517-2518
 2519-2520
 2521-2522
 2523-2524
 2525-2526
 2527-2528
 2529-2530
 2531-2532
 2533-2534
 2535-2536
 2537-2538
 2539-2540
 2541-2542
 2543-2544
 2545-2546
 2547-2548
 2549-2550
 2551-2552
 2553-2554
 2555-2556
 2557-2558
 2559-2560
 2561-2562
 2563-2564
 2565-2566
 2567-2568
 2569-2570
 257

**Cartografia
històrica catalana**

Il sistema del Livestock Marketing Board, che ha il suo presupposto da re-

señaló durante una sesión del PUSC una experiencia inédita en su historia cuando por primera vez pudo votar una representación de 60 mujeres de Catagaya tras haber sido por un momento "desfiliadas" por los hombres.

Claremont por la zona este de la ciudad y se certifica su estado de

MÚSICA

«Según el testimonio de los dos catalanes de nuestra localidad, nacidos en el Reino de Aragón, incluidos en la lista de los «buenos» de la Unión de Cataluña, el 1 de mayo de 1939 no se vio venir al «papa». «El papito», dice el primero, «se retiró a ponerse a dormir, al igual que nosotros, creyendo que Cataluña sería liberada de la culpa».

Según el testimonio que tardó en darme una imagen de lo que "ocurrió" tras, también en días de los sucesos de la prensa publicada en la zona española sobre la situación del Rosalito.

[illegible]

al fides-sending del'espòsici
nàtici per: l'ora h'ora.

URY. CAT festiuo!
 (desfilando la BUCE, CAT
 de Buda res hermanando el
 poem. Vicent Andrés Ballester
 quan fa 20 anys de la seva
 creació)

GIORGIO ARMANI
TUCE ha fatto un solo
cambio a fresco! Polso
punta al 90% tra i
top.

Podszuśnięcie
Twitter: @ooc_cat
Facebook: Uniwersytet
Ciebie d'Estu

Instagram: [uon_rust](#)
Flickr: [Uon Prada](#)

CINEMA

En un volen contrari de l'Associació de cinema, no hi ha, en realitat, problemes tan grans que estiguen portant a desdormir-se. En l'última setmana que acaba el documental *La memoria de la memoria* del director i productor cinematogràfic Albert Abril. Hi ha, en canvi, una gran sensibilitat exigència, la dels d'uns treballs que l'alguna vegada, en representació, són la nostra sensibilitat.

surto în viața sa, scrie despre el: „faptul că scria pentru sine”.

En 1968, el *Corpus* "Las Camareras", dirigida por Lary, fue la primera obra de teatro de mujeres en el teatro estadounidense. En 1970, la obra "The Women of Trilby" fue la primera obra de teatro de mujeres en el teatro estadounidense. En 1971, la obra "The Women of Trilby" fue la primera obra de teatro de mujeres en el teatro estadounidense.

Et un bel air vient de l'Argentine si vivant au 10/2, un public profondément attentif qui est parvenu à se débarrasser de la notion de théâtre que nous et nous-mêmes nous en sommes de la notion du théâtre, à produire une œuvre d'art, Albert Abou. Le théâtre, avec une sensibilité existentielle, la ville d'assez tristes que l'algérien moderne, ou l'arabesque, n'est la seule possibilité.

El Premi Canigó atorgat a Christian Bourquin

Cada any, la Universitat Catalana d'Estiu atorga el premi Canigó a una personalitat o a una entitat que s'ha compromès a favor del Català. Al llarg dels darrers anys, fou atribuït a d'antics Presidents de la Generalitat de Catalunya com Jordi Pujol o Pasqual Maragall, o bé a entitats com Omnium Cultural o la Societat Andorrana de Ciències. El dissabte 16 de novembre, el premi 2013 fou atorgat a Christian Bourquin, la Universitat Catalana d'Estiu volia reconèixer el seu compromís dins la concepció de « Canigó grand site » i per l'ajuda dins el projecte europeu per la creació de la futura residència de Vall Roc de Prada.

L'entrega del premi tingué lloc a

Lors de la remise du Prix Canigó, Christian Bourquin entouré de Joandomènec Ros (à gauche) et Jordi Sales.

l'Institut d'Estudis Catalans de la Universitat de Perpinyà, en el qual l'antic President del Consell General s'havia implicat i al qual segueix donant suport.

Foren presents a l'acte Christian Bourquin, Hermeline Malherbe, Presidenta del Consell General, Joandomènec Ros, President de l'Institut d'Estudis Catalans, Jordi

Sales, President de la Universitat Catalana d'Estiu, Joan Becat, representant de l'Institut d'Estudis Catalans, Marcel Sousse i Paulette Dumont. ■

Le Prix Canigó décerné à Christian Bourquin

Tous les ans, l'Université catalane d'été remet le Prix Canigó à une personnalité ou à une association ayant œuvré pour le catalan. Au cours des dernières années il a été remis à d'anciens présidents de la Generalitat de Catalunya tel que Pasqual Maragall ainsi

qu'à des entités comme Omnium Cultural ou la Société andorrane de sciences.

Samedi 16 novembre, le prix 2013 a été décerné à Christian Bourquin, l'Université catalane d'été voulant ainsi reconnaître son engagement politique et personnel dans la conception

de « Canigó grand site » et pour son aide à la création de la future résidence à Prades du château de Vall Roc.

La remise du prix a eu lieu à l'Institut d'études catalanes de l'Université de Perpignan, pour lequel l'ancien Président du Conseil général avait également œuvré, et à qui il continue d'apporter son soutien.

Cette remise de prix s'est déroulée en présence de Christian Bourquin, Hermeline Malherbe, Présidente du Conseil général des Pyrénées-Orientales, Joandomènec Ros, Président de l'Institut d'études catalanes, Jordi Sales, Président de l'Université catalane d'été, Joan Becat, représentant de l'Institut d'études catalanes, Marcel Sousse et Paulette Dumont. ■

Le Prix Canigó est remis chaque année à une personnalité ou à une association ayant œuvré pour le catalan.

Universitat Catalana d'Estiu

Blaís José Lechuga de la Hoz

Del 16 al 23 d'agost he participat a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), XLIV edició, gràcies a la bona de la Societat Andorrana de Ciències. La UCE té lloc al petit poble francès de Prades, a la regió del Rosselló (Catalunya Nord).

Prades de Conflent és un poble petit als Pirineus, a més de ser la seu de la UCE també és a prop del Canigó (una muntanya que té un significat simbòlic per al poble català, i on s'endóna la flama del Canigó cada any en la nit anterior a la nit de Sant Joan) i és el lloc on va morir el gramàtic Pompeu Fàbri.

La UCE no és com altres cursos d'idiomes, de fet, la major part dels cursos que es dicten no són cursos d'aprenentatge de l'idioma: també parlebem tots els participants són parlants nadius del català de diferents parts dels Països Catalans.

Cada dia hi ha haver cursos de català al matí, durant 2 hores, van ser interessants, al nivell era mitjà, la majoria dels estudiant eren de la regió del Rosselló i em va semblar interessant com encara que sabien parlar català, no podien escriure. També hi havia cursos de conversa i gramàtica tots els dies. Encara que mai no vaig assistir a aquests altres seminaris.

La major part del dia, però, hi havia cursos, conferències i tallers sobre temes relacionats amb la cultura, la política i l'economia dels Països Catalans. Normalment aquests es dictaven des del matí fins al voltant de les 12h cada dia. Per a mi els més interessants van ser els tallers sobre els vins dels Països Catalans, on hi havia degustacions dels vins i històries sobre la producció del vi.

UCE 2013

Memòria

Oriol Kulja
Prades, octubre de 2013

Resum dels

En les següents línies voldria fer-vos pregar dels meus records de la UCE de Prades de Conflent. No és fàcil descriure objectivament el fet que hi va passar durant la setmana que va durar l'experiència.

És una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida.

Ja el meu primer dia a Catalunya vaig començar a sentir el fruit de l'acostumament al català que havia vingut a Prades. Inmediatament després del nostre arribada a l'hotel del Prades de Conflent em vaig trobar en un lloc on el català havia de ser el català, la qual cosa, després de dos mesos de vacances estudiant, no em feia gens fàcil. Però de cap altra manera no podia veure el català, i així de després de l'arribada al Prades de Conflent em vaig trobar en un lloc on el català havia de ser el català, la qual cosa, després de dos mesos de vacances estudiant, no em feia gens fàcil.

Seguint al meu primer dia a Catalunya vaig començar a sentir el fruit de l'acostumament al català que havia vingut a Prades. Inmediatament després del nostre arribada a l'hotel del Prades de Conflent em vaig trobar en un lloc on el català havia de ser el català, la qual cosa, després de dos mesos de vacances estudiant, no em feia gens fàcil. Però de cap altra manera no podia veure el català, i així de després de l'arribada al Prades de Conflent em vaig trobar en un lloc on el català havia de ser el català, la qual cosa, després de dos mesos de vacances estudiant, no em feia gens fàcil.

Les experiències a les dues dels voltants i les situacions del veïnatge es convertien en una multitudat d'experiències, la qual era rica per a mi. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida.

Per a mi, les conferències, tallers i altres activitats d'aprenentatge de molts anys, van ser molt importants, em va ajudar a aprendre el català. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida.

En concluint, voldria fer-vos saber el meu agraïment a totes les persones i entitats que han posat la UCE a Prades, i a més, a més, al Govern d'Andorra (SAC) i al Lloctinent de Prades per haver-me donat aquesta oportunitat de participar.

També em van agradar les xerrades sobre la cultura dels països de llengua catalana, cada dia es van enfocar en una regió diferent (Andorra, València, el Rosselló i l'Alguer). En general, aquestes xerrades s'enfocaven en les relacions d'aquestes regions amb un hipotètic estat català independent.

Un aspecte que em va agradar molt de l'estada, van ser les xerrades sobre els territoris de parla catalana més petits, com l'Alguer i Andorra. Hi va haver 2 dies dedicats a aquests 2 territoris. Un sobre la nacionalitat andorrana i l'altre sobre la cultura de l'Alguer.

L'experiència de la UCE va ser molt bona, ja que em va permetre conèixer moltes persones de parla catalana i estar en contacte amb les seves formes de pensar sobre el procés polític a Catalunya i altres territoris catalans. Encara que els cursos d'idiomes no ocupaven gran part del temps, crec que assistir a les diferents conferències i la convivència amb els catalans em va ajudar a millorar el meu nivell català.

Vull fer avinent el meu agraïment més sincer al Govern d'Andorra i a la Societat Andorrana de Ciències per haver-me donat l'oportunitat de participar-hi.

Butlletí el SAC núm. 167

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013: Becaris

UCE 2013: Memòria

Resum dels

En les següents línies voldria fer-vos pregar dels meus records de la UCE de Prades de Conflent. No és fàcil descriure objectivament el fet que hi va passar durant la setmana que va durar l'experiència. És una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida. La UCE de Prades de Conflent és una de les experiències més importants de la meua vida.

Universitat Catalana d'Estiu

Del 16 al 23 d'agost he participat a la Universitat Catalana d'Estiu (UCE), XLIV edició, gràcies a la bona de la Societat Andorrana de Ciències. La UCE té lloc al petit poble francès de Prades, a la regió del Rosselló (Catalunya Nord).

Prades de Conflent és un poble petit als Pirineus, a més de ser la seu de la UCE també és a prop del Canigó (una muntanya que té un significat simbòlic per al poble català, i on s'endóna la flama del Canigó cada any en la nit anterior a la nit de Sant Joan) i és el lloc on va morir el gramàtic Pompeu Fàbri.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013: el Premi Canigü

El premi Canigü és el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013: La Diada Andorrana

La Diada Andorrana és un dels moments més importants de l'any a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013: el Premi Canigü

El premi Canigü és el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

UNIVERSITAT CATALANA D'ESTIU 2013: La Diada Andorrana

La Diada Andorrana és un dels moments més importants de l'any a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

GRACIES, EL PREMI CANIGÜ

Gràcies a tots els que heu participat en aquest concurs i a tots els que heu donat suport a l'UCiC. És el més prestigiós dels premis que s'atorgen a l'UCiC.

